

ΟΡΘΟΔΟΕΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

Έτος Ιδρύσεως 1964

Τρίτη Περίοδος

Ιούλιος - Αύγουστος 1996

Αριθμός Τεύχους 94-95

**ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΓΥΡΟΙ
ΚΟΣΜΑΣ ΚΑΙ ΔΑΜΙΑΝΟΣ**

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΗΡΥΞ

Έτος Ιδρύσεως 1964

Τρίτη Περίοδος

Αριθμός Τεύχους 94-95

Ιούλιος - Αύγουστος 1996

Ετήσια Συνδρομή £10

Διευθύνεται από Συντακτική Επιτροπή

5 CRAVEN HILL, LONDON W2

TEL: 0171-723 4787

FAX: 0171-224 9301

ORTHODOX HERALD

OFFICIAL PUBLICATION OF THE ARCHDIOCESE
OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN

5 CRAVEN HILL, LONDON W2

TEL: 0171-723 4787

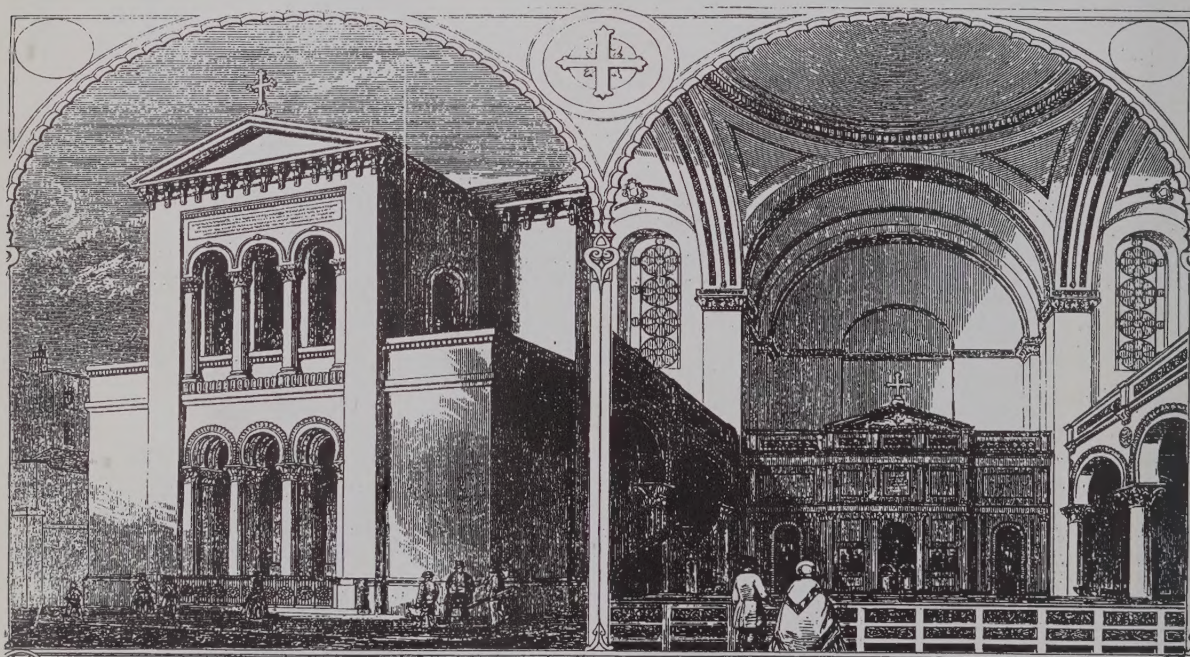
FAX: 0171-224 9301

First Published 1964

July - August 1996

Third Period

No: 94- 95

**Η πρόσοψη και το εσωτερικό του Ιερού Ναού του Σωτήρος στο London Wall
στο City του Λονδίνου (1849-1879) της Ελληνικής Κοινότητας Λονδίνου**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

3-5.	Εγκύκλιοι Σεβ. Αρχιεπισκόπου Θυατείρων και Μ. Βρετανίας κ. Γρηγορίου.	20.	Δρος Παναγιώτη Προκοπίου, Ομιλία επ' ευκαιρία της αποφοίτησεως από τη Σχολή Βυζαντινής Μουσικής.
5.	Αποκαιρετιστήριος επιστολή του Γεν. Προξένου της Ελλάδος κ. Γεωργίου Κωστούλα.	21-22.	Οικον. Αναστασίου Δ. Σαλαπάτα, Το Μυστήριο του Γάμου στην Ορθόδοξη Εκκλησία.
6.	Μακαρίου Τηλλυρίδη, Επισκόπου Ριζούτας, Από την ιστορία της σύγχρονης Ιεραποστολής.	23-24.	Χάρη Μεττή, Κριτική Βιβλίου.
7-10.	Αρχιμ. Ανθίμου Ελευθεριάδη, Περί Ελπίδος. Νεότητα: Προβληματισμοί και Εισηγήσεις.	25-26.	Encyclical of H.E. Archbishop Gregorios, Orthodox Christians and the fifteenth of August.
11-12.	Αρχιμ. Παντελεήμονος Τσορμπατζόγλου, Δρ. Θ., Η Θεία Λειτουργία της Ορθόδοξης Εκκλησίας.	26.	Παροικιακά Πένθη, Ηρακλής Αυγερινός.
13-14.	Ανδρέα Δαμιανού, Ομιλία επί τη λήξει των μαθημάτων του Επιμορφωτικού Ινστιτούτου.	27-29.	f. Columba Flegg, Visit of H.A.H. the Ecumenical Patriarch to Edinburgh: 5th-8th July 1996, A Personal Account.
15-18.	Masonry repairs to a Greek Orthodox Cathedral.	29.	Ecclesiastical News.
19-20.	π. Ιωσήφ Παλιούρα, Έκθεση λειτουργίας Σχολής Βυζαντινής Μουσικής Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυατείρων.	30-32.	Χρονικό Αρχιεπισκόπου Θυατείρων και Μεγ. Βρετανίας κ. Γρηγορίου.

ΠΑΡΑΚΑΛΕΙΣΘΕ Ν' ΑΝΑΝΕΩΣΕΤΕ ΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΣΑΣ ΣΤΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΚΗΡΥΚΑ

1. Ο ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ

Αγαπητοί μας Αδελφοί,

“Τη Θεοτόκω εκτενώς νυν προσδράμωμεν, αμαρτωλοί και ταπεινοί, και προσπέσωμεν εν μετανοία, κράζοντες εκ βάθους ψυχής· Δέσποινα, βοήθησον εφ’ ημών σπλαχνισθείσα· σπεύσον, απολλύμεθα υπό πλήθους πταισμάτων· μη αποστρέψης σου δούλους κενούς· σε γαρ και μόνην ελπίδα κεκτήμεθα.”

Μας καλεί και πάλιν, αγαπητοί αδελφοί, η Μάνα Εκκλησία σε ειδική προσευχή, παράκληση, περισυλλογή και νηστεία πνευματική και φυσική. Ο Δεκαπενταύγουστος είναι αφιερωμένος εις το θεοτίμητο πρόσωπο της Παναγίας Θεοτόκου και αιειπαρθένου Μάνας του Θεανθρώπου. Μαζί με την Εορτή της Κοιμήσεως της Παναγίας, η Ορθόδοξη Εκκλησία προσέθεσε νηστεία και προσευχή. Τελεί καθημερινά, από την 1η μέχρι και την 13η Αυγούστου, την Ακολουθία της Μικρής και της Μεγάλης Παράκλησης προς την Παναγία. Με πολλή δύναμη ο ποιητής της Εκκλησίας προσκαλεί τους πιστούς να απευθυνθούν προς την Παναγία και να ζητήσουν την ιερή μεσιτεία και βοήθειά της. “Τη Θεοτόκω εκτενώς, νυν προσδράμωμεν, αμαρτωλοί και ταπεινοί, και προσπέσωμεν, εν μετανοία κράζοντες.” Μας συστήνει πώς πρέπει να είναι η προσευχή μας: Να είναι εκτενής, ταπεινή, στολισμένη και γεμάτη από τους καρπούς της μετάνοιας.

Ανάκαθεν οι άνθρωποι προσεύχονταν προς το Θεό και με ποικίλους τρόπους ζητούσαν την επέμβαση και τη βοήθειά Του στη ζωή και τις δοκιμασίες τους. Έτσι η προσευχή είναι πανανθρώπινη πράξη και υπαρκτά σύμφυτη με τον άνθρωπο, τον οποίον ο Θεός έκαμε “κατ’ εικόνα και ομοίωσιν” Του και τον κατέστησε άρχοντα και οικονόμο της Δημιουργίας Του. Τον επροίκισε με τη λογική και με το αίσθημα της ευθύνης και του αυτεξουσίου, ώστε να αισθάνεται χαρά για την αρετή και θλίψη για την αμαρτία και την πώση του. Και συνεχώς να καταφεύγει προς το Δημιουργό για ενίσχυση και για τη σωτηρία του.

Η Παναγία Θεοτόκος ετιμήθηκε, υμνήθηκε και έγινε αντικείμενο ιδιαίτερης αγάπης και σεβασμού από τους πιστούς ήδη από τις αρχές του Χριστιανισμού. Η συμμετοχή της στα σχέδια του Θεού για τη σωτηρία του ανθρωπίνου Γένους. Η προσωπική της μαρτυρία και ενεργούμενη παρουσία της στα πρώτα βήματα του έργου του Χριστού, των Ιερών Αποστόλων και της Εκκλησίας του, της απέδωσαν μοναδική θέση στη ζωή των πιστών κάθε εποχής και κάθε ηλικίας. Οι ιεροί Ευαγγελιστές την θαυμάζουν και την προσφωνούν με διάφορα επίθετα που είναι ενδεικτικά του σεβασμού και της εξαιρετικής τιμής που ετύγχανε από την Αποστολικήν Ορθόδοξη Εκκλησία. Ο Λουκάς λέγει: “Χαίρε Κεχαριτωμένη, ο Κύριος μετά σου. Ευλογημένη συ εν γυναιξί και ευλογημένος ο καρπός της κοιλίας σου” (Λουκάς, κεφ.Α,28).

Η ίδια η Παναγία παρίσταται μαζί με το Χριστό στο γάμο της Κανά της Γαλιλαίας και επεμβαίνει ευεργετικά όταν έλειψε το κρασί για τη διασκέδαση των καλεσμένων και τη χαρά του γάμου. Είπε στο

Χριστό “οἶνον οὐκ ἔχουσι” (Ιωάννης κεφ. Β.3).

Συμβουλεύει δε στη συνέχεια η Παναγία τους υπηρέτες του γάμου: “Ο,τι αν λέγη υμίν, ποιήσατε” (Ιωάννης κεφ.Β,5). Αυτά είναι και τα τελευταία αυθεντικά λόγια που διασώθηκαν στην γραπτή παράδοση της Εκκλησίας για το υπερύμνητο και θεοχαριτωμένο πρόσωπο της Παναγίας. Με την επέμβαση πάντως και τη μεσιτεία της Παναγίας ο Χριστός τελεί το πρώτο θαύμα και κάνει το νερό κρασί στο γάμο της Κανά της Γαλιλαίας.

Όλοι σχεδόν οι Χριστιανοί, - και στην προκειμένη περίπτωση εμείς οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί, - με διαφόρους τρόπους εκδηλώνουμε το σεβασμό και τη μεγάλη ευλάβειά μας προς το πρόσωπο της Παναγίας. Χιλιάδες ύμνοι θρησκευτικοί και λογοτεχνικοί έχουν γραφεί και μελοποιηθεί και τραγουδιούνται από τους πιστούς για να εξάρουν τα διακατέχοντα αυτούς συναισθήματα προς την Δέσποινα του Κόσμου, την ακαταίσχυντον προστασία των Χριστιανών, την αμετάθετον μεσιτείαν προς τον ποιητήν. Οι Ιερές Παρακλήσεις του Δεκαπενταυγούστου απηχούν την παράδοση της Εκκλησίας και την πίστη και τη διδασκαλία της για το πρόσωπο της Παναγίας. Πολύ παραστατικά ο ποιητής της μικρής Παρακλήσεως γράφει: “Ως τείχος καταφυγής κεκτήμεθα και ψυχών σε παντελή σωτηρίαν, και πλατυσμόν εν ταις θλίψεσι Κόρη, και τω φωτί σου αεί, αγαλλόμεθα. Ο Δέσποινα, και νυν ημάς, των παθών και κινδύνων διάσωσον.”

Όπως τότε, στο γάμο της Κανά της Γαλιλαίας, έτσι και τώρα και πάντα η Παναγία παραμένει σταθερή μεσίτρια και ξεραγωγός μας στο θρόνο του Δεσπότη Χριστού. Αδιάκοπα ζητεί και παρακαλεί και προσεύχεται για την ειρήνη του κόσμου, για την απελευθέρωση των αιχμαλώτων, των αγνοουμένων, των φυλακισμένων, την θεραπεία των ασθενών, την αποκατάσταση της δικαιοσύνης, την ευστάθεια και την ενότητα των Αγίων του Θεού Εκκλησιών, τη συμφιλίωση και τη διαφύλαξη της οικογενειακής Εοτίας, την καθοδήγηση και τη φώτιση της Νεολαίας. Η Παναγία δέεται για την επικράτηση της αγάπης, της πίστεως και της συμφωνίας και ομόνοιας των Εθνών, ώστε παντού να επικρατήσει το θέλημα και ο Νόμος του Θεού και η Βασιλεία Του στη γη μας.

Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος με θαυμασμό αναφέρεται στο πρόσωπο της Παναγίας και στη μακαρία μνήμη της. Γράφει: “πάσι των Αγίων μνήμαι θαυμασταί· ουδέν δε τοσούτον εις δόξαν, οία η παρούσα πανήγυρις. Ουδέν τοιούτον, οίον η Θεοτόκος Μαρία. Ον γαρ εκείνοι πάντες οι (Προφήτες και οι Άγιοι της Παλαιάς Διαθήκης) εν ανιγίμωσι ειδον, αὐτὴ ἐν γαστρὶ ἐβάστασε· και ουδέν ἐνεπόδισε τὴν ἄρρητον οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου”. Και συνεχίζει ο ιερός Πατήρ. “Περίελε, ὦ ἄνθρωπε, πᾶσαν τὴν γην, περιβλεψαὶ τὴν θάλασσαν, πολυπληγόνησον τὸν αἆρα, τοὺς οὐρανοὺς τὴ διανοία ἐρεύνησον, τὰς ἀοράτους πᾶσας δυνάμεις ἐνθυμήθητι και βλέπε, εἰ ἐστὶν ἄλλο τοιούτον θαῦμα ἐν πάσῃ τῇ κτίσει. Αἰριθμήσον τοῖνον τα παράδοξα, και θαύμασον τὴς Παρθένου τὴν νίκην· διότι ὃν πᾶσα ἡ κτίσις φόβῳ και τρόμῳ ὑμνησεν, αὐτὴ μόνῃ ἀνερμηνεύτως ἐθαλάμεισε. Μακάριαι δὲ αὐτὴν πᾶσαι αἱ γυναῖκες· οὐκ ἐτί το θῆλυ ἐν κατάρα. Τεθεράπευται ἡ Εὐα,

σεαίγεται η Αιγυπτία, τέθαιπται η Δαλιδά. Θαυμάζεται των γυναικών ο κατάλογος. Προσκυνείται η Μαρία, ότι γέγονε μήτηρ και δούλη και νεφέλη και θάλαμος και Κιβωτός του Δεσπότηου."

Ο Άγιος Νεόφυτος ο Έγκλειστος - Ιδρυτής της ομώνυμου Μονής στην Πάφο Κύπρου αποκαλεί την Παναγία "Πανάγιον Δέσποιναν μυροθήκη κατέχουσαν" και (αλλού) συνεχίζει: "Ούτος δε ο άνθρωπος η θεόνυμφος, οίμαι, και θεοτίμητος και θεοχώρητος και πανακήρατος και θεοπρόκριτος πέφυκε Δέσποινα· ουδέ γαρ γέγονε πλην αυτής άνθρωπος άλλος από κτίσεως κόσμου, ουδ' ου μη γένηται". Γι' αυτό η Παναγία θα παραμένει "η ελπίς πάντων των Χριστιανών και εμείς με εμπιστοσύνη θα επαναλαμβάνουμε: σκέπε, φρούρει, φύλαττε τους ελπίζοντας εις σε".

Αυτό το θεοτίμητο πρόσωπο, αγαπητοί αδελφοί, έχουμε οι Χριστιανοί συνοδοιπόρο και Μητέρα, προστασία και μεσίτρεια και λαμπρό παράδειγμα αγιότητας και στοργής, την Παναγία Θεοτόκο. Τούτες δε τις μέρες ετοιμαζόμαστε να εορτάσουμε την Κοίμησή της. Γι' αυτό να μεταβούμε στην Εκκλησία και μαζί με τους Αγίους και τους Αγγέλους να ψάλλουμε την Παράκλησή της. Να την εξυμνήσουμε και από βάθους ψυχής να την παρακαλέσουμε να μας θυμάται, να μη μας εγκαταλείπει, αλλά πάντοτε να πρεσβεύει για την ειρήνευση των Εθνών. Για την υπομονή των συζύγων και την ενίσχυση των μητέρων όλου του κόσμου ώστε να μιμούνται το παράδειγμα της Παναγίας και να εμπνέωνται από τη ζωή και την πιστότητά της στην ιερή αποστολή της. Να προσευχηθείτε, αδελφοί μου, για την πρόοδο και την ειρήνη της Εκκλησίας, για τους Κληρικούς μας ώστε να έχουν θάρρος και ενθουσιασμό στην εξάσκηση της υψηλής και μοναδικής διακονίας τους. Ιδιαίτερα να προσευχηθείτε για τα παιδιά που πάντα χρειάζονται αγάπη, στοργή και καθοδήγηση από τους Γονείς, τους Ιερείς, τους Δασκάλους και τους μεγαλύτερους τους προκειμένου να έχουν ομαλή και σταθερή ζωή και Χριστιανική ανατροφή.

Προσεύχομαι για την υγεία και την κατά Θεόν πρόδοό σας και διατελώ μετά πολλής εν Κυρίω αγάπης και ευχών.

Αύγουστος 1996

2. Η ΕΝΑΡΞΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ **ΕΤΟΥΣ 1996-1997**

Αγαπητοί,

Με τη βοήθεια του Αγίου Θεού και με τις ευλογίες της Εκκλησίας αρχίζουν και πάλιν τη λειτουργία τους τα Ελληνικά μας Σχολεία. Οι χιλιάδες των παιδιών της Ομογένειας Ηνωμένου Βασιλείου, οι Δάσκαλοι, οι Σχολικοί Εφοροί, οι Γονείς, οι Ιερείς και γενικά όλοι, όσοι ασχολούνται με την Ελληνοπρεπή Χριστιανική μόρφωση της νέας Γενεάς των Αποδήμων, ανανεωμένοι από τις διακοπές του καλοκαιριού πρέπει να αποδυσθούν σε μια δυναμική και καρποφόρα σταυροφορία για να φέρουμε στις τάξεις του Ελληνικού μας Σχολείου όλα τα παιδιά μας. Να τα διδάξουμε τη γλώσσα και τη θρησκεία μας. Να τα μάθουμε ν' αγαπάνε, να σπουδάζουν με ζήλο και να σέβονται τα Ιερά και τα Όσια του Γένους. Και με τα ανεκτίμητα αυτά εφόδια της Ελληνικής Γλώσσας και της Ορθοδοξίας μας να νοιώθουν υπερήφανοι για την καταγωγή και την εθνική και θρησκευτική τους ταυτότητα.

Τα Σχολεία μας κατά το διατρέξαν Σχολικό

Ετος λειτούργησαν χωρίς ουσιαστικά προβλήματα, αλλά και με μια πολύ μεγάλη επιτυχία στις κρατικές εξετάσεις G.C.S.E. και Advanced Level. Μερικά Σχολεία, μάλιστα, της Εκκλησίας, ακριβώς επειδή διαθέτουν καταλλήλους ιδιοκτήτους χώρους, επιδίωξαν και αναγνωρίστηκαν επίσημα σαν Εξεταστικά Κέντρα για τις πιο πάνω εξετάσεις. Αυτή είναι μία πολύ καλή αρχή, ώστε μελλοντικά η Ομογένεια να αναγνωριστεί από τις εξεταστικές Αρχές της χώρας σαν ισότιμη με όλες τις άλλες μειονοτικές ομάδες στο θέμα αυτό. Και τούτο θα εξαρτηθεί από εμάς τους ίδιους όταν, παραμερίζοντας τοπικιστικά, προσωπικά ή στενόκορδα και εξωτερικά κριτήρια, αποκτήσουμε, οργανώσουμε σωστά και χρησιμοποιούμε τα δικά μας εξεταστικά Κέντρα, αντί να στέλλουμε τους μαθητές μας αλλού για τις εξετάσεις αυτές και μάλιστα στο μάθημα των Ελληνικών.

Ανεξάρτητα, όμως, από το σημείο αυτό, εκείνο που οφείλουμε να επιδιώξουμε είναι να αναβαθμίσουμε ουσιαστικά τη διδασκτέα ύλη, ώστε τα παιδιά μας να μπορούν, όταν παραστεί ανάγκη, να διαγωνίζονται και στη Γενέτειρα τουλάχιστον στα μαθήματα των Ελληνικών και της Ιστορίας, αλλά και των Θρησκευτικών. Γνωρίζουμε, βέβαια, ότι ο χρόνος και οι συνθήκες λειτουργίας των Σχολείων μας δεν παρέχουν μεγάλο περιθώριο για ευρύτερη μόρφωση των παιδιών μας, όμως μια κατάλληλη προεργασία από μέρους των δασκάλων και των λοιπών υπευθύνων σχολικών αρχόντων θα μπορούσε να συμβάλει θετικά και αποτελεσματικά στη σταδιακή αυτή αναβάθμιση του σχολικού έργου, ώστε η φοίτηση στα Σχολεία μας να μην καταντά ένα ξερό γλωσσικό (και μάλιστα ξενόγλωσσο) μάθημα (όπως δυστυχώς είναι σήμερα), αλλά να αποκτήσει κάποια ουσιοδέστερη εκπαιδευτική υποδομή.

Υπάρχουν ασφαλώς μερικά προβλήματα, για τη λύση των οποίων χρειάζεται η βαθύτερη συνεργασία της Ομογένειας με τα Υπουργεία Παιδείας της Ελλάδας και της Κύπρου, τα οποία ως γνωστόν παρέχουν ένα αξιολόγο αριθμό δασκάλων για τις ανάγκες των Σχολείων μας. Γι' αυτό και η Ομογένεια ιδρύσαμε τον Ενιαίο Φορέα Ελληνικής Παροικιακής Εκπαίδευσης (Ε.Φ.Ε.Π.Ε.), ώστε η συνεργασία αυτή και να συνταυτίζεται, αλλά και να έχει πιο καλά αποτελέσματα. Πιστεύουμε ότι ο Παμπαροικιακός αυτός Οργανισμός έχει ήδη συμβάλει αποφασιστικά στην ενιαιοποίηση των προσπαθειών της Ομογένειας στον τομέα της Εκπαίδευσης και στη δημιουργία ενός κλίματος στενωτέρας συναντίληψης, ομόνοιας και αλληλεγγύης μεταξύ όλων των Φορέων Εκπαίδευσης που εργάζονται για τη συνεχή αναβάθμιση του εκπαιδευτικού μας έργου και την πλήρη αξιοποίηση του εμψύχου δυναμικού που διαθέτει σήμερα η Ομογένεια.

Απευθύνουμε, λοιπόν, την παρούσα αφ' ενός για να χαιρετίσουμε όλους, όσοι θα επωμισθούν και φέτος το βάρος της ευθύνης για την κανονική και απρόσκοπτη λειτουργία των Σχολείων μας. Αφ' ετέρου όμως για να καλέσουμε όλους σας σε μια πνευματική σταυροφορία ώστε να μη μείνει κανένα παιδί της Ομογένειας μακριά από τα Ελληνικά μας Σχολεία. Αλλά και να προσπαθήσουμε όλοι μας, συνεργαζόμενοι στενά και μακριά από κάθε μικροφιλοδοξία και εγωισμό, ώστε να καταστήσουμε το Ελληνικό Σχολείο και πιο αποδοτικό, αλλά και πιο ελκυστικό για τα παιδιά μας. Επίσης επαναλαμβάνουμε και προηγούμενη παράκλησή μας, όπως όλες οι Κοινότητές μας, όσες διαθέτουν καταλλήλους χώρους, επιδιώξουν να γίνουν

Εξεταστικά Κέντρα, ώστε να ελκίσουμε με τον τρόπο αυτό τα παιδιά μας στους δικούς μας χώρους. Έτσι διευκολύνεται η Ομογένεια, οι Δάσκαλοι και τα παιδιά μας στην κοινή προσπάθεια όλων μας για τη βαθύτερη γνώριμία και τη γνώση της ιεράς και ανεκτίμητης κληρονομίας του Γένους μας.

Στόχος μας φέτος πρέπει να είναι και πάλιν η στενή και εποικοδομητική συνεργασία και ο διάλογος με την οικογένεια, τους Γονείς, οι οποίοι διαδραματίζουν σπουδαιότατο ρόλο για την πρόοδο και το μέλλον του Ελληνικού και Κατηχητικού Σχολείου. Η στενή αυτή συνεργασία πρέπει να επεκτείνεται μέχρι τους δασκάλους και ιδιαίτερα εκείνους που στέλλει η Ελλάδα και η Κύπρος, όπως

επίσης και τους υπόλοιπους Εκπαιδευτικούς, στους οποίους η Ομογένεια εμπιστεύεται τα παιδιά της. Η Εκκλησία, ο Ε.Φ.Ε.Π.Ε. και οι επικεφαλής των Διδασκαλικών Αποστολών καλούνται να εργαστούν με ενθουσιασμό για την ενότητα, την ομόνοια και την ανιδιοτελή συνεργασία για την πρόοδο και την αναβάθμιση του έργου της Ελληνικής και Χριστιανικής Παιδείας στην χώρα αυτή της Παροικίας μας.

Σας ευχαριστούμε όλους για την συνεργασία σας με την Αρχιεπισκοπή στο θέμα της Ελληνικής και Χριστιανικής Παιδείας των παιδιών της Ομογένειας. Σας ευχόμαστε υγεία και την επιστασία του Αγίου Θεού στα έργα σας. Και διατελούμε μετά πολλής εν Κυρίω αγάπης και ευχών.

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΡΟΞΕΝΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΩΣΤΟΥΛΑ

Προς τον Σεβασμώτατο Αρχιεπίσκοπο Θυατείρων και Μ. Βρετανίας κ.κ. Γρηγόριο

Σεβασμώτατε,

Μετά από τέσσερα χρόνια θητείας στο Γενικό Προξενείο Λονδίνου, ήρθε η ώρα να σας αποχαιρετίσω εσάς προσωπικά και το Συμβούλιο των Αρχιερέων που απαρτίζουν την Ιερά Αρχιεπισκοπή Θυατείρων και Μ. Βρετανίας, προκειμένου να αναλάβω τα νέα μου καθήκοντα ως Πρέσβυς της Ελλάδος στο Ναϊρόμπι.

Κατά το διάστημα της εδώ παραμονής μου είχαμε την ευτυχή συγκυρία να συνεργαστούμε προσφέροντας ο καθένας από την θέση του τις υπηρεσίες μας στην Μεγάλη Ελληνική Παροικία της Μ. Βρετανίας, και όχι μόνον, αν αναλογισθεί κανείς τους αριθμούς των Ελλήνων επισκεπτών, που καταφεύγουν εδώ, οι οποίοι πολλές φορές βρίσκουν θαλπωρή στα προβλήματά τους από εσάς προσωπικά και την Αρχιεπισκοπή Θυατείρων και Μ. Βρετανίας.

Καθ' όλο το χρόνο αυτό είχα την ευκαιρία να παρακολουθήσω την ακάματη δραστηριότητά σας και την ευσυνειδησία με την οποία προσπαθούσατε να επιλύσετε τα προβλήματα των συμπατριωτών μας που πολλές φορές χρειάζονται λεπτούς χειρισμούς, καθώς και τη φιλοτιμία με την οποία σε βάρος του προσωπικού σας χρόνου και της κοπώσεώς σας διεκπεραιώνατε τα μεγάλα φιλανθρωπικά σας καθήκοντα.

Η εκτίμησή μου για το έργο σας είναι βαθειά, οφείλω να ομολογήσω ότι η φήμη και το καλό όνομα των υπηρεσιών της Αρχιεπισκοπής είναι αποτέλεσμα της δικής σας φιλοτιμίας, θυσίας και εργατικότητας. Εύχομαι πάντοτε να υπηρετείτε τον ελληνισμό με τον ίδιο αμείωτο ζήλο.

Εκτός από την έκφραση της άπειρης ευγνωμοσύνης μου για τη φιλική συμπαράστασή σας στις κρίσιμες στιγμές της επαγγελματικής μου σταδιοδρομίας, θέλω να σας ευχαριστήσω προσωπικά με την ψυχική δύναμη που εμφυσήσατε στην καρδιά μου για να ανταπεξέλθω στις εμπάθειες και τις μικρότητες.

Σας εύχομαι η Χάρις και η Πρόνοια του Θεού να σας το ανταποδώσουν, όπως αρμόζει, και στο δρόμο σας να συναντάτε τόσους πολύτιμους φίλους όπως εγώ στο πρόσωπό σας.

Προσωπικώς θα μπορούίτε πάντοτε στο δικό μου πρόσωπο να υπολογίζετε εις ένα φίλο ευγνώμονα και αφοσιωμένο.

Ζώντας σε μια τόσο δραστήρια όσο και φιλότιμη παροικία η οποία έχει κερδίσει το στοίχημα της χώρας αυτής, αφού έχει κατακτήσει όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων, ομολογουμένως πολλές φορές το έργο μας γίνεται ιδιαίτερα απαιτητικό και πολύπλοκο. Δεν πρέπει όμως να μας διαφεύγει ότι η "ΟΜΟΓΕΝΕΙΑ" αυτή είναι ουσιαστικά ο ανεπίσημος αλλά μεγάλος Πρόξενος του Ελληνισμού στη χώρα αυτή, τώρα αν κάπου μπορούμε να του συμπαρασταθούμε και να του φανούμε χρήσιμοι τότε να είστε βέβαιοι ότι επιτελούμε μείζον εθνικό έργο, όπως ακριβώς επιτελέσατε εσείς, δημιουργώντας το τεράστιο εκπαιδευτικό οικοδόμημα.

Τελειώνοντας θα ήθελα επί τη αναχωρήσει μου να ευχαριστήσω θερμά εσάς προσωπικά, τους Επισκόπους της Επισκοπής και τον υπόλοιπο κλήρο για τη συνεργασία και την αγάπη σας; και να σας διαβεβαιώσω ότι τρέφω τα αγαθότερα αισθήματα για τον καθένα προσωπικά και το έργο που επιτελεί τόσο φιλότιμα η Ιερά Αρχιεπισκοπή στη Μ. Βρετανία. Διατηρώ δε τις καλύτερες εντυπώσεις για τις επιδόσεις και το υψηλό ήθος όλων εσάς, με τους οποίους τέσσερα χρόνια συνεργάστηκα.

Εύχομαι και στο μέλλον να μας δοθεί η ευκαιρία να ξανασυνεργασθούμε. Ακόμη να ευχηθώ να μην κουρασθείτε να υπηρετείτε με τον ίδιο ζήλο, διότι ο ελληνισμός προσμένει πολλά από όλους μας. Ας μη διερωτώμεθα τι μας προσφέρει η Ελλάδα αλλά ας αναρωτηθούμε τι προσφέρουμε εμείς στην Ελλάδα.

Με θερμές ευχές
Ο Γενικός Πρόξενος
Γεώργιος Κωστούλας
Πληρεξούσιος Υπουργός Β'

Στιγμιότυπο από την αποχαιρετιστήρια εκδήλωση προς τιμήν του κ. Κωστούλα που έγινε στο Ελληνικό Κέντρο παρουσία του Σεβ. Αρχιεπισκόπου κ. Γρηγορίου.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

Μακαρίου Τηλλυρίδη, Επισκόπου Ριζούτας

Κάποτε τα γεγονότα που διαδραματίζονται σήμερα στον χώρο της ιεραποστολής του Πατριαρχείου μας θα αποτελέσουν πολύτιμο υλικό για την ιστορία αλλά και τον πολιτισμό των φυλών της Αφρικής συσχετισμένο με την αληθινή χριστιανική διδασκαλία και πίστη.

Η ζωή των ιεραποστόλων είναι μια συνεχής και ανιδιοτελής προσφορά. Και πρέπει έτσι να είναι. Χρειάζεται πολλή υπομονή, επιμονή και κατανόηση, αγάπη και αυταπάρνηση, προπαντός ταπείνωση. Τα πάντα πρέπει να έχουν προοριζόμνη την διακονία των συνανθρώπων, μικρών ή μεγάλων. Έτσι είναι το πρόγραμμα του ιεραποστόλου. Εδώ στον χώρο της ιεραποστολής τα αξιώματα και οι τίτλοι δεν έχουν σημασία. Ο Επίσκοπος ιδιαίτερα είναι ο πνευματικός πατέρας όλων. Εξυπηρετεί και διακονεί όλους χωρίς γκρίνιες και παράπονα.

Μέσα στο καθημερινό πρόγραμμα συμμετέχει στην όλη δουλειά. Από την γέννηση ως τον θάνατο.

Κτύπησε ξαφνικά η πόρτα σε ώρα περασμένη. Συνήθως δεν κοιμούνται νωρίς. Κάθονται ως πολύ αργά. Έτρεξα αμέσως ν' ανοίξω την πόρτα. Τι έκπληξη ήταν αυτή! Ο κατηχητής μιας από τις ενορίες μας στα περίχωρα της Ναϊρόμπης. Χρόνια τώρα κρατά την ενορία αυτή, που για πολλά χρόνια δεν έχει μόνιμο ιερέα. Ήταν ήρεμος αλλά φαίνεται κουρασμένος. Τον κάλεσα να έλθει μέσα να καθίσουμε για να μου πει το πρόβλημά του. Δεν θα ήταν, κατάλαβα, διδάκτρα ή οδοιπορικά - τέτοια ώρα - συλλογίστηκα. Κάτι το πολύ σοβαρό συνέβαινε. Και άρχισε να μου διηγείται το πώς πήρε η καλύβη του φωτιά και έγινε στάχτη με όλα τα υπάρχοντα της μικρής οικογένειάς του, εκείνου, της γυναίκας του και του μικρού Δαυίδ τους, που ήταν μόλις δύο ετών. Τελευταία στιγμή προτού γίνουν όλα στάχτη πρόλαβε ο ίδιος και με κίνδυνο της ζωής του να σώσει τον μικρό που ήταν μέσα. Όλα τα διηγήθηκε με κάθε λεπτομέρεια και ακριβώς. Τώρα τέτοια ώρα τι μπορούσαμε να κάνουμε. Και η απάντηση του κατηχητή ήταν "θέλω να έλθετε στο νοσοκομείο να προσευχηθείτε για τον μικρό Δαυίδ". Οπωσδήποτε έπρεπε να πάω.

Στον δρόμο και μέσα σε καταρρακτώδεις βροχές, σκεφτόμουν τι θα αντίκριζα μπροστά μου. Δεν ήταν σε θέση να μου πει τις λεπτομέρειες. Φθάσαμε και ανεβήκαμε με τα πόδια στον τρίτο όροφο. Με κάποια δυσκολία μας άφησαν να μπούμε μέσα στον θάλαμο γιατί ή ώρα ήταν ακατάλληλη. Εξήγησα τους λόγους και αμέσως δόθηκε η άδεια από τον εφημερεύοντα γιατρό. Δίπλα στο κρεβάτάκι του μικρού Δαυίδ είδα πρώτα τη μητέρα του - γνωστή και πολύ δραστήρια κατηχήτρια - για χρόνια κι αυτή. Πλησίασα και τι να δω. Το πρόσωπο του μικρού Δαυίδ δεν διακρινόταν. Λίγο τα μάτια του... Κάηκε σχεδόν όλο το προσώπίκι του. Με πολύ δέος οι γονείς του μικρού έκαναν το σταυρό τους και συμμετείχαν στην μικρή δέηση που έγινε για τη υγεία του μικρού Δαυίδ. Αφού τους καληνύχτησα επέστρεψα πίσω όχι για να κοιμηθώ αλλά για να συνεχίσω το καθορισμένο πρόγραμμα και να προγραμματίσω για την άλλη μέρα. Φυσικά εδώ στην Αφρική ο προγραμματισμός είναι δύσκολος γιατί πάντα συμβαίνουν τα απροσδόκιστα.

Όταν επέστρεψα, δεν πρόφτασα καλά-καλά να καθίσω και κτύπησε το τηλέφωνο. Εν τω μεταξύ οι βροχές συνέχιζαν. Έκανε και λίγο κρύο περισσότερο από άλλη φορά και ασουνήσιτο για την εποχή. Από μακριά ακούστηκε μια γνώριμη φωνή. Ήταν από την φυλή των Τουρκάνα. Ένας ιεροσπουδαστής ήταν τώρα σοβαρά άρρωστος. Η ασθένεια εδώ αυτό τον καιρό "θερίζει". Κόσμος πεθαίνει καθημερινά. Η μαλάρια λοιπόν δεν άφησε τον κόσμο ήσυχο. Ένας ιερέας μας από τη Δυτική Κένυα μου τηλεφώνησε για να πει ότι

καθημερινά κάνει κηδείες ιδιαίτερα των νέων που δεν αντέχουν. Έτσι τώρα μέσα στο σκοτάδι ήδη πλησίαζε 1η πρωινή. Προσευχή. Είναι ένας από τους λίγους από τη φυλή αυτή, πολλές ελπίδες στηρίζουμε. Θα προσφέρει πολλά αν ζήσει και παραμείνει πιστός και ενθουσιώδης. Θα κάνω ό,τι μπορώ, θα προσευχηθώ και τα υπόλοιπα μόλις ξημερώσει ο καλός Θεός.

Κοιμήθηκα πολύ λίγο. Δεν έφτασε να χαράξει το φως και μια υπενθύμιση ήλθε να με βρει. Σήμερα είναι η κηδεία του 25χρονου νέου από την Καγκίρα, του δραστήριου Παύλου Κινιανζούι Καμάου. Ετοιμάστηκε και σε λίγα λεπτά βρέθηκα μπροστά σε μια λαοθάλασσα από νέους, ιδιαίτερα της ηλικίας του. Παρ' όλο που είχε βρέξει, ο κόσμος μαζεύτηκε και συγκεντρώθηκε στην αυλή του σπιτιού απέναντι ακριβώς από το σχολείο της εκκλησίας του Αγίου Παύλου Καγκίρας. Κοίταξα και είδα γνώριμες φυσιογνωμίες από τις παλαιές μέρες που έκανα τον κατηχητή και δάσκαλο στις μητέρες και στους νέους της ενορίας. Κανένα δάκρυ. Ο πατέρας του νέου είχε πεθάνει νέος πριν μερικά χρόνια. Η μητέρα του, τ' αδελφία του, η γιάγιά του κι ο παππούς του. Έβλεπα στα πρόσωπα ένα μεγάλο ερωτηματικό. "Γιατί να μας φύγει τόσο νέος! Όλοι εμείς οι φίλοι του θα ζήσουμε ακόμα, θα κάνουμε οικογένειες, έχουμε σχέδια, εκείνος όμως μας φεύγει τόσο πρόωρα χωρίς καν να προφθάσει να εκπληρώσει τα όνειρά του..."

Άρχισε η νεκρώσιμη ακολουθία. Όλοι συμμετείχαν και έψαλλαν. Βγήκε εν τω μεταξύ ο ήλιος και αισθανθήκαμε τρομερή ζέση. Εδώ στα τροπικά κλίματα πάντα μετά τη βροχή κάνει ζέστη γιατί και πάλι υπάρχει μήνυμα ότι θα ξαναβρέξει. Βουβά όλα μετά την ακολουθία. Περιμένουν τώρα ν' ακούσουν δυο λόγια παρηγοριάς από τον Επίσκοπο. Βρισκόμουν σε αμηχανία γιατί έπρεπε να απαντήσω στο ερωτηματικό τους - γιατί να τον αποχωριστούμε τόσο νέο.

Τα βλέμματα όλων στράφηκαν πάνω μου. Χωρίς πολλή σκέψη τους χαίρετιστα όλους δυναμικά με το Χριστός ανέστη στα Κικουγίου και δόνισε η απάντηση με το Αληθώς ανέστη. Από το πιστεύω μας πήρα το άρθρο "Προσδοκώ αναστασιν νεκρών". Τι ωραιότερο μήνυμα μπορούσα να δώσω στους νέους ιδιαίτερα ότι ο Παύλος κοιμάται και μια μέρα θα ξυπνήσει και θα σηκωθεί... Δεν είναι νεκρός, κοιμάται για λίγο. Όταν θα έλθει το πλήρωμα του χρόνου και ο Κύριός μας θα έλθει ξανά την ημέρα της Δευτέρας Παρουσίας, τα μνημεία θα ανοιχτούν και τα σώματα των νεκρών θα ανασταθούν... Ελπίδα λοιπόν! Μεγάλο το μήνυμα της Αναστάσεως. Ζωή, χαρά, ειρήνη, ελπίδα, δύναμη. Μην λυπάσθε. Τον Παύλο θα τον συναντήσετε μια μέρα..."

Στο τέλος κοίταξα ότι άλλαξε η ατμόσφαιρα. Τα πρόσωπα όλων έλαμψαν. Τώρα έρχεται ένας από τους νέους και μου λέει, προτού προφθάσω καλά-καλά να κλειθώ το βιβλίο της Ακολουθίας - πόσο μας βοήθησα σήμερα, Θεοφιλέστατε, να έχουμε μέσα μας αυτή την ελπίδα της Αναστάσεως σ' όλη μας τη ζωή. Έχουμε τώρα μέσα μας μια ανεξήγητη χαρά. Και σήκωσαν τέσσερις νέοι το φέρετρό με ψάλλοντες το "Άγιος ο Θεός" πορευθήκαμε μέσα στο χωράφι, που ήταν σπαρμένο με καλαμπόκι προς το ετοιμασμένο μνήμα. Το φέρετρο τοποθετήθηκε χάμα και ετοίμαζαν τους πασάλους και τα σχοινιά για να κατεβάσουν τον νεκρό κάτω. Έκανα νόημα στους νέους και άνοιξαν το φέρετρο, κάτι που δεν συνήθίζεται σύμφωνα με την τοπική παράδοση των Κικουγίου. Ήθελα όμως να τους αποδείξω αυτό που έλεγα προηγουμένως. Πράγματι ο νέος ήταν ήρεμος και τόσο φυσιολογικά έδινε την εντύπωση ότι κοιμότανε. Αφού έδωσα τις σχετικές εξηγήσεις για την χρήση του λαδιού και του χώματος πάνω στο σώμα σιγά-σιγά ο νεκρός βρέθηκε στον πάτο του μνήματος. Είδα για μια ακόμη φορά ότι τώρα τα πρόσωπα όλων είχαν την ελπίδα της συναντήσεώς τους με τον Παύλο...

ΠΕΡΙ ΕΛΠΙΔΟΣ

ΝΕΟΤΗΤΑ: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Αρχμ. Ανθήμου Ελευθεριάδη

Οι προσευχές και οι παρακλήσεις μας μένουν αναπάντητες από το Θεό, εφ' όσον η δικαιοσύνη Του δεν χαρακτηρίζει τη ζωή μας. Όταν το σάπιο γίνει καθεστώς, τότε ο Θεός αποστρέφει το πρόσωπό Του και περιμένει την επιστροφή μας. Ο Προφήτης Αμώς περιγράφει με καταπληκτική δεξιοτεχνία τον ηθικό εκτραχηλισμό των συγχρόνων του, λέγοντας πως ο Θεός δεν θέλει την ψεύτικη και φτιασιδομένη λατρεία τους. "μεμίσηκα, απώσμαι εορτάς υμών και ου μη οσφρανθώ θυσίας εν ταις πανηγύρεσιν υμών· διότι εάν ενέγκητέ μοι ολοκαυτώματα και θυσίας υμών, ου προσδεξομαι αυτά, και σωτηρίου επιφανείας υμών ουκ επιβλέψομαι... και κυλισθήσεται ως ύδωρ κρίμα και δικαιοσύνη ως χειμάρους άβατος". (Αμώς 5,21-24).

Και όπως ο Αμώς, κατά τον ίδιο τρόπο και ίσως εντονώτερα ο Ησαΐας και ο Ιερεμίας και άλλοι Προφύτες, προειδοποιούν και παρακαλούν αυτούς ν' αλλάξουν ζωή για να εισακουσθούν οι προσευχές τους.

Η υποχρέωση κάθε πιστού γεννάται από τις αρχές αυτές που αναφέρουν οι προφύτες και πάντοτε υπήρξε πολύ πρακτική και ταυτόχρονα ευεργετική. Σε κάθε εκδήλωση της ζωής των ανθρώπων θετική ή αρνητική, ο πιστός πρέπει να αναδεικνύεται μαχητής στην πρώτη γραμμή. Τίποτα δεν θα πρέπει να τον καθλώνει σε απραξία. Η ελπίδα του είναι ανάγκη να έχει τη σφραγίδα της ενέργειας, της δράσης. Παντού να είναι παρών. Στην αδικία του πολέμου ή των φυλετικών διακρίσεων. Στα προβλήματα της φτώχειας και των ασθενειών. Στις μάστιγες των ποικιλώνυμων προβλημάτων της νεολαίας και της ασήκωτης μοναξιάς των γηραιών.

Η χριστιανική του ελπίδα, ρωμαλέα και δυναμική, να φτάνει παντού, στην αδυναμία των πολλών και στην κούφια εγωκεντρική manία των ολίγων. Σ' όλους εκείνους που τον χρειάζονται, μα και σ' αυτούς που πεισματικά στρέφουν τα νώτα και εγωιστικά στέκουν στην ηθελημένη μηδενιστική θεωρία τους. Τότε και μόνον ο χριστιανός καταξιώνεται και γίνεται μάρτυρας της μεγάλης αυτής ελπίδας, όταν νυχθημερόν προσφέρει την πίστη και την κοινωνική του υπηρεσία στους άλλους - και στον εαυτό του - γενόμενος κήρυκας της Βασιλείας του Θεού.

Ο ιερός αυτός πόθος μας, για να είναι πλήρης, πρέπει να έχει δύο διαστάσεις. Η μία είναι η ενεργητική μας ελπίδα, που καταλήγει άλλοτε μεν στην υπηρεσία του κοινωνικού συνόλου, σαν ακοίμητη λαμπάδα φωτισμού και οδηγήσεως, άλλοτε δε ως ειλικρινής πίστη στην προσωπική μας ενατένιση της Βασιλείας του Θεού, σαν τελικού στόχου μας. Θα πρέπει να φέρει τους πνευματικούς εκείνους καρπούς, ότι η αμαρτία κάποια στιγμή θα παύσει να υπάρχει. Η δεύτερη είναι ν' αναγνωρίζουμε πάντοτε, ότι η ελπίδα μας είναι εδρασμένη πάνω στην απόλυτη βεβαιότητα, πως ο Θεός είναι εκείνος που λαμβάνει την πρωτοβουλία στα διάφορα ανθρώπινα προβλήματα και ότι η ολοκλήρωση της Βασιλείας Του θα γίνει με τη δύναμή Του, σε χρόνο που Αυτός θα εκλέξει και με τρόπο που Εκείνος θα θελήσει.

Ενώ όμως αναγνωρίζουμε και είναι αλήθεια, ότι υπάρχουν περιπτώσεις που είναι απόλυτα απαραίτητο να γίνεις ανυπόμονος - περιστατικά μάλιστα

εξαιρετικά ανυπόμονος - εν τούτοις η χριστιανική δεοντολογία είναι φανερό ότι απαιτεί διαφορετική θεώρηση του πράγματος.

Μέσα στα μυχιαίτα βάθη της ψυχής μας δεχόμαστε με αδιαμφισβήτητη βεβαιότητα την Πρόνοια του Θεού στα πάντα και ότι η Βασιλεία Του θα έλθει όταν την ορίσει. Συνεπώς η ελπίδα μας πρέπει να είναι απόλυτα εξαρτημένη από τον δημιουργό μας, γιατί τούτο μαρτυρεί την απεριόριστη πίστη μας στην Πηγή της ζωής. Δεν γνωρίζουμε ακριβώς πότε και πού θα γίνει η Δεύτερα του Κυρίου Παρουσία. Ούτε ακόμη ξέρουμε πότε ο καθένας μας θα εγκαταλείψει τα εγκόσμια. Και ούτε ασφαλώς είναι ανάγκη να ξέρουμε. Αυτό δεν θα ήταν υπέρ μας.

Είναι ενδεχόμενο να ήθελαν πολλοί να το ξέρουν. Η σκέψη τους όμως αυτή είναι κοσμική και υστερόβουλη, γιατί αυτός που ζει αρμονικά με το Νόμο του Θεού, ποτέ δεν θα αναδεικνυόταν άξιος κι αν γνώριζε την ακριβή ώρα της Παρουσίας του Χριστού. Ο πιστός καταξιώνεται μόνον όταν είναι πάντοτε έτοιμος "εν πίστει και έργοις" και γεμάτος από την προσδοκία της δίκαιης κρίσης του Θεού".

Εδώ πρέπει βέβαια να σημειώσουμε με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο, ότι ο Χριστός μας παρουσίασε την ολοκληρωμένη θέληση του Θεού Πατρός, πώς δηλαδή ο πιστός είναι ανάγκη να συμπεριφέρεται κάθε στιγμή της επίγειας ζωής του. Η Βασιλεία του Θεού δεν μπορεί να υπάρχει μέσα μας, σαν προσδοκία, όταν ο άνθρωπος ζει κατά τρόπο "απάνθρωπο".

Η ταχύτητα της ζωής, η ανησυχία και οι διάφορες σκέψεις που στροβιλίζονται στο νου, δεν μας εξασφαλίζουν την ηρεμία της πνευματικής περισυλλογής. Το καθημερινό αγκομαχητό για τόσα πράγματα, όταν επιτρέπουμε μάλιστα να μας απορροφήσουν σε σημείο να μη σκεπτόμαστε τι είμαστε και πού πάμε, αφαιρεί τις πνευματικές πτήσεις της ψυχής προς τον Θεό.

Η ΠΡΟΣΔΟΚΙΑ

Στηριγμένη λοιπόν στη σπουδαία αυτή αρχή, της πρωτοβουλίας του Θεού στα ανθρώπινα πράγματα, ιδιαίτερα όμως στον πόθο της Βασιλείας Του, η χριστιανική μας ελπίδα περιλαμβάνει πάντοτε τα βασικά και σπουδαιότερα στοιχεία της υπομονής και ήρεμης προσδοκίας.

Σήμερα ο κόσμος σ' όλα τα μήκη και πλάτη της γης, χαρακτηρίζεται από τη βιασύνη και την ανησυχία. Έχουν γίνει καθεστώς και ίσως θα μπορούσαμε να ισχυρισθούμε, πως η βία του χρόνου κατάντησε μια παγκόσμια ασθένεια. Όλοι βιάζονται, μικροί και μεγάλοι. Η υπομονή φαίνεται να είναι άγνωστη λέξη. Η τεχνολογική πρόοδος διεδραμάτισε σπουδαίο ρόλο στην υπόθεση αυτή. Φθάσαμε στην εκμηδένιση των αποστάσεων.

Παίρνεις τον πρωινό σου καφέ στην Αθήνα, γευματίζεις στο Παρίσι και το βράδυ κάνεις περιπάτο στη λεωφόρο Μάτισον της Νέας Υόρκης. Οι μαθητές των γυμνασίων τρέχουν να προφθάσουν τα πάντα, οι φοιτητές αγωνίζονται ν' αποδείξουν ότι ήδη συνέλαβαν το νόημα της ζωής και έλυσαν τα ανθρώπινα προβλήματα. Αυτός που περιμένει στη στάση του λεωφορείου λυέι και το κυκλοφοριακό πρόβλημα, αναπτύσσοντας τη θεωρία του, πως τα τρόλλεϊ μπορούν να περνούν από την κάθε στάση ανά πεντάλεπτο.

Και στην Εκκλησία ορισμένοι χριστιανοί κοιτάζουν τα ρολόγια τους, επειδή ο ιερέας άργησε κατά δέκα λεπτά τη θεία λειτουργία. Όλοι βιάζονται και για ο,τιδήποτε... Το κάθε τι πρέπει να γίνεται αμέσως. Ο κόσμος ερεθίζεται και ξεσπά σε άπρεπα λόγια ακόμα και στις πιο ασήμαντες αργοπορίες.

ΝΕΟΤΗΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Είναι αλήθεια πως η νεολαία στην εποχή μας παρουσιάζει ποικίλα προβλήματα. Εδώ που ζούμε, αλλά και παγκόσμια, κινδυνεύει. Πολλές φορές γιατί η ίδια πταίει και τις περισσότερες φορές από όσα οι Κοινωνίες της προσφέρουν. Η εποχή μας γνωρίζει μίαν τρομακτική καθίζηση ηθικών αξιών, ενώ εκ παραλλήλου οι πολιτιστικές κατακτήσεις του Πνεύματος τίθενται εν αμφιβόλω, εφ' όσον όλα τα επίπεδα της ηθικής έχουν εκφυλισθή μέσα σ' όλες τις ηλίκιες.

Στην κατακόρυφη αυτή πτώση που φαίνεται να συμπαρασύρνονται τα πάντα, η νεότητα έχει το ιδιόν της μερίδιον, που δυστυχώς είναι τραγικόν και αυτόχρονα καταστροφικόν, μιά και οι νέοι άνθρωποι στερούνται της ωριμότητος και συνεπώς της κρίσεως του τι συμφέρει γι' αυτούς. Το γεγονός δε, ότι και η Ορθοδοξία μας στο Ηνωμένο Βασίλειο αποτελεί μίαν ελάχιστη μειοψηφία, άγνωστη και παρεξηγημένη ίσως, που πολύ ολίγον επηρεάζει τους αμέτρητους νέους μας στα τόσα πανεπιστήμια της Χώρας με νέους των οποίων οι καταβολές τυγχάνουν τελείως άντικρυς του ελληνορθόδοξου πολιτισμού μας, προσθέτει ένα επιπλέον στοιχείον διά τον αποθωρακισμόν τους. Όταν οι νέοι μας απομακρύνονται της οικογενειακής εστίας, είτε λόγω σπουδών σε πανεπιστήμια εκτός της περιοχής κατοικίας των, είτε διότι ρίχνονται στην βιοπάλη της ζωής, χωρίς να το συνειδητοποιήσουν, περιορίζονται στο αντικείμενο της απασχολήσεώς τους, δημιουργώντας έτσι ένα τείχος απομονώσεως. Σταδιακώς αποκόπτονται από την Κοινότητα είτε διότι οι φίλοι των είναι Άγγλοι είτε διότι ο τρόπος ζωής της Βρετανίας τους έχει επηρεάσει καταλυτικώς.

Συνήθως εμείς οι Κληρικοί εντυπωσιαζόμεθα από την προσέλευσιν ωρισμένων νέων κατά τις περιόδους Πάσχα, Χριστουγέννων και εξαγομεν λανθασμένους αριθμούς. Αυταπατόμεθα όμως. Διότι, πόσοι είναι οι νέοι που εκκλησιάζονται κατά τις ανωτέρω γιορτές; εκατόν, διακόσιοι σε κάθε ενορίαν του Λονδίνου; Εάν υποθέσωμεν ότι στις 22 Κοινότητες του ευρύτερου Λονδίνου προσέρχονται κατά τις δύο μεγάλες γιορτές της Χριστιανισμού 200 ανά Κοινότητα, η απλή αριθμητική λέγει περίπου 4.500 χιλιάδες νέοι. Προσωπικώς να τις διπλασιάσω και ολίγον περισσότερον δηλαδή 10.000 χιλιάδες νέοι. Πόσοι εξ αυτών κοινωνούν; Να υποθέσωμεν πως όλοι μεταλαμβάνουν των αγράντων μυστηρίων. Ο αριθμός όμως αυτός μας οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι το ποσοστόν προσελεύσεως κ.λ.π. είναι ελάχιστον, εφ' όσον στην Πρωτεύουσα διαβίου περί τις 200 έως 250 χιλιάδες ελληνορθόδοξοι.

Να προχωρήσωμεν όμως ολίγον βαθύτερον προκειμένου να είμεθα ειλικρινείς με τον Θεόν. Εξ αυτών των νέων, πόσοι κοινωνούν αξίως, εφ' όσον η ιερά εξομολόγησις είναι μυστήριον ανύπαρκτον γι' αυτούς και ίσως άγνωστον στους περισσότερους! Τι πταίει; ποίος τους εδίδαξε να συμπεριφέρονται έτσι; Βεβαίως όχι η Εκκλησία. Μήπως οι γονείς τους, ή

είναι και αυτό φρούτο της εποχής μας; Νομίζω πως όλοι πταίμεν. Και η Εκκλησία και η Οικογένεια και γενικότερον η Κοινωνία με τα άπειρα κακά και ανάποδα που την χαρακτηρίζουν.

Έχω την εντύπωση πως οι διάφοροι Φορείς της Ομογένειας εδώ στο Λονδίνον δεν έκαναν και πολλά πράγματα για την Νεολαία. Πρέπει να ομολογήσωμεν ότι η Εκκλησία και οι Φορείς των Κοινοτήτων δημιουργούν κάποιες προϋποθέσεις γι' αυτούς, αλλά είναι ολίγα. Οι πλούσιοι του Σίτυ δεν πρόσφεραν στα νειάτα. Δημιουργήθηκε ασφαλώς στο Paddington το Ελληνικόν Κέντρον. Αξίεπαίνη προσπάθεια που θα παραμείνει στην ιστορία της Ομογένειας σαν μιά μοναδική προσφορά. Δοξασμένο το όνομα του Θεού που φώτισε όλους εκείνους τους Μαικήνας που το υλοποίησαν. Αλλά νέους ανθρώπους δεν έχει μέσα, ούτε το επισκέπτονται. Ας μη βαυκαλιζόμεθα για το αντίθετο. Οι συνήθειες θαμώνες και επισκέπτες είμεθα εμείς που ευρισκόμεθα στην πορεία της κατιούσας! Ούτε βέβαια ισχυρίζομαι, πως το Πολιτιστικό αυτό Κέντρο είναι υπεύθυνο για την Νεολαία. Οι άλλοι Σύνδεσμοι και Οργανώσεις αγωνίζονται όσο μπορούν, αλλά για άλλα πράγματα, όχι για τους νέους μας. Τα επίσημα Κράτη Ελλάδος και Κύπρου αγρόν ηγόρασαν. Περιορίζονται στην αποστολήν ωρισμένων εκπαιδευτικών κι' αυτό με χίλια ζόρια, για να νήσουν σαν άλλοι Πόντιοι Πιλάτοι τας χείρας των, πως δήθεν επετέλεσαν και πράττουν το καθήκον τους. Αστέια πράγματα. Τα δε διάφορα Πολιτικά Κόμματα, ούτε που τα ενδιαφέρει, τι θα απογίνει η Νεολαία της αύριον εδώ στη Βρετανία. Στόχος τους είναι μόνον η πολιτικοποίησις τους δι' ίδια οφέλη και ουδέν περισσότερον.

Προβάλλει λοιπόν αδυσώπητο το ερώτημα, τι δέον γενέσθαι, για την κινδυνεύουσαν Νεότητά μας. Ποία μέτρα πρέπει να ληφθούν για να σωθεί η Παροικία της αύριον, όταν εμείς θα έχουμε φύγει. Δηλώ ευθής εξ αρχής, ότι το παρόν άρθρον δεν φιλοδοξει πως θα επιτύχει να υποδείξει μέτρα που θα αποτελέσουν πανάκειαν εις το πελώριο τούτο θέμα. Κάθε άλλο. Παρακαλώ να ερμηνευθή ως μία ταπεινή συμβολή, μήπως και ωρισμένα σημεία των εισηγήσεών μου δύνανται να υλοποιηθούν, προκειμένου να ελκυσθούν όσο το δυνατόν περισσότεροι νέοι και διατηρήσουν την Ελληνορθόδοξον Ταυτότητά τους, στην φιλόξενη Χώρα που ζούμε.

1. ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΙ

Η έκδοσις της Θείας Λειτουργίας και στα Αγγλικά υπό της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μ. Βρετανίας, κατά την γνώμην μου, δεν προσέφερε τίποτα το ιδιαίτερον στους νέους μας, εφ' όσον αυτοί λείπουν εις την μεγάλην τους πλειοψηφίαν από την Θείαν Λατρείαν. Αλλά και πάλιν, εάν εκκλησιάζωνται, είναι δύσκολος η χρήσις της μιά και η Θ. Λειτουργία τελείται σχεδόν εξ ολοκλήρου στα ελληνικά. Οι νέοι αυτοί που υποτίθεται πως θέλουν να έρχωνται στην Εκκλησία, τελικά δεν προσέρχονται, ισχυριζόμενοι στους γονείς των πως δεν καταλαβαίνουν και έτσι θεωρούν περιττό να παρακολουθούν κάτι που δεν αντιλαμβάνονται. Οι γονείς των δεν γνωρίζουν τι να κάνουν, τους δικαιολογούν και ερωτούν εν συνεχεία τους ιερείς για να βρούμε την λύσιν. Στο σημείο αυτό θα ήθελα να επισημάνω την περίπτωσιν των Εβραίων που κατάφεραν να ζουν έξω από το σπίτι σαν Άγγλοι και μέσα στο σπίτι Εβραίοι. Τοιουτοτρόπως διετήρησαν την γλώσσαν και τις πολιτιστικές τους αξίες, προπαντός όμως την Θρησκείαν τους διά μέσου της οποίας επεβίωσαν παγκοσμίως με τα γνωστά αποτελέσματα.

Εμείς οι Έλληνες δυστυχώς και ατυχώς είμεθα αξιοκατάκριτοι. Μέσα στα σπίτια, δεν ομιλούν οι περισσότεροι την γλώσσαν μας. Ούτε όμως και Αγγλικά. Χρησιμοποιούν μία γλώσσα ανακατεμένη, άκομψη και λανθασμένη. Ο λόγος είναι απλός. Οι γονείς δεν ξέρουν καλά Αγγλικά. Εννοώ τους περισσότερους Ελληνοκυριούς, τα Αγγλικά των οποίων είναι άθλια. Επιμένουν όμως να χρησιμοποιούν ένα συνονθύλευμα που οφείλουν πάραυτα να παύσουν. Μιλάτε, αγαπητοί μου, στα παιδιά και τα εγγόνια σας Ελληνικά. Αυτά που γνωρίζετε, είτε με την ωραϊαν μας κυπριακήν προφοράν είτε οι υπόλοιποι με την ελλαδίτικην τοιαύτην.

Υπάρχει όμως το πρόβλημα των νέων με την Εκκλησίαν. Με πολλή δυσκολία και κατόπιν σοβαράς σκέψεως, θα ήθελα να εισηγηθώ στην Ιερά Αρχιεπισκοπή να εγκαινιάσει Θείες Λειτουργίες για νέους στα Αγγλικά, από κληρικούς ικανούς προς τούτο. Οι Θείες αυτές Λειτουργίες να προορίζονται με επιμονή και υπομονή μόνο για νέους. Είναι απαραίτητον να γίνη προηγουμένως κατάλληλος προετοιμασία, να ορισθούν οι Ενοριακοί Ναοί στους οποίους θα τελείται δοκιμαστικώς η Θεία αυτή Λειτουργία. Ακολουθώς να εισαχθούν ολίγον κατ' ολίγον ελληνική μυμολογία με βυζαντινήν μουσικήν, ώστε να συνηθίσουν οι νέοι διδάσκοντας αυτούς καταλλήλως. Αυτά όσον αφορά την Θ. Λατρείαν που έχει πολλές και ποικίλας παραμέτρους και δύναται να αποτελέσουν θέματα ειδικών επιτροπών. Η νεολαία πρέπει ν' αρχίσει από την Εκκλησίαν και να παραμείνει σ' Αυτήν, εαν θέλωμε να την διατηρήσουμε ελληνικήν. Εκτός Αυτής θα εξαφανισθή, μετά από μίαν ή δύο γενεάς, η ελληνική καταγωγή θα αποτελεί απλώς μίαν ανάνησιν. Τίποτα άλλο.

2. ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

Το υπάρχον L.G.R. προσφέρει πάρα πολλά. Είναι ο συνδετικός κρίκος της Παροικίας, όπως λέγει και το σλόγκαν του Σταθμού, αλλά για άλλα πράγματα. Δεν μπορούμε όμως να πούμε τίποτα εναντίον, καθότι ο Σταθμός αποτελεί ιδιωτικήν επιχείρησιν και η μέχρι σήμερον συμβολή του είναι αξιέπαινη και αξιόλογη. Εξ απόψεως όμως καθαράς πολιτιστικής διαπαιδαγωγήσεως δεν προσφέρει αυτά που χρειάζονται. Η Εκκλησία μας, όπως είναι γνωστόν, έχει την εβδομαδιαίαν της εκπομπήν και προς τιμήν των ιδιοκτητών, παρέχουν τους Ραδιοθαλάμους των τελειώς δωρεάν, προκειμένου η Εκκλησία να επικοινωνεί με τα παιδιά της. Αυτό τους τιμά. Η προαγωγή όμως της ελληνορθόδοξης ταυτότητός μας και η εμπέδωσις αυτής εις τας ψυχάς και τας συνειδήσεις των νέων, είναι έργον που οφείλει να απασχολήσει πολύ σοβαρά τους ιθύνοντας την Παροικίαν και πρωτίστως τον Ποδηγήτην αυτής, την Εκκλησίαν. Οφείλουν όλοι οι Φορείς της Ομογένειας να συσκεφθούν και να αποφασίσουν να εκμεταλευθούν τα ερσιανά κύματα, για το μέλλον της Παροικίας. Το Ραδιοφώνον είναι καθοριστικός παράγων και είμεθα υποχρεωμένοι να το χρησιμοποιήσουμε διά την προαγωγήν των σκοπών μας.

3. ΟΙ ΠΛΟΥΣΙΟΙ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

Δυστυχώς δεν έκαναν τίποτα πάνω στο θέμα αυτό. Είναι όμως χρέος τους να ανασκουμπωθούν και να προσφέρουν την ύλην για να σωθή το Πνεύμα! Ο Θεός τα έποιησε όλα καλά λίαν για να είναι αλληλένδετα. Χρειάζονται λοιπόν χρήματα για να χρησιμοποιηθούν σοφά και μεθοδευμένα. Πουθενά

στο Λονδίνο δεν υπάρχει ένα καθαρά Νεανικό Κέντρο που να απευθύνεται μόνο στα νεάντα. Τούτο, κατά την ταπεινήν μας γνώμην, μπορεί να δημιουργηθή στα πρότυπα των Υ.Μ.Σ.Α. περίπου και να παρέχει πλούσια προγράμματα για όλες τις βαθμίδες των νέων, ώστε να εξελιχθή σε μια Κυψέλη ελληνορθόδοξης κοουλτούρας. Θα μπορούσαν οι πλούσιοι του Λονδίνου να αναλάβουν, σαν άλλοι Μακήνες, το έργον αυτό. Επειδή μάλιστα πιστεύω ότι όλοι αυτοί οι άνθρωποι, τους οποίους εβόηθησε ο Θεός να αποκτήσουν αυτά που έχουν, και επειδή είναι ευσεβείς και φιλοπάτριδες, έχω την πεποίθησιν ότι, όταν έλθει η στιγμή, θα ανταποκριθούν θετικά.

4. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΟΝΙΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Είναι δυνατόν να δημιουργηθεί εις τοποθεσίαν πλησίον του Λονδίνου. Αγορά π.χ. μιάς φάρμας και κατάλληλος αναπροσαρμογή της, με θέματα από την Πατρίδα. Θα μπορούσαν δηλαδή να δημιουργηθούν σε μικρογραφίες, Μνημεία από τον Ελλαδικό και Κυπριακό Χώρο, όπως η Ακρόπολις, οι Δελφοί, η Ολυμπία, η Επίδαυρος, το Σούνιο, οι Σόλοι, το Κούριον, η Σαλαμίνα, η Παλαίπαφος, η Έγκωμη η Αγία Σοφία κ.ά. προκειμένου να τα επισκέπτονται όχι μόνον οι νέοι μας, αλλά ο κόσμος όλος, δικοί μας και ξένοι, με κατάλληλη διαφήμιση κ.λ. Στον χώρο όμως αυτό θα πρέπει να δημιουργηθούν προϋποθέσεις Πολιτιστικών εκδηλώσεων, αίθουσες χορού, εστιατόρια κ.λ.π. όπου θα αποστέλλωνται Συγκροτήματα εξ Ελλάδος και Κύπρου, διά την προαγωγήν της Πολιτιστικής μας Ταυτότητος. Ίσως με καταλλήλους χειρισμούς να μας βοηθήσει και η Ευρωπαϊκή Κοινότης εις την διατήρησιν της Εθνικής μας υποστάσεως εδω σ' αυτό τον φιλόξενο λαό.

5. ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ

Οι Κυβερνήσεις Ελλάδος και Κύπρου, δια των κρατικών Αερομεταφορέων τους, θα ήτο θετικών να πριμοδοτούν εις κάποιο ποσοστό, που οι υπεύθυνοι ας ανευρουν, τα εισιτήρια των νέων μας μέχρι κάποιας ηλικίας, προκειμένου να ελκύωνται κατά τας διακοπὰς των στις πατρίδες. Ακόμη, όσοι εξ αυτών θα παραμένουν εις Ξενοδοχεία, να τυχάνουν του ιδίου μέτρου. Τούτο, κατά την ταπεινήν μας γνώμην, θα συντελέσει εις την προαγωγήν όχι τόνον του τουρισμού, αλλά εις την ευαισθητοποίησιν και εκτίμησιν εις τας ψυχάς των νέων μας, ότι οι Μητέρες Πατρίδες πράγματι τους αγαπούν και ενδιαφέρονται γι' αυτούς. Τα υπόλοιπα που θα προκύψουν εκ του μέτρου αυτού, νομίζω πως ο καθένας δύναται να τα εκτιμήσει.

Το μέτρον τούτο θα ήτο σοφόν εάν επεκτεινέτο και εις τα νεαρά ζευγάρια με ένα ή δύο παιδιά. Το ρεύμα που θα δημιουργηθεί προς τας πατρίδας μας, εν συνδυασμῳ με την συμμετοχήν τους εις Πολιτιστικές Εκδηλώσεις και Πανηγύρεις, θα είναι τεράστιο και οι εντυπώσεις που θα αναπτυχθούν εξ αυτών εις τας ψυχάς των νεαρών γονέων, όπως είναι φυσικόν, θα μεταδίδωνται και εις τους νεαρούς βλαστούς των, πράγμα που μακροπροσέσμως θα λειτουργεί υπέρ της διατήρησεως των δεσμών της Ομογένειας μετά των Μητέρων Πατρίδων.

6. ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Είναι απαραίτητον και εθνικώς επιβεβλημένον οι κρατικοί Τηλεοπτικοί Σταθμοί Ελλάδος και Κύπρου να εκπέμπουν προς το Ηνωμένον Βασίλειον Δορυφορικά προγράμματα, κατάλληλα δια την επιμόρφωσιν και διατήρησιν της Ταυτότητος των Αποδημών. Άπαντες οι Φορείς της Ομογένειας οφείλουν να

δραστηριοποιηθούν, υπό την φροντίδα και την εμπειρία της Εκκλησίας, διά την προβολήν και υλοποίησιν των αιτημάτων μας προς τα Εθνικά μας Κέντρα. Πιστεύω, ότι αποτελεί περιττόν να ερμηνευθεί η κυριολεκτική δύναμις της Τηλεοράσεως που εξασκεί σήμερα στους τηλεθεατάς. Ας εκμεταλλευθούμε κι' εμείς το σπουδαιότατο τούτο μέσον δια το καλόν των νέων μας και το μέλλον της Παροικίας.

7. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΑΙΔΟΥΠΟΛΕΩΝ

Κατά την γνώμην μας, θα είναι ωφέλεια μεγάλη, εάν εις τις ιδιαίτερες Πατρίδες μας ή τουλάχιστον εις την Κύπρον εδημιουργούντο μόνιμες Παιδουπόλεις υπό των Φορέων της Παροικίας του Ηνωμένου Βασιλείου. Εις αυτάς να διέρχωνται τας θερινάς και χειμερινάς διακοπάς των τα παιδιά μας. Εκεί όμως πρέπει να συγχρωτίζονται με παιδιά της ηλικίας των, με σκοπό την προαγωγή της γλώσσας, των εθίμων και την δημιουργίαν φιλικών δεσμών. Ίσως τούτο να επιτυγχάνετο με την βοήθειαν της Κυπριακής Εκκλησίας, η οποία διαθέτει Παιδικάς Κατασκήνώσεις και τα Κυπριόπουλα των Κατηχητικών Σχολείων να συμπεριφέρονται πολύ διαφορετικά από κάποια άλλα, που αντιμετωπίζουν τα παιδιά μας σκωπτικώς κ.λ.π. Εις τον Ελλαδικόν Χώρον και πάλιν μπορεί η Εκκλησία να διαδραματίσει τον ρόλον της, εφ' όσον η Αρχιεπισκοπή της Αμερικής έχει ήδη δημιουργήσει πλησίον της αρχαίας Ολυμπίας το ωνομασθέν Ιωνικό Χωριό, γι αυτήν ακριβώς την περίπτωσιν. Η συνεργασία μεταξύ των δύο Αρχιεπισκοπών θα βοηθήσει τα μέγιστα τον σκοπόν μας, φθάνει να επιχειρήσωμε σοβαρά και να αποδείξωμεν, ότι και πρακτικώς θέλουμε την δημιουργίαν αυτού του θεσμού.

8. Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Το μεγαλύτερον βάρος πέπτει εις τους ώμους των γονέων. Είμαι βέβαιος ότι τούτο ήδη τυγχάνει εμπεδωμένον εις τας ψυχάς των. Εάν θέλουνε η νεολαία και οπωσδήποτε όλοι μας ποθούμε, να παραμείνουν τα παιδιά μας Έλληνες κατά συνείδησιν διά να μην απωλεσθούν τα πάντα αργότερον, οφείλει πρωτίστως η οικογένεια να οδηγεί τα παιδιά της κατ' αρχήν στην Εκκλησίαν. Αυτή αποτελεί την πνευματικήν Δεξαμενήν όπου διατηρούνται τα αιώνια συνθήματα και Διδάγματα της Θρησκείας αλλά και της Πολιτιστικής μας Ταυτότητας. Αυτή υπήρχε και θα υπάρχει πάντοτε. Όταν δεν υπήρχε η Πατρίδα ως

κράτος οργανωμένον, η Εκκλησία υπήρχε και διετήρησε αναμμένη την Δάδα του Ελληνιχριστιανικού μας Πολιτισμού. Η οικογένεια διετηρήθη χάρις στην Εκκλησίαν και θα διατηρηθή στο διηνεκές πάλιν δια της Εκκλησίας. Είμαι βέβαιος πως όλοι μας κατανοούμε την μέγιστη αυτή αλήθεια και θα δράσουμε καταλλήλως.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να τονίσω το στοιχείο της θυσίας. Τίποτε ο άνθρωπος δεν μπορεί να επιτύχει άνευ θυσιών. Τούτο είμαι βέβαιος πως πολύ καλά το καταλαβαίνετε. Ήρθατε σ' αυτή την Χώρα, οι περισσότεροι με άδεια χέρια. Σήμερα με την εργατικότητα και τιμιότητά σας κατορθώσατε ό,τι μπορέσατε να επιτύχετε υλικώς. Έχετε χρέος να δουλέψετε σκληρά για να επιτύχετε και στο άλλο, το πιο σπουδαίο στη ζωή του ανθρώπου: Στον πνευματικό τομέα που τα περικλείει όλα. Επιβάλλεται κάθε είδους θυσία για το μέλλον των παιδιών μας.

9. ΙΔΡΥΣΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Η σπουδαιότητα ιδρύσεως καθημερινού Σχολείου Μέσης εκπαίδευσεως, μόλις και είναι ανάγκη να το αναφέρουμε. Δεν γνωρίζω τις λεπτομέρειες, γιατί δεν έγινε ακόμη, αλλά υποψιάζομαι τις ελληνικές καλές δυνάμεις των Υπουργείων Παιδείας των Πατρίδων μας και την ημετέραν αβελτηρίαν. Άφησα σκοπίμως τελευταίον το θέμα τούτο, για να επαναλάβω εκείνο που έλεγε ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός λίγο πριν την Επανάσταση του 21, "ο τόπος χρειάζεται σχολεία, να φωτισθούν οι νέοι άνθρωποι, μη κτιζετε εκκλησιές αλλά σχολεία..."! Γνωρίζετε τι έλεγε ο Άγιος, αυτό που κατανοούμε και εμείς σήμερα εδώ στη Ξενιτιά, χωρίς Γλώσσα, όλα χάνονται και εξαφανίζονται. Το πράγμα είναι απλό αλλά ταυτόχρονα και πολυσύνθετο, ή αποφασίζουμε και δημιουργούμε Γυμνάσια για να υπάρχουνε και αύριο, ή φορτώνουμε στον χρόνο την ευθύνη μας, για να μας εκδικηθεί πολύ σύντομα, όπως συνέβη με τόσους άλλους λαούς, των οποίων και το όνομα απωλέσθη "μετ' ήχου..."

Το σπουδαιότατον τούτο θέμα είναι ανεξάντλητον και θα πρέπει, κατά την ταπεινήν μας γνώμην, να τύχει αμέσου μελέτης και προγραμματισμού υπό των Φορέων της Παροικίας. Προσωπικώς ανέλαβα να καταγράψω τις σκέψεις αυτές από έντονον προβληματισμόν δια το μέλλον της νεολαίας, λόγω των καθημερινών εμπειριών μου με τον ανώνυμον άνθρωπο της Διασποράς. Η χαρά μου θα είναι μεγάλη εάν υπάρξει συνέχεια ή συζήτησις για τα μέτρα υλοποιήσεως της κινδυνευούσης και ανυπόπτου Νεολαίας της Μ. Βρετανίας. Όσοι πιστοί...

Το Ελληνικό Σχολείο και ο Ορθόδοξος Ελληνικός Ναός αποτελούν τα νηπύσια και ασφαλέστερα νηπύσια για την προετοιμασία της Ελληνικής Νεολαίας του μέλλοντος. Αίτιο χαρακτηριστικά στιγμιότυπα που δεικνύουν την προετοιμασία που γίνεται στον τομέα αυτό από τα Ελληνικά και Κατηχητικά Σχολεία της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θνατείρων και Μ. Βρετανίας.

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ή άλλως, πώς μένει αναξιοποίητη η μεγαλύτερη δωρεά του Θεού στη ζωή μας.

Αρχιμ. Παντελεήμονος Τσορπατζόγλου, Δρ. Θ.

Εισαγωγικά

Ήταν βράδυ· η νύχτα είχε προχωρήσει για τα καλά· ο Χριστός με τους μαθητές, ψηλά σ' ένα ανώγειο, καθισμένοι γύρω από ένα τραπέζι δειπνούσαν· ήταν η τελευταία φορά που βρίσκονταν συγκεντρωμένοι και έτρωγαν όλοι μαζί... την επομένη θα ξημέρωνε μια τελείως διαφορετική ημέρα που θα κατέληγε στον Σταυρό του Γολγοθά...

Σε μια στιγμή, εκεί που έτρωγαν, ο Χριστός παίρνει το ψωμί στα χέρια του, το ευλογεί και λέγει: "τούτο εστί το σώμα μου...", κι ύστερα το ποτίζει το κρασί, "τούτο εστί το αίμα μου...", προσθέτοντας, "τούτο ποείτε εις την εμὴν ανάμνησιν..." (Λουκ. 22,19-20).

Η παραγγελία του Χριστού "τούτο ποείτε εις την εμὴν ανάμνησιν" απετέλεσε την παρακαταθήκη που όχι μόνον σφράγισε την ομάδα των μαθητών, την πρώτη εκείνη Εκκλησία, αλλά προδιέγραψε και το μέλλον της. Τη στιγμή εκείνη ο Χριστός προφητικά ανακεφαλαίωσε όλη την ιστορία της Εκκλησίας Του.

Η "ανάμνηση" όμως αυτή, όπως την βιώνει η Εκκλησία, δεν έχει τίποτα να κάνει με την ψυχολογική ανάμνηση, γιατί δεν αποτελεί πλάσμα της φαντασίας, αλλά μια διαρκή μυστική συμμετοχή στη ζωή και το πάθος του Χριστού· έναν άλλο τρόπο ζωής. Αυτό άλλωστε μαρτυρεί κι ο Απ. Παύλος γράφοντας στους Κορινθίους ότι, "εγὼ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου ὁ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἡ παρεδίδото ἐλάβεν ἄρτον καὶ εὐχαριστήσας ἐκέλασε καὶ εἶπε· λάβετε φάγετε· τούτο μου ἐστί το σώμα...τούτο το ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι...οσάκις γὰρ ἀν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τούτων καὶ το ποτήριον τούτο πίνετε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλετε, ἄχρις οὗ ἀν ἔλθῃ" (Α' Κορ. 11,23-27). Καὶ θα επαναλαμβάνει συνεχῶς ὅτι, "παρέδωκα ἡμῖν ἐν πρώτοις ὁ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν" (Α Κορ. 15,3), γιατί θέλει να υπενθυμίζει στους Χριστιανούς ὅτι Πίστη στον Χριστό ισοδυναμεί με μετοχή στο Πάθος Του.

Ο Παύλος δεν κήρυξε απλά τη Θυσία του Χριστού, αλλά την ἔζησε προσωπικά με τις φυλακές, τις εξορίες, τους δαρμούς, τις φραγγελώσεις και τέλος τον ὑπὲρ Χριστοῦ θάνατο, δίνοντας ἔτσι τις διαστάσεις της ἐννοίας, τι παρέλαβε και τι παραδίδει ο Απόστολος του Χριστού. Η απόδειξη της γνησιότητος ἐνός μαθητοῦ επιβεβαιώνεται ἀπὸ τα στίγματα του μαρτυρίου που φέρει ἐπάνω του (Β' Κορ.12), ἡ διαφορετικὰ πόσο πολὺ συμμετέχει στα παθήματα του Χριστοῦ, δηλ. της Εκκλησίας του, "ἀνταναπληρῶ τα ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκὶ μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὁ ἐστὶν ἡ ἐκκλησία" (κολ. 1,24).

Αὐτὸ λοιπὸν που παρέλαβε ἡ Εκκλησία, "ὁ ἀκηκόαμεν, ὁ ἐώρακαμεν τοὶς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὁ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς"(Α' Ἰωάν. 1,1) συνιστὰ το περιεχόμενον τῆς ἀναμνήσεως· εἶναι αὐτὸ που μαρτυρεῖ τοὺς αἰῶνες ἐν Θυσία του Σταυροῦ, το Μυστήριον τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας. Με τὴν ζωὴ τῆς ἡ Εκκλησία ἐμπεδώνει τὴν ἀνάμνηση αὐτῇ, διακηρύσσοντας ἔτσι τὴν ἐλπίδα τῆς σπῆς Δευτέρᾳ Παρουσία τοῦ Κυρίου!

Η πορεία τῆς Εκκλησίας, ἡ ἱστορία τῆς μέσα στον κόσμον, δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο ἀπὸ μὴ ἀτέλειωτη Λειτουργία που ἱερουργεῖ αὐτὴ τῇ Θυσία τοῦ Χριστοῦ· ἡ κατὰ μὴ ἄλλη διατύπωση του ἀπ. Παύλου, τὴν "διακονία τῆς καταλλαγῆς", τὴν συμφιλίωση δηλ. Θεοῦ κι ἀνθρώπου (Β' Κορ. 5,18-21).

Η Εκκλησία εἶναι ὁ Χριστὸς που ζεῖ στους αἰῶνες· ὅπως ὁ Χριστὸς, κατὰ τρόπο μυστικὸ, ἔθρεψε τοὺς μαθητὲς με τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα Του, πρὶν τὴν

σταυρικὴ θυσία στον Γολγοθά, ἔτσι συνεχίζει νὰ τρέφει τὴν Εκκλησία του, τοὺς Χριστιανούς, μυστικὰ με τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα Του, σπῆς Θεῶν Εὐχαριστία, μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων, δηλ. τὴν Δευτέρα Παρουσία του, γιὰ τὴν ὁποία συνεχῶς προετοιμάζεται: "δίδου ἡμῖν ἐκτυπώτερον σου μετασχεῖν ἐν τῇ ἀνεσπέρῳ ἡμέρᾳ τῆς βασιλείας σου...(ἀπὸ το Μεγαλυνάριον τοῦ Ἀναστάσιμου κανόνα).

Με ὅλα τὰ παραπάνω κατανοοῦμε γιὰ τὴν Θεῶν Λειτουργία κατέχει τόσο δεσποζούσα θέση σπῆς ζωῆς τῆς Εκκλησίας ἢ, καλύτερα, εἶναι ἡ ζωὴ τῆς Εκκλησίας.

Δυστυχῶς, ἀν καὶ τὴν ἔχουμε παρακολουθήσει ἀπείρες φορές, ἐλάχιστα τὴν προσέχουμε καὶ πολὺ λιγώτερο τὴν κατανοοῦμε. Ἀκόμη καὶ ἡ χρῆση τῶν λέξεων δεικνύει πόσο λίγο ἔχουμε συλλάβει τὸ νόημά τῆς· λέγοντας ὅτι παρακολουθοῦμε τὴν Λειτουργία ἀντιφάσκουμε, γιὰ τὴν λέξη "Λειτουργία" σημαίνει ἔργο τοῦ λαοῦ ἢ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ τὸ ἔργο αὐτὸ δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸ Μυστήριον τῆς Θεῶν Εὐχαριστίας. Δηλ. ἡ Λειτουργία εἶναι τὸ ἔργο που ἀποκλειστικὰ ἐπιτελεῖ ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ, ἡ Εκκλησία τῶν Χριστιανῶν, ὅπου δὲν ὑπάρχει θέση γιὰ παρατηρητὲς, παρὰ μόνον γιὰ συνεργούς! Ἡ σωστότερη λοιπὸν διατύπωση εἶναι ὅτι συμμετέχουμε σπῆς Θ. Λειτουργίας.

Ἡ ἀντίληψη τῆς Λειτουργίας σὰν θέαμα, τὸ ὁποῖο παρακολουθεῖ κανεὶς, οφείλεται σὸ ὅτι οἱ Χριστιανοὶ δὲν συμμετέχουν συνήθως σπῆς Θεῶν Εὐχαριστία που γίνεται σὲ κάθε Λειτουργία, καὶ ἔτσι περιορίζονται ἀπλὰ νὰ θεῶνται τὰ δρώμενα καὶ ὄχι νὰ συμμετέχουν σὸ ἔργο τοῦ λαοῦ. Ὅπως τότε στον Μυστικὸ Δείπνον, τὴν πρώτη Λειτουργία, κοινώνησαν ὅλοι οἱ μαθητὲς τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἐκτὸς φυσικὰ ἀπὸ τὸν Ἰούδα που ἔφυγε νωρίτερα, ἔτσι ἡ Θ. Λειτουργία προσφέρεται πρωτίστως γιὰ τὴν Κοινωνία τῶν Χριστιανῶν.

Ἡ Ὁρθόδοξη διδασκαλία δὲν ξεχωρίζει σπῆς Λειτουργία τὸν κλῆρον ἀπὸ τὸν λαὸ. Δὲν προσφέρει τὴν Λειτουργία ὁ ἱερέας στον λαὸ, ἀλλὰ ὡς τὸ στόμα, τὰ χέρια τοῦ λαοῦ, ἱερουργεῖ τὴν ἀναιμάκτη θυσία. Ὁ ἱερέας σπῆς Ευχῆ τῆς Προσκομιδῆς, πρὶν τὸ Σῶμα τῆς Πίστεως, λέγει: "Κύριε, ἱκάνωσον ἡμᾶς προσενεγκεῖν σοὶ δῶρα τε καὶ θυσίας πνευματικὰς ὑπὲρ τῶν μετῴρων ἁμαρτημάτων καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων...". Κάτι που δικαιολογεῖται καὶ ἀπὸ τὴν στάση τοῦ ἱερέως, ὁ ὁποῖος ἔχοντας τὸν λαὸ στα νῶτα του, ἐκφράζεται ἐξ ὀνόματος τοῦ λαοῦ.

Ιστορικά

Ἡ Θεῶν Λειτουργία σπῆς Ὁρθόδοξη Εκκλησία βασικά εἶναι μία, δὲν ἔχουμε πολλές Λειτουργίες. Αὐτὲς που ἐμφανίζονται με διάφορα ὀνόματα, Ἀγίου Μάρκου, Ἀγίου Ἰακώβου, δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο ἀπὸ τὴν ἴδια λειτουργικὴν πράξη, ἀλλ' ὅπως αὐτὴ διαμορφώθηκε σπῆς μακροχρόνια χρῆση τῶν διαφόρων τοπικῶν Ἀποστολικῶν Εκκλησιῶν, δηλ. τῶν Ἱεροσολύμων, τῆς Ἀλεξάνδρειας, τῆς Ἀντιόχειας, ἢ κι αὐτὲς που εἶναι γνωστὲς με τὰ ὀνόματα τῶν Ἰωάννων Χρυσοστόμου καὶ Μεγάλου Βασιλείου.

Ἡ Λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο ἀπὸ τὴν "ἐκδοσὴ" τῆς μακρὰς λειτουργικῆς πράξης τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ δε Λειτουργία τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου ἀποτελεῖ ἐπιτομὴ τῆς παραπάνω Λειτουργίας τοῦ Μ. Βασιλείου. Ἡ ἀκτινοβολία ὁμῶς τῶν δύο αὐτῶν μεγάλων ἱεραρχῶν καὶ ἡ διακεκριμένη θέση τοὺς στον ἐκκλησιαστικὸ διοικητικὸν ὀργανισμό, εἶχαν σὰν ἀποτέλεσμα νὰ διαδοθῶν πολὺ περισσότερο οἱ παραπάνω τύποι Λειτουργιῶν.

Σήμερα ἔχει επικρατήσει νὰ τελεῖται ἡ μεν Θεῶν Λειτουργία τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, κάθε Κυριακὴ καὶ εορτὴ τοῦ ἔτους· ἡ δε τοῦ Μεγάλου

Βασιλείου, δέκα φορές το έτος, δηλ. την Παραμονή Χριστουγέννων και Θεοφανείων, τις πρώτες πέντε Κυριακές της Μ. Τεσσαρακοστής, την Μ. Πέμπτη, το Μ. Σάββατο και την 1η Ιανουαρίου, ημέρα της μνήμης του.

Οι λοιπές Λειτουργίες, μακροσκελέστερες των άλλων, επικράτησε να τελούνται μία φορά τον χρόνο, του Αγίου Μάρκου στο Πατριαρχείο Αλεξανδρείας, και του Αγίου Ιακώβου του Αδελφοθέου στις 23 Οκτωβρίου, ημέρα της μνήμης του.

Κάθε Λειτουργία διατηρεί αναλλοίωτα τα πρωταρχικά στοιχεία του Μυστικού Δείπνου. Στο Δείπνο εκείνο ο Χριστός πρόσφερε στους μαθητές Του πρώτα την διδασκαλία του, τον άσκαρο Λόγο του, κι έπειτα το Σώμα και Αίμα του, δηλ. τον ένσκαρο Λόγο του Θεού. Γι' αυτό κάθε Λειτουργική πράξη κινείται γύρω από αυτούς τους δύο πόλους, το Μυστήριο του Λόγου-αναγνώσματα Παλαιάς, Καινής Διαθήκης, διδασκαλία - και το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας.

Η παραπάνω επισήμανση διακρίνεται καλύτερα στην αρχαιότερη μορφή λειτουργικής πράξεως που διασώζεται, την Λειτουργία των Προηγιασμένων Δώρων, η οποία τελείται σήμερα μόνον κατά την διάρκεια της Μ. Τεσσαρακοστής. Η Λειτουργία αυτή δεν είναι τίποτα άλλο, από την Κοινωνία των Προηγιασμένων Τιμών Δώρων από τον λαό κατά τις καθημερινές της Μ. Τεσσαρακοστής, όπου λόγω του πενήμιου των ημερών δεν τελούνται Λειτουργίες παρά μόνον τις Κυριακές. Το στοιχείο αυτό είναι έκδηλο σ' όλο το μήκος της Λειτουργίας αυτής, όπου τα αναγνώσματα έχουν εισαγωγικό χαρακτήρα, τα δε υμνολογικά στοιχεία είναι ελάχιστα.

Ανάλυση

Στην Θεία Λειτουργία έχουμε δύο Εισόδους, την Μικρή και την Μεγάλη, οι οποίες όχι μόνον επιβάλλουν "αλλαγή σκηνικού", αλλά συνιστούν και μετάβαση από την μια φάση στην άλλη: από την Λειτουργία του Λόγου, Αναγνώσματα, στην Λειτουργία του Σώματος και Αίματος.

Κατά την αρχαία πράξη, ο λειτουργός μετά τις προκαταρκτικές προσευχές μετέβαινε με πομπή στο σκευοφυλάκιο για να παραλάβει το Ευαγγέλιο, που θα χρειαζόταν για τα Αναγνώσματα. Αμέσως μετά τα Αναγνώσματα και το κήρυγμα, άρχιζε η Λειτουργία του Σώματος και Αίματος, με κατάληξη την Θεία Κοινωνία. Και εδώ πάλι αρχίζουμε με μια Είσοδο, την Μεγάλη, όπου μετέβαινε ο Λειτουργός στο σκευοφυλάκιο ή στο παστοφόριο για να παραλάβει το Δισκοπότηρο με τα Δώρα για την Θυσία.

Γύρω λοιπόν από τον πυρήνα, Αναγνώσματα-Ευχαριστία, έχει οργανωθεί όλη η Λειτουργική πράξη: αυτό θα φανεί καλύτερα αν αναλύσουμε τα μέρη της Λειτουργίας του Ιωάννου Χρυσοστόμου, της πιο γνωστής λειτουργίας.

A. Λειτουργία του Λόγου.

1. Μικρή Είσοδος.

Ειρηνικά, Ευχές, Αντίφωνα, Απολυτίκιο, ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ, Τροπάρια, Τρισάγιος Ύμνος, Απόστολος-Ευαγγέλιο-Κήρυγμα.

B. Λειτουργία του Σώματος και του Αίματος.

2. Μεγάλη Είσοδος.

Εκτενής (από τον ιερέα), Ευχές των Κατηχουμένων και Πιστών, Προσευχή του Χερουβικού, Θυσίαση, Χερουβικός Ύμνος, ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΩΝ ΤΙΜΙΩΝ ΔΩΡΩΝ, Δήσις "υπέρ των προτεθέντων..." Ευχή της Αναφοράς με την εκφώνηση "Διά των οικτιρμών...".

3. Αναφορά.

"Ειρήνη πάσι· αγαπήσωμεν αλλήλους", Ο ασπασμός της ειρήνης, Το Σύμβολο της Πίστεως, Η μεγάλη τριπλή ευλογία, ο Επινίκιος Ύμνος, Ευχές του Μυστικού Δείπνου, Η ίδρυση του Μυστηρίου "Λάβετε φάγετε...Πίετε εξ' αυτού πάντες...", η Αγία Αναφορά "Τα σα εκ των σων...", Η Επίκληση του Αγίου Πνεύματος, "Σε υμνούμεν...", Καθαγιασμός και Μετουσίωση, Ευχή υπέρ Αγίων και ημών, "Άξιον εστί· ως αληθώς...", Ευχή υπέρ της Οικουμένης, της

Εκκλησίας, θανόντων και ζώντων, Ευλογία "Και έσται τα ελέη..."

4. Κοινωνία.

Δέηση "Υπέρ των προσκομισθέντων και αγιασθέντων Τιμών Δώρων...", Ευχή καταξίωσης προς Κοινωνία, η Κυριακή Προσευχή, Κεφαλοκλισία και ευχή, ΥΨΩΣΗ "Τα άγια τοις αγίοις...", Μερισμός-Πλήρωση Πτηρίου - Ζέον, ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ, ευχές εξομολογήσεως και συγχωρήσεως, ΘΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ιερών και πιστών "Μετά φόβου...", Ευλογία "Είδομεν το φώς...", Ευχαριστία μυστική.

5. Απόλυση.

Ευχαριστία "Ορθοί μεταλαβόντες... Αξίως ευχαριστήσωμεν...", Απόθεση του Δισκοπτηρίου στην Πρόθεση και Ευχή "Πλήρωσον χαράς...", Οπισθάμβωνος ευχή, "Είη το όνομα Κυρίου ευλογημένον...", "Ευλογία Κυρίου εφ' υμάς...", Απόλυση.

Επιλογικά

Η αίσθηση που κυριαρχεί στον πιστό, που συμμετέχει στην Θ. Λειτουργία, σ' όλο το διάστημα, είναι κάτι μεταξύ εξέλιξης και ανάβασης· η εξέλιξη ενός δράματος κι ανάβαση μιας κλίμακας, που κορυφώνεται στην Θυσία, με την συμμετοχή στην Κοινωνία του Σώματος και του Αίματος.

Η εμπειρία της Λειτουργίας είναι γεύση Πεντηκοστής. Τώρα αν δεν έχουμε αυτή την αίσθηση αυτό οφείλεται στο ότι πηγαίνουμε στην Θ. Λειτουργία τελείως απροετοίμαστοι, κάτι σαν θεατές ενός παιγνιδιού! Η καλύτερη προετοιμασία είναι η συμμετοχή στο Μυστήριο. Είναι θλιβερό να στερούμε τους εαυτούς μας από αυτή την μοναδική ευλογία. Ειλικρινά δεν βλέπω τι άλλο μπορεί να αντισταθμίσει το βάρος, το άγχος και την κόπωση της εβδομάδος από την Θ. Λειτουργία της Κυριακής!

Η Θ. Λειτουργία είναι η κορυφαία πράξη της Εκκλησίας, όπου ανακεφαλαιώνονται η Πίστη και το Δόγμα, η Ζωή και η Ιστορία της Εκκλησίας. Στην Λειτουργία γύρω από το Μυστήριο συναντάται σύμπασα η Οικουμενική Εκκλησία, τοπικώς και χρονικώς, δηλ. οι Χριστιανοί όλων των εποχών. Δεόμεθα "μνησθητι, Κύριε, της αγίας σου καθολικής και αποστολικής Εκκλησίας, της από περάτων της οικουμένης και ειρήνευσον αυτήν, ή περιποιήσω τω τιμίω αίματι του Χριστού σου, και τον άγιον οίκον· τούτον στερέωσον μέχρι συντελείας των αιώνων" (Λειτουργία Μ. Βασιλείου). Και λίγο παρακάτω προσθέτουμε ότι στη Λειτουργία αυτή, "και ημείς μετά πάντων των αγίων των απ' αιώνων σοι ευαρεστησάντων, γενόμεθα μέτοχοι των αιώνιων αγαθών, ά ητοίμασας τοις αγαπώσι σε, Κύριε".

Το Μυστήριο δεν βρίσκεται μόνο στην μυστική κοινωνία του αυτού Σώματος και του Αυτού αίματος Χριστού από τους Χριστιανούς όλου του κόσμου, αλλά και όλων των εποχών! Το τελευταίο εκφράζεται ζωηρότατα με την ευχή που, μετά την θεία Κοινωνία, απευθύνει ο ιερέας εμπρός στην πρόθεση, πριν ευλογήσει τον λαό για την απόλυση", "Ηνυσται και τετέλεσται, όσον εις την ημετέραν δύναμιν, Χριστέ, ο Θεός ημών, το της σής οικονομίας το μυστήριον. Έσχομεν γαρ του θανάτου σου την μνήμην· είδομεν της αναστάσεώς σου τον τύπον· ενεπλήσθημεν της ατελευτήτου σου ζωής· απηλαύσαμεν της ακενώντου σου τρυφής, ης και εν τω μέλλοντι αιώνι πάντας ημάς καταξιώθη· να ευδόκησον...".

Το καλύτερο υπόμνημα στην Θ. Λειτουργία δεν είναι άλλο από την συνεχιζή συμμετοχή μας. Η βίωση της Θ. Λειτουργίας συμπορεύεται με τον πνευματικό αγώνα του Χριστιανού, που συνάμα αποτελεί και κριτήριο πνευματικής πορείας.

Αν αφήσουμε λοιπόν, εκτός του Ναού "πάσαν την βιωτικήν μέριμναν" και βυθισθούμε στον μυστικό κόσμο της, τότε θα δούμε πόσο απλά είναι όλα τα παραπάνω!

ΟΜΙΛΙΑ ΕΠΙ ΤΗ ΛΗΞΕΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ

Ανδρέα Δαμανού
Επιθεωρητή-Προϊσταμένου Κυπριακής Εκπαιδευτικής Αποστολής,
Διευθυντή Επιμορφωτικού Ινστιτούτου Δασκάλων Ομογένειας Μ. Βρετανίας

Η Παιδεία είναι το πολυτιμότερο αγαθό που μπορεί και πρέπει ο άνθρωπος να αποκτήσει. Βοηθά τον άνθρωπο να γνωρίσει και κατανοήσει τον εαυτό του, να γνωρίσει την Αλήθεια, του ανοίγει διάπλατα τα μάτια της ψυχής στο φως της Αγάπης, του δίνει τη δύναμη να πίνει από την αέναη πηγή της Γνώσης. Και η Γνώση, όταν συνταιριάζεται με τις αλήθειες του Χριστιανισμού, μετατρέπεται σε αστείρευτη, αείζωνη πηγή, από τα νάματα της οποίας αντλεί ο άνθρωπος για να κτίσει και να στερώσει τις αξίες της ζωής, την Αγάπη, την Ελευθερία, τη Σοφία, να γίνει θηρευτής του Αληθινού που δεν είναι άσχετο από το Δίκαιο, το Αγαθό και το Ωραίο.

Η Παιδεία φέρνει τον άνθρωπο σε επαφή με την ιστορική του παράδοση και την πολιτιστική του κληρονομιά και τον βοηθά να θεμελιώσει το είναι του, τον κόσμο του πάνω στις ιεραρχημένες από το λαό και ακατάλυτες από το χρόνο αξίες και, το σημαντικότερο, συζευγμένη με τις αλήθειες του Χριστιανισμού μετατρέπεται σε φωτοδότη αστέρα των πεπρωμένων του Ελληνισμού.

Παιδεία και Θρησκεία ζύμωναν εσαεί τα πεπρωμένα του Ελληνισμού. Κρατούσαν το έθνος όρθιο σε όλες τις δύσκολες του στιγμές και το βοηθούσαν να ξαναγεννιέται μέσα από την τέφρα, να ορθοποδεί, να ορθοδορμεί και να μεγαλοργεί. Και η Ελληνοχριστιανική μας παιδεία, φύλακας των ιερών και οσίων, φάρος και καθοδηγητής μας, κράτησε την τιμή του Γένους ψηλά και τη διάσωσε αλώβητη και περήφανη μέχρι τις μέρες μας. Κι αν μέσα σε αντίξοες συνθήκες και αλληπάλληλες επιδρομές και κατακτήσεις εξακολουθούμε να υπάρχουμε ως Έλληνες, το οφείλουμε στον ανένδοτο αγώνα για τη διατήρηση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και της εθνικής μας ταυτότητας.

Η Παράδοση, η πολιτιστική κληρονομιά ενός λαού, είναι η επιβεβαίωση της ταυτότητάς του. Ιδιαίτερα η ελληνική παράδοση είναι ανεξάντλητη πηγή πνευματικού φωτός όχι μόνο για τον Ελληνισμό αλλά και τον κόσμο ολόκληρο. Κι είναι ευτύχημα γιατί και στους πιο χαλεπούς καιρούς της Ιστορίας μας δεν επιτρέψαμε στους Ξένους και στους κατακτητές να αφαιρέσουν ή να αλλοιώσουν την πλούσια πολιτιστική μας παράδοση. Είμαστε τυχερός λαός γιατί πάντοτε είχαμε φωτισμένους λειτουργούς των ελληνικών γραμμάτων, εκπαιδευτικούς με ψηλό αίσθημα ευθύνης, ικανούς, πρόθυμους και έτοιμους και με κίνδυνο της ζωής τους ακόμα να μεταλαμπαδεύουν στη νέα γενιά το ανέσπερο φως της ελληνοχριστιανικής μας παράδοσης. Και αταλάντευτοι πρέπει να είναι οι αγώνες και ατέρμονες πρέπει να είναι οι προσπάθειες και βαρύτατο πρέπει να είναι το χρέος Πολιτείας, Εκκλησίας, Γονιών, Εκπαιδευτικών να διαφυλάττουμε ως κόρην οφθαλμού την ελληνοχριστιανική μας παράδοση, τη γλώσσα και την Ορθόδοξη Θρησκεία μας.

Η Παιδεία, για το Μητροπολιτικό-Κρατικό Ελληνισμό, είναι η κιβωτός της δικής του Διαθήκης και η κινητήρια δύναμη προς ό,τι ωραίο, ηθικό και ευγενικό υπάρχει, είναι η βάση για την περήφανη πορεία του μέσα στο Ιστορικό γίνεσθαι. Η Παροικιακή όμως Παιδεία δεν είναι για τον Απόδημο Ελληνισμό μόνο κινητήρια δύναμη, αλλά το μοναδικό και ασφαλέστερο εχέγγυο για διατήρηση ανόθευτης της Ορθόδοξης Θρησκείας, της Εθνικής συνειδησης και της ταυτότητας της νέας γενιάς των αποδήμων μας, για

δημιουργία, συντήρηση και ανάπτυξη στερεών γεφυρών επικοινωνίας με την Κύπρο και την Ελλάδα, με τον Πανάρχαιο αλλά και Πανανθρώπινο Πολιτισμό μας.

Οι εκπαιδευτικοί των Παροικιακών μας σχολείων επωμίζονται το βάρος της προγονικής αρετής. Τάχτηκαν να φυλάγουν τις Θερμοπύλες του Ελληνισμού και του Χριστιανισμού στη χώρα που μας φιλοξενεί, να καλλιεργούν σε χιλιάδες παιδιά μας, μάλιστα μέσα σε αντίξοες συνθήκες και καταστάσεις, την Ελληνική μας Γλώσσα, την Ορθόδοξη μας Θρησκεία, να δώσουν στα παιδιά μας το Χριστό και την Ελλάδα, την Ακρόπολη και το Γολγοθά. Είναι αναγκασμένοι οι εκπαιδευτικοί μας να βοηθήσουν τα παιδιά μας:

α) να γνωρίσουν ποια είναι, να γνωρίσουν δηλαδή την καταγωγή τους, τις ρίζες τους

β) να έχουν ιδανικά και να πιστεύουν σε αξίες

γ) να έχουν πίστη στο θεό, που ποτέ δεν εγκατέλειψε τον ελληνισμό

δ) να αγωνίζονται να γίνουν άνθρωποι συνεπείς, υπεύθυνοι και πολίτες νομοταγείς

ε) να μην ξεχνούν ότι η ελευθερία είναι αναφαίρετο δικαίωμα του κάθε ανθρώπου και πως οι Έλληνες αγάπησαν με πάθος την ελευθερία.

στ) να αγαπούν κάθε σπιθαμή της γης των προγόνων και να διεκδικούν θαρραλέα και αποφασιστικά τα ανθρώπινα δικαιώματά τους.

Θέλουμε εκπαιδευτικούς που, με ατέρμονες προσπάθειες και αταλάντευτους αγώνες, θα συντηρούν τις παραδόσεις και τον Πολιτισμό μας, θα πλάθουν ψυχές δυνατές, γεμάτες ιδανικά και πίστη. Θέλουμε εκπαιδευτικούς με "πύρωμα ψυχής", με εσωγενή δυναμισμό, ενθουσιώδεις, φωτισμένους με απεριόριστες γνωσιολογικές εμπειρίες και διδακτικές ικανότητες, έτοιμους και πρόθυμους να προσφέρουν στον ελληνισμό, στο χριστιανισμό και στο Έθνος γενικότερα.

Θέλουμε εκπαιδευτικούς που θα μετατρέψουν το παροικιακό μας σχολείο σε φάρο που θα φωτίζει, με το ανέσπερο φως του, τη νέα γενιά να οδεύει με ελληνική αξιοπρέπεια και περηφάνεια, εκπαιδευτικούς που θα εργάζονται έτσι που το παροικιακό μας σχολείο θα μεταβληθεί σε μια βάση πολιτιστική, σ' ένα πνευματικό φυτώριο που θα χαλκεύει ελληνοχριστιανικές ψυχές και θα σφυρηλατεί εθνικές συνειδήσεις.

Θέλουμε εκπαιδευτικούς που θα βρίσκονται σε συνεχή και δυναμική επαφή με την πραγματικότητα, θα εκσυγχρονίζουν τις γνώσεις και μεθοδολογικές προσεγγίσεις, με συνεχή και υπεύθυνη οργάνωση και συντονισμό ενεργειών, συνεχή προβληματισμό και αφειδώλυτη υπομονή και ορθόδρομη τακτική για υπερπήδηση παρουσιαζομένων δυσκολιών.

Και είναι μέσα σ' αυτά τα πλαίσια που εντάσσεται η ίδρυση του Ινστιτούτου και είναι αυτούς τους σκοπούς που επιδιώκει οργανωμένα, συνεταιριστικά, συλλογικά, υπεύθυνα και με ορθόδρομες διεργασίες να καλύψει. Και είναι γι' αυτό άξιοι θερμότητας συγχαρητηρίων όσοι πρωτοστάτησαν στην ίδρυση και αποτελεσματική λειτουργία του. Τα Υπουργεία Παιδείας Κύπρου και Ελλάδας με τους εδώ εκπροσώπους τους και ο Ενιαίος Φορέας Ελληνικής Παροικιακής Εκπαίδευσης με τον άξιο Πρόεδρό του Σεβασμιώτατο Αρχιεπίσκοπο Θυατείρων και Μ. Βρετανίας κ. Γρηγόριο και τα πολύ

δυναμικά και πολύ αξιόλογα μέλη του.

Και είναι ιδιαίτερη η χαρά μου γιατί τα αποτελέσματα της λειτουργίας του Ινστιτούτου κρίνονται και φέτος πολύ επιτυχημένα. Οι δεκαπέντε φοιτητές μας έδειξαν, μέσα από τη συνεχή και ουσιαστική παρακολούθηση των μαθημάτων, την ενεργητική τους συμμετοχή στα δρώμενα και την απόλυτα επιτυχή γραπτή εξέταση, τον ουσιαστικό και δυναμικό εμπλουτισμό των γνωσιολογικών και μεθοδολογικών αποσκευών, ότι το Ινστιτούτο εργάστηκε επιτυχημένα. Το αίσθημα ευθύνης, η εργατικότητα, η αναπτυγμένη κριτική σκέψη, η έφεση για μάθηση, που χαρακτηρίζαν τους δεκαπέντε φοιτητές μας, παρά τις εξ αντικειμένου δυσκολίες που αυτοί αντιμετώπιζαν, βοήθησαν σημαντικά στην επίτευξη των στόχων μας.

Θερμές ευχαριστίες οφείλω στη συντονίστρια του Ινστιτούτου κ. Ματσάγκου που αναλάμβανε και διεκπεραίωνε με απόλυτη επιτυχία το έργο της, στους επιστήμονες-εκπαιδευτικούς που δίδαξαν εθελοντικά και με ανιδιοτέλεια σ' αυτό, γιατί ποτέ, όποιες συνθήκες και αν επικρατούσαν, δε φείδονταν κόπου και χρόνου για να μεγιστοποιούν τα αποτελέσματα της διδακτικής τους πράξης. Χάρη στον εσωγενή δυναμισμό τους, την απεριόριστη εργατικότητα τους, την ευθιξία τους στο καθήκον καλύψαμε πολύ επιτυχημένα τους στόχους μας. Θερμές όμως είναι οι ευχαριστίες και προς όλους εκείνους τους παράγοντες, επώνυμους και ανώνυμους, απόντες και παρόντες, που με την κάθε είδους προσφορά τους ευκόλυναν το έργο μας. Ευχαριστώ τους ιερείς του Αποστόλου Βαρνάβα, τον διευθυντή του Ελληνικού σχολείου Αιδεσιμολογιώτατο πατέρα Σωτήριο και την ενδοσηματική επιτροπή του Επιμορφωτικού Ινστιτούτου που ήταν πάντοτε αρωγοί στις προσπάθειές μας, τις σχολικές επιτροπές των παροικιακών μας σχολείων που επέτρεψαν στους φοιτητές μας να παρακολουθήσουν την εργασία των σχολείων τους, την Κοινότητα του Αποστόλου Βαρνάβα που μας φιλοξένησε στους χώρους αναλαμβάνοντας όλα τα έξοδα συντήρησης και λειτουργίας του Ινστιτούτου, και ιδιαίτερα τον Πανοσιολογιώτατο πατέρα Αθανάσιο που ήταν φύλακας-άγγελος του Ινστιτούτου.

Ψυχή όμως, καρδιά και νους του Ινστιτούτου ήταν και συνεχίζει να είναι ο Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μ. Βρετανίας και Πρόεδρος του ΕΦΕΠΕ κ. Γρηγόριος. Γι' αυτό και οι ευχαριστίες μας είναι άμετρες και ο σεβασμός μας απεριόριστος. Θερμές τέλος ευχαριστίες εκφράζουμε στους τρεις εκπαιδευτικούς φορείς, που ανήκουν στον ΕΦΕΠΕ, το ΚΕΣ, την ΟΕΣΕΚΑ, και τα ΑΕΣΑ, που αποτελούν με τη συνεχή και συνεπή συμπαράστασή τους δυναμικούς, γεμάτους οξυγόνο πνεύμονες του Ινστιτούτου.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ίδρυση και λειτουργία του Επιμορφωτικού Ινστιτούτου βοήθησε σημαντικά στη βελτίωση της παρεχόμενης στα παιδιά της Παροικίας μας εκπαίδευσης. Και είναι βέβαιο πως όσοι από τους εκπαιδευτικούς συνεχίζουν να εργάζονται στα σχολεία - και λυπούμαι να παρατηρήσω ότι οι εκπαιδευτικοί αυτοί είναι πολύ περιορισμένοι - νιώθουν μεγαλύτερη σιγουριά και έχουν περισσότερη αποτελεσματικότητα στην εργασία τους. Επειδή όμως οι επικρατούσες σήμερα καταστάσεις στην Παροικιακή μας Εκπαίδευση έχουν διαφοροποιηθεί, επειδή η Ομογένεια αναμένει πολλά από το Ινστιτούτο, υπάρχει έντονη απαίτηση από όλους όσοι συνεταιρίστηκαν στην ίδρυση και λειτουργία του Ινστιτούτου για εμπλουτισμό ή και διαφοροποίηση του περιεχομένου σπουδών, για τη διάρκεια σπουδών, το επίπεδο επιμόρφωσης, το διδακτικό προσωπικό, την ποιότητα και τη διάρκεια της διδακτικής εξάσκησης, την οργανωτική δομή του Ινστιτούτου.

Παράλληλα, το Ινστιτούτο θα πρέπει να διευρύνει το πρόγραμμά του ώστε να καλύπτει ανάγκες Κυπρίων ή

Ελλαδितών εκπαιδευτικών που εργάζονται ήδη στα Αγγλικά σχολεία, και ενδιαφέρονται να υπηρετήσουν στην Παροικιακή μας εκπαίδευση, δασκάλων των Αποστολών που εργάζονται για πρώτη χρονιά στην Παροικία και χρειάζονται ενημέρωση σχετικά με τη δομή και την ιδιομορφία του παροικιακού σχολείου ή και των κοινοτήτων μας στη Μ. Βρετανία, δασκάλων που εκτελούν διευθυντικά καθήκοντα ή και εκπαιδευτικών που διδάσκουν ειδικά θέματα - χορό, μουσική, GCSE, GCE 'A' LEVEL κλπ. Πρέπει ταυτόχρονα να εξεταστεί με κάθε προσοχή η δυνατότητα λειτουργίας του Ινστιτούτου και σε περιοχές εκτός Λονδίνου όπου οι ανάγκες μας σε κατάλληλα καταρτισμένο εκπαιδευτικό προσωπικό είναι τεράστιες. Νοείται φυσικά ότι θα δημιουργηθούν καταστάσεις τέτοιες που θα επιτρέψουν την εργοδότηση όλων, αν είναι δυνατό, των αποφοίτων του Ινστιτούτου μας.

Αγαπητοί μου τελειόφοιτοι,

Σας συγχαίρω θερμά για το ενδιαφέρον σας να φοιτήσετε στο Ινστιτούτο και να προσφέρετε τις υπηρεσίες σας στα παροικιακά μας σχολεία, να εργαστείτε για το καλό της Παιδείας που με χίλιες δυο στερήσεις μάς κληροδότησαν οι πρόγονοί μας. Η συμβολή σας στη διατήρηση της γλώσσας και της ορθόδοξης θρησκείας μας θα είναι αποφασιστικής σημασίας στην επιβίωση του αποδήμου ελληνισμού. Είστε, αγαπητοί μου, η εμπροσθοφυλακή των αγώνων για διατήρηση και ενίσχυση της εθνικής, θρησκευτικής και πολιτιστικής μας ταυτότητας. Με το ζήλο και τον ενθουσιασμό που σας χαρακτηρίζει, με την παιδαγωγική σας κατάρτιση θα ενισχύετε αναμφίβολα τη νέα γενιά να βρίσκει το δρόμο της.

Θα είστε η ραχοκοκαλιά του Παροικιακού σχολείου και θα είστε σε θέση όχι μόνο να το κρατάτε αλλά και να βοηθάτε στην ανέλιξή του. Και το Παροικιακό σχολείο θα εγγυάται αναμφίβολα τη ζωτάνια του ελληνισμού στην ξενιτιά και τη διαχρονική του συνέχεια στο διηνεκές. Εργαστείτε με της καρδιάς το πύρωμα για να βοηθήσετε τα παιδιά μας να γνωρίσουν τις ρίζες τους, την εθνικοθρησκευτική κληρονομιά τους, να μάθουν τη γλώσσα μας και να νάναι περήφανα για την ταυτότητά τους. Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου θα είναι συνεχώς στο πλευρό σας για να συμπαράστέκεται στο δύσκολο αλλά εθνικό έργο που καλείστε να επιτελείτε.

Ο δρόμος για ευόδωση των στόχων της παροικιακής μας εκπαίδευσης θα είναι πάντοτε γεμάτος λαιστρογόνες και Κύκλωπες, σκοπέλους και υφάλους. Θα είμαστε όμως συνεχώς νικητές γιατί θα συνεχίσουμε να εργαζόμαστε όπως και τώρα, πάντα παραγωγικά με αίσθημα ευθύνης και πνεύμα συνεργασίας, ομόνοιας και σύμπνοιας, θυσιάζοντας το εγώ χάριν του εμείς. Γιατί πολύ πρόσφατα η Ομογένεια, υπό τη σεπτή ηγεσία του Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου Θυατείρων και Μ. Βρετανίας κ. Γρηγορίου και με την ενεργητική, ανιδιοτελή και αφειδώλευτη συμμετοχή των Προέδρων των Εκπαιδευτικών Φορέων ΚΕΣ, ΟΕΣΕΚΑ, ΑΕΣΑ, ξεπερνώντας τον εαυτό της δημιούργησε ένα δυναμικό συλλογικό όργανο αντίκρισης και λύσης των εκπαιδευτικών μας προβλημάτων, τον ΕΦΕΠΕ, γιατί οι ρίζες του Ελληνισμού είναι χιλιόχρονες, γιατί ξέρουμε και πιστεύουμε πως η επιβίωση του Παροικιακού Ελληνισμού, αλλά και του Μητροπολιτικού Ελληνισμού, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το περιεχόμενο δράσης και την ποιότητα δυναμισμού που θα δίνουμε στο Ινστιτούτο μας, γιατί το μέλλον μας ως Έλληνες βρίσκεται στον νου, την καρδιά και τα χέρια μας. Και ασφαλώς δεν μπορούμε, δεν πρέπει και δε θα μας αφήσει ο Θεός να αυτοκαταστραφούμε, αφού "ο Θεός μέσα στα πλαίσια της Θείας Πρόνοιās του έπλασε το ελληνικό έθνος ως οφθαλμόν στο σώμα της ανθρωπότητας και από αυτή τη θέση θα το καλεί να εργάζεται για την αναγέννησή της."

12 Ιουλίου 1996

Masonry repairs to a Greek Orthodox Cathedral

Dr John A. Allison and John M. Mawditt of Bullen Consultants, describe an interesting repair project on this North London Cathedral.

Introduction

St Mary's Cathedral in Wood Green is a late Victorian ecclesiastical building in the 'Gothic Revival' style, constructed with London Stock Bricks, and embellished with Oolitic limestone (Bath Stone) details (Figure 1).

This article describes repairs to the spire and upper part of the clock tower which were implemented after stone fragments were discovered at the foot of the tower in February 1995, close to the main entrance to the cathedral. The main building had suffered a major fire in 1986, requiring extensive rebuilding (Figure 2). However, the tower and spire, acting as a vent, had remained intact. Fire damage to the tower had been limited to internal timbers and smoke staining. The structure had been inspected after the fire, and was pronounced sound at that time.

Inspection

The Trustees of the Cathedral engaged Bullen Consultants to carry out an external inspection of the spire, and to provide recommendations for safeguarding the public and for any necessary repair work.

The cathedral clocktower is 4.3 m square in plan and is 22 m high. The spire on top of the clocktower is octagonal, and rises to about 35 m above ground level (Figure 1). The tower and spire structure is at the front of the building behind decorative iron railings, about 4 m from Trinity Road. Due to the position of the tower, and the lack of vehicular access, it was decided to carry out the initial inspection using an aerial platform with a 34 m reach.

The inspection revealed that a significant number of the stone quoins on the spire had delaminated, and a large proportion of mortar repairs (understood to have been completed prior to the fire in 1986) had failed. In addition, several of the raking copings to the gables above the clock faces were severely eroded, and the 'label mouldings' around the clock faces

had suffered considerable spalling (Figure 3). During the inspection, it was found that by repositioning the platform in Trinity Road, reasonable access could be gained to all of the faces of the spire. Hence, for safety reasons, all loose stone fragments accessible from the platform (several hundred kilograms) were removed.

During the inspection, it was noted that the brickwork was generally sound, with only localised pitting up to 20 mm deep. However, the previous repairs to both the brickwork and stonework had been carried out using a Portland cement mortar, which had failed comprehensively. It was apparent that these earlier repairs had been

inappropriate and were contributory factors in advancing the deterioration of the stonework (Figures 4 and 5). It would appear that the relatively low-permeability mortar (relative to the stonework) had acted as a barrier to the migration of moisture from the stone, and had promoted delamination due to frost action.

Generally, deterioration of the pointing was greatest in areas having the greatest exposure to the elements, such as on the 'corners' of the octagon, between the capstones, and immediately beneath the weather vane and lightning conductor (Figure 6).

However, weathering of the stone facings was uneven, and some stones had deteriorated to a significantly greater extent than others. This variation is attributed to:

- ◆ Natural variation in the strength and permeability of individual limestone blocks, and the presence of softer inclusions within the natural stone.
- ◆ The orientation of the stone facing in the construction, relative to the natural bedding of the material and the prevailing wind.
- ◆ The high permeability of some facing stones by comparison with adjacent ones, leading to entrapment of water within individual facings.
- ◆ Excessive strength and impermeability of mortar joints in the stonework.
- ◆ Inadequacies in the damp proof course and flashing details.
- ◆ Variations in the quantities of aggressive soluble salts or acids in the stonework and adjacent brickwork.

In the case of the stonework to the cathedral spire and around the clock faces, the detachment of lens-shaped fragments of stone (leaving a relatively fresh exposed surface) is attributed principally to frost action as a result of water penetration.

Figure 1. St Mary's Cathedral, south elevation.

Figure 2.
The fire of February 1986.

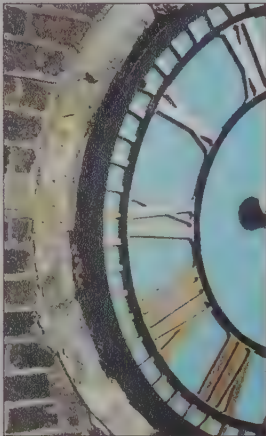

Figure 3. Spalling to 'label moulding' around clock face.

Following the inspection, a detailed defect inventory was compiled to form the basis for preparation of Tenders for necessary renovation works.

Safety and access arrangements

It was initially intended that a fully boarded scaffold fan would be erected at the base of the spire as an interim safety measure, in order to retain any falling fragments of stonework. However, the scaffold fan would have represented a continuing cost to the Trustees of the Cathedral during the spring and summer months. The probability of further detachment of stone due to frost action was considered low, and since all loose stonework fragments and loose mortar repairs had been removed as the inspection proceeded, the scaffold fan was omitted. It was decided to proceed as soon as possible with the masonry repairs

and to place responsibility for scaffolding and general safety with the appointed contractor.

Spire stonework

It was clear that repairs to the stonework should provide a sound and durable structure, with a life expectancy of at least 50 years. To achieve this aim, it was essential to employ skilled and experienced specialist contractors. Options for stonework repairs were either to cut out and replace the full thickness of sections of damaged stonework, or to replace complete stone quoins, as appropriate.

Alternatively, damaged stonework could be cut back to sound stone, and rebuilt with a sympathetic mortar having similar strength and porosity to the original stone.

It was apparent that no satisfactory low cost option could be provided. Documented evidence shows that patch repairs (e.g. with high-strength Portland cement mortar) can promote accelerated damage to the backing and surrounding stonework, and that failure of such repairs can occur within a timescale as short as 2 years.

In reviewing the extent of deterioration of the stonework, it was decided that existing repairs to the stonework and pointing (made in Portland cement mortar) should be removed wherever practicable, and replaced with a sympathetic render.

In view of the height of the spire, it was decided that a precise colour match with the existing stonework would be an unnecessary refinement, especially as a Portland cement mortar (which is very different in colour from the natural Oolitic limestone) had been tolerated in earlier repairs. The essential requirement was to provide a sound and durable repair which would not have a detrimental effect on the surrounding materials.

The extent of the stonework repairs that could be achieved was limited by the funds available to the Trustees. It was therefore recommended that priority should be given to the stonework which represented the greatest safety hazard, and that the available options for other repair work should be reviewed after the receipt of tenders.

Spire brickwork

Although erosion of the face of brickwork had penetrated locally up to about 20 mm (Figure 4), this loss of thickness could be tolerated without compromising the structural stability of the spire. Generally, it was consid-

ered sufficient to carry out a thorough cleaning of the brickwork to remove entrapped salts, and to apply a 'Siloxane' chemical treatment to improve durability. A contingency was also provided for cutting out and replacing any defective brickwork in areas where particularly porous bricks were seen to be eroding more rapidly than elsewhere.

Figures 4 and 5. Deterioration of stone quoins to spire due to application of Portland cement render.

Figure 6. Deterioration of pointing at the base of the weather vane and between capstones.

Figure 7. Replacement natural Oolitic limestone quoins being prepared for insitu bonding. Note that quoins were delivered to site pre-shaped.

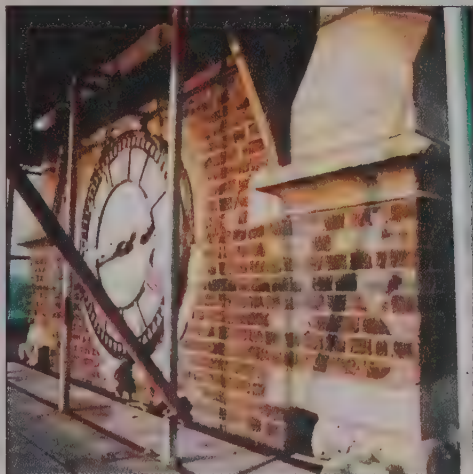

Figure 8. Label moulding around the southern clock face cut back to sound stonework prior to receiving new sections.

Stonework surrounds to clock faces

Some of the stonework surrounding the clock faces (the 'label moulding') had eroded to such an extent that the original projecting mouldings were flush with the adjacent brickwork (Figure 3). Built-up mortar repairs were considered unsuitable, due to the relatively small section and the exposed conditions. Consequently, it was specified that individual sections of label moulding around the perimeter of the clock faces were to be cut out and replaced by new carved stonework.

Tower brickwork

During the inspection, vertical cracks were observed in the brickwork on the south and west faces of the clock tower, extending from the apex of the louvred openings at the underside of the clock faces. As the cracks were potentially serious, it was decided that they should be repaired by injection of an epoxy resin mortar. In addition, a steel framing was designed for incorporation on the inside face of the tower walls, just above the timber floor at the level of the underside of the clocks, in order to strengthen the structure.

Cleaning

On completion of repairs to the brickwork and stonework, a programme of cleaning and chemical treatment was carried out.

The purpose of this operation was to remove accumulated salt deposits (a potential source of decay-inducing

agents) and to dislodge any remaining minor debris, such as loose pointing etc. In addition, a clean surface was necessary to permit the recommended chemical treatment of the spire on completion of the repairs. The purpose of the chemical treatment was to enhance the durability of both the stonework and brickwork, and to reduce future maintenance costs.

The cost of the cleaning and chemical treatment operations was comparatively small and permitted effective use of the contractor's scaffold, which was a high proportion of the overall cost of the repair scheme. It was decided that the existing and replacement stonework on the spire should be treated with a stone consolidant, rather than a waterproofing compound, in order to enhance the strength of the stone and to improve its resistance to erosion and frost damage. A two-pack epoxy based treatment was selected for treatment of the stonework.

Tender procedure

Tender Documents were prepared and issued in July 1995, taking into account specific requirements to halt work during periods when cathedral services were scheduled to take place. Four firms were selected for inclusion on the tender list, taken from the *Stone Federation Handbook and Directory of Members*.

The tenderers were provided with a copy of the *Report on the External Inspection and Recommended Remedial Works*, including copies of

colour photographs taken as part of the inspection. Tenderers were required to provide two prices for the works, one based on the use of natural stone and another using reconstructed stone, both in conjunction with mortar for the local patch repairs.

The returned tenders indicated that the reconstructed stone option offered only marginal cost savings over natural stone, and the Trustees decided to adopt the latter option. It was also noted that the scaffolding costs were typically about one third of the overall scheme costs.

The contract

The contract was awarded to London Stone Ltd on 5 October 1995. Bullen Consultants was responsible for overseeing the works, and acted in the role of Planning Supervisor, in accordance with the CDM Regulations. A pre-contract Health and Safety Plan was prepared, and statutory notices were issued to the Health and Safety Executive, the Local Authority and other interested bodies. The Contractor's Health and Safety Plan was reviewed as work proceeded.

The site work commenced with the erection of the stonemasons' scaffold, from which an inspection of the stonework was carried out at close quarters. The scope and programme of the works was reviewed in conjunction with the Schedule of Defects recorded in the Inspection Report, and it became clear that the scope of works in the tender document would need to be expanded. It was decided that additional quoins

would have to be replaced because, on closer inspection, it became apparent that further plastic repairs would be inappropriate and some of the quoins had inadequate thickness. In addition, the Trustees decided that the work should be expanded to include the repair of finials and pediments above clock level.

Replacement of stonework

The contractor supplied samples of Oolitic limestone for the replacement quoins, and material from the Stoke Ground Base Bedn was selected.

During the process of cutting out and replacing the defective stone quoins of the spire, one of the reasons for failure of the existing stonework was identified. The thickness of the existing stones was, in some instances, only 15 to 20 mm thick on the exposed faces. In order to install replacement stone quoins, the brick backing to the stonework was cut back such that a minimum thickness of 40 mm of new stonework could be inserted. The new stonework was laid in a lime/sand mortar, and was held in place with non-ferrous fixings. Loose capstones and copings were lifted and refixed as required. Repointing was carried out in lime/sand mortar to match the existing stonework, and defective Portland cement mortar was removed. However, the decision was taken to permit sound Portland cement mortar repointing to remain. Mortar projecting beyond the face of joints was left in place to weather-off naturally.

The new stone quoins were pre-shaped before delivery to site, except that the edge roll moulding was left for carving insitu (Figure 7).

A total of 45 quoins was replaced, and new 'label mouldings' were provided at both clock faces together with one section of raking parapet. The replacement stones weighed less than 25kg each and could be man-handled into position. In addition, plastic repairs were carried out to the stone quoins, capstones, finials and pediments at 124 locations.

The spire stonework repairs were completed by carving the edge nrolln detail vertically down the apex of the new quoins to match the existing.

Repairs to the nlabel mouldings around the clock faces required new stonework which was pre-cut to follow the circular profile of the clocks. These were installed by cutting back to sound stone (Figure 8), generally about 75 mm behind the face of the

wall. The new stonework was pieced in and held in place with non-ferrous cramps. On completion, a significant gap (about 20 mm wide) remained between the clock face and the edge of the new stonework. Previously, this had been filled with an insitu foam plastic backing. For the new repair work, the gap was plugged with a pre-formed foam, and a proprietary heavy duty mastic seal was placed in the recess and finished off flush.

Plastic repairs to stonework

Plastic repairs were undertaken to stonework which had suffered surface deterioration but was otherwise sound and free from delamination. Defective stonework was cut back to sound stone, and insitu plastic repairs were applied to match the existing.

Brickwork repairs

The brickwork was generally found to be in good condition and of adequate thickness. Localised erosion was not significant in the structural sense, and renovation was restricted to cleaning by low pressure water and soft bristle brushing, followed by repointing. The greatest requirement for repointing was to the joints which lay behind the copper lightning conductor.

Chemical treatment of brickwork and stonework

On completion of the renovation of the brickwork and stonework, and cleaning of the facade by low pressure washing, a period of 7 days was allowed for drying out. Favourable weather conditions allowed this to occur naturally, without the need to keep the work covered. This would have enabled the brickwork to receive the 'Siloxane' treatment, but application could not be commenced until after the stonework consolidant treatment had been applied (as the 'Siloxane' would have inhibited the consolidation process). This presented the contractor with a problem, as the consolidant treatment specified in the contract had been selected on the basis that the work would be completed during the summer. The manufacturer recommended that the requirement for a six week period of drying out, under cover, should be adhered to in order for the product to perform satisfactorily. This product also has a very low flash point, requiring a high level of personal protection during application. The implication was that the contractor's programme would be disrupted, the scaffold

would need to stay in place to permit drying out before the product could be applied, and the repairs would not be completed in time for the Easter Services at the Cathedral.

The contractor offered several alternative products for the stone treatment in order to overcome the drying out requirements and to reduce the fire hazard during application. The alternatives were rejected mainly because consolidant action was considered inadequate. Ultimately, a product was found that met the criteria of acceptable fire hazard, tolerance to a modest moisture content in the stonework, a proven track record, and compatibility with the subsequent application of Siloxane to the brickwork.

A brief trial was conducted, and the product was approved on technical grounds. In addition, cost savings were offered by the contractor to the benefit of the Cathedral. Fortunately, suitable weather continued throughout the period of the two coat, wet-on-wet application, and during the recommended curing period of 3 days.

The masonry repairs were completed on programme, in March 1996.

Tailpiece

During the renovation works, an old birds nest was discovered behind the broken zinc screen to the 'oriel' projecting from the north face of the tower, opposite the clock faces. It was intended to repair the screen as a part of the remedial works, until it became apparent that it was a Kestrel's nest. After consultation with the Cathedral Trustees, it was agreed that the repair to the screen should incorporate an opening for the birds to reoccupy the space. Kestrels had returned to the tower after the fire of 1986, and their presence accounted for the absence of pigeons that occasionally flew about the Cathedral buildings. It is hoped that the kestrels will return to their renovated spire in 1996.

Acknowledgement

The authors wish to thank The Very Reverend Archimandrite Athanasios K. Theocharous for his co-operation and understanding during the renovation work. Thanks are also due to the Trustees of the Greek Orthodox Cathedral, and in particular to Mr N. Jacovides, for his assistance in the management of the project and in granting permission to publish this paper.

Enquiry no: 40

ΣΧΟΛΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 1995-1996

Έναρξη μαθημάτων - Αγιασμός

Οι εγγραφές και τα μαθήματα για το Σχολικό έτος 1995-1996 άρχισαν στις 25 Σεπτεμβρίου 1995. Ο Αγιασμός για το επίσημο άνοιγμα της Σχολής έγινε την Δευτέρα 2 Οκτωβρίου 1995 μέσα στο χωλ του Καθεδρικού Ναού της Παναγίας του Wood Green από τον Σεβασμιώτατο Αρχιεπίσκοπο Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας κ. Γρηγόριο.

Χώροι Λειτουργίας της Σχολής

Το κυρίως μέρος της Σχολής λειτουργήσε και φέτος στους χώρους της Κοινότητας Αποστόλου Βαρνάβα στο Wood Green. Τμήματα όμως της Σχολής εργάστηκαν στους χώρους των Κοινοτήτων Δώδεκα Αποστόλων στο Cuffley, Αγίου Παντελεήμονος στο Harrow και για πρώτη φορά από αυτή τη νέα σχολική χρονιά λειτουργήσε τμήμα με αρκετούς μαθητές στους χώρους της Κοινότητας του Τιμίου Σταυρού Golders Green. Εύχομαι δε με τη νέα χρονιά να ανοίξουν και σε άλλες Κοινότητες παραρτήματα της σχολής για την καλύτερη παιδεία και οργάνωση των Ιεροψαλτών.

Μαθητές και Μαθήματα

Ο αριθμός του Γενικού Μητρώου ανέβηκε φέτος στους 129 μαθητές, ενώ ο αριθμός του Μαθητολογίου για τη φετινή χρονιά ανέβηκε στους 70 μαθητές.

Λειτουργήσαν όλα τα τμήματα των Πέντε (5) τάξεων Βυζαντινής Μουσικής, καθώς και τμήμα Ευρωπαϊκής και Πρακτικής Μουσικής. Επίσης φέτος και για πρώτη φορά λειτουργήσε η τάξη για τις πτυχιακές εξετάσεις του Ιεροψάλτου. Τα μαθήματα γίνονται όλες τις ημέρες της εβδομάδας και ώρες 6-9 μ.μ.

Διδακτικό Προσωπικό

Μαζί με τον π. Ιωσήφ Παλιούρα τον Ιδρυτή και Διευθυντή της Σχολής, για τη φετινή χρονιά εργάστηκαν οι: Ιγνάτιος Παπαναστασίου, Σίμος Ελευθεριάδης, Γεωργία Λαζάρου, Παναγιώτης Προκοπίου, Ιάκωβος Σκέτος, για τη Βυζαντινή Μουσική. Ο Αντώνιος Βιολάρης (Πάυλος Ευθυμιάδης) για την Ευρωπαϊκή Μουσική. Ο Δαμασκηνός Ιωαννίδης στην Πρακτική διδασκαλία και ο Μιχάλης Παπαδόπουλος στο Τυπικό και Λειτουργική.

Εξετάσεις για το Σχολικό Έτος 1995-1996

Οι εξετάσεις για τη σχολική χρονιά 1995-1996 έγιναν στις 23 και 24 Ιουνίου από το γνωστό καθηγητή του Εθνικού Ωδείου στην Αθήνα κ. Χρήστο Χατζηνικολάου, το Διευθυντή της Σχολής π. Ιωσήφ Παλιούρα και τον κ. Μιχάλη Παπαδόπουλο, μέλος της Επιτροπής της σχολής. Πήραν μέρος 59 στο σύνολο μαθητές: Α1 και Α2 τάξεις 15, Β1 και Β2 τάξεις 19, Γ τάξη 6, Δ τάξη 3, Ε τάξη 1, Ευρωπαϊκή Μουσική 6, και οι οποίοι προβιβάστηκαν επιτυχώς στις επόμενες τάξεις της Σχολής. Και για πρώτη φορά εφέτος είχαμε πτυχιακές εξετάσεις για το Πτυχίο Ιεροψάλτου με 9 μαθητές, οι οποίοι και πέρασαν επιτυχώς μετά την τόση κοπώδη πορεία και φοίτησή τους στη Σχολή για 6-7 χρόνια τώρα.

Εκδηλώσεις και εμφανίσεις της Χορωδίας της Σχολής
Η Χορωδία της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής της

Ιεράς Αρχιεπισκοπής υπό τη διεύθυνση και διδασκαλία του π. Ιωσήφ Παλιούρα έκανε και τη φετινή σχολική χρονιά διάφορες εκδηλώσεις στους Κοινοτικούς μας ναούς, στο Ελληνικό Κέντρο, στην έκθεση Λάτση και στην επίσημη επίσκεψη του Παναγιωτάτου Οικουμενικού Πατριάρχη στο Alexandra Palace τον Δεκέμβριο του 1995.

Εγγραφές για τη νέα σχολική χρονιά 1996-1997

Οι μαθητές, παλαιόι και νέοι, θα μπορούν να εγγραφονται για τη νέα σχολική χρονιά από τη Δευτέρα 23 Σεπτεμβρίου 1996 και ώρα 6-9 μ.μ. στα γραφεία της Σχολής, 21 Trinity Road, London N22 4LB, Τηλ. 0181 449 0648. Η Σχολή είναι ανοικτή για όλους και τα μαθήματα γίνονται εντελώς δωρεάν.

Ευχαριστίες

Θερμές ευχαριστίες εκ μέρους της διεύθυνσης και του διευθυντή της Σχολής πρώτα στον Σεβασμιώτατο Αρχιεπίσκοπο Θυατείρων και Μ. Βρετανίας κ.κ. Γρηγόριο για το αμέριστο ενδιαφέρον και τη συμπαράσταση προς το έργο της Σχολής, στους αγαπητούς συναδέλφους για τη διδασκαλία τους και την όλη βοήθειά τους, στην επιτροπή της Σχολής, στην κοινότητα Αποστόλου Βαρνάβα και στις άλλες Κοινότητες για τους χώρους που μας διαθέτουν, και τέλος στους αγαπητούς μαθητές για την όλη παρακολούθηση και ενδιαφέρον που έδειξαν όλο τον χρόνο που πέρασε.

Εδώ και πριν να κλείσω την ενημέρωσή μου θα ήθελα να ευχαριστήσω και τους αγαπητούς μου μαθητές και λοιπούς παράγοντες για την αποψινή εκδήλωση (11/7/96) που ετοιμάσανε με μεγάλη επιτυχία και η οποία είναι και η πρώτη στο είδος της στα χρονικά της λειτουργίας της Σχολής και ελπίζω να ακολουθήσουν και άλλες στο μέλλον.

Επίσης αυτό που έχω να πω και να παρουσιάσω είναι ότι στα δέκα χρόνια της παρουσίας μου στους χώρους τόσο της τοπικής Κοινότητας (Wood Green) αλλά και της Αρχιεπισκοπής γενικά, πάλεψα και παλέψαμε μαζί για να έχουμε σήμερα στα χέρια μας και να σας παραδώσω προς χρήση εννέα νέους Ιεροψαλτικούς βλαστούς. Η σχολή επετέλεσε, παρά τις διάφορες δυσκολίες της, το έργο της με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και με αγαστά αποτελέσματα. Θέλω εδώ την προσοχή των Αδελφών συλλειτουργών και αξιωματικών των Κοινοτήτων για αυτούς τους νέους επαγγελματίες πλέον, οι οποίοι θα επανδρώσουν για την συνέχεια τους Ιερούς Ναούς της Αρχιεπισκοπής μας.

Εδώ θα ήθελα να τους παρουσιάσω έναν-έναν αλφαβητικά:

1. Βαρναβίδης Λύσανδρος, 2. Δημητρίου Δημήτριος, 3. Θεοδούλου Κων/νος, 4. Πελαγίας Νίνος, 5. Προκοπίου Αλέξανδρος, 6. Προκοπίου Παναγιώτης, 7. Σπύρου Ανδρέας, 8. Σταυρινίδης Παναγιώτης, 9. Λαζάρου Γεωργία

Σας τους παραδίδω και εύχομαι στους ίδιους να θυμούνται τον δάσκαλό τους και να υπηρετήσουν με μεγάλη αγάπη και σεβασμό το αναλόγιο.

Ο Διευθυντής της Σχολής
π. Ιωσήφ Παλιούρας

ΟΜΙΛΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΟ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ Δρα ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Συνηθίζεται στις τελικές γιορτές μιας σχολής να δίνεται από έναν τελειόφοιτο της σχολής ένας χαιρετισμός εκ μέρους όλων των αποφοίτων και πτυχιούχων της σχολής, το οποίο και πράττω.

Ευχαριστούμε και δοξολογούμε τον παντοδύναμο Θεό που μας αξίωσε για ακόμα μια χρονιά να φτάσουμε με υγεία στο πέρας ενός άλλου σχολικού έτους, αλλά επίσης για πρώτη φορά από την ίδρυση της σχολής το 1989 να καταξιωθούμε να γίνουμε οι πρώτοι απόφοιτοι της σχολής μετά από συνεχή φοίτηση 7 ετών.

Στη μακρά αυτή χρονική περίοδο, είμαι βέβαιος ότι όλοι μας - μαθητές και διδάσκαλοι - έχουμε καταβάλει μεγάλες προσπάθειες και θυσίες κόπου, χρόνου και μόχθου. Δεν ήταν λίγες οι χειμωνιάτικες νύχτες που αφήσαμε την οικογενειακή θαλπωρή και τρέχαμε μέσα στο κρύο, τη βροχή και τα χιόνια, την τροχαία κίνηση, ταξιδεύαμε δεκάδες μίλια κάθε φορά για να ρθούμε εδώ μια, δυο και κάποτε τρεις φορές τη βδομάδα.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες όλων μας σε ορισμένους ανθρώπους. Πρώτα στον Σεβασμιώτατο για την εμπνευσμένη ιδέα που είχε για την ίδρυση της Σχολής, την αγάπη του και την υποστήριξή του. Καθώς επίσης και στον ακούραστο δάσκαλό μας για όλα αυτά τα χρόνια, τον διευθυντή και ψυχή της Σχολής, τον π. Ιωσήφ Παλιούρα, για την αγάπη του, την επιμονή και υπομονή του μαζί μας, την κατανόησή του για τα προβλήματά μας, για τη συμπαράστασή του, για τις ταλαιπωρίες, θυσίες και υπερωρίες που έκανε για μας τόσα χρόνια. Γι' αυτά, πατέρα Ιωσήφ, σου είμαστε πάντοτε ευγνώμονες. Χωρίς εσάς, εμείς τίποτε δεν θα κατορθώναμε.

Μετά θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μας και στις οικογένειές μας για την κατανόηση που έχουν δείξει καθώς και την συμπαράστασή τους. Πολλά ήταν τα Σαββατοκυριακά που αναγκάζαμε τις οικογένειές μας να μένουν στο σπίτι, προκαλώντας τους πονοκέφαλο με την ανιαρή ρυθμική αγωγή ή με τη μακρά επανάληψη κάποιου μουσικού κομματιού, συνήθως με παραφωνίες, μέχρι να το μάθουμε.

Θα μπορούσε κανείς να θέσει το ερώτημα, τι έχει επιτύχει η σχολή εκτός από την απονομή φέτος των πρώτων πτυχίων; Και η απάντηση: "ου δύναται πόλις κρυβήναι επάνω όρους κειμένη ουδέ κείουσι λύχνον και τιθέασιν αυτόν υπό τον μόδιον, αλλ' επί

την λυχνίαν και λάμπει πάσι τοις εν τη οικία". Τα έργα δηλαδή μιλούν από μόνα τους.

Πρώτον: Έχουν γίνει φέτος διάφορες εκδηλώσεις από τη χορωδία της σχολής, όπως για παράδειγμα στο Royal Holloway College του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, στον Άγιο Ελευθέριο Leyton, στον Άγιο Παντελεήμονα Harrow, στον Τίμιο Σταυρό Hendon, στις εκδηλώσεις υποδοχής του Οικουμενικού Πατριάρχου τον περασμένο Δεκέμβριο, στις εκδηλώσεις για τους Τρεις Ιεράρχες και τα Ελληνικά Γράμματα τον Ιανουάριο 1996, στο άνοιγμα έκθεσης εικόνων στο Ελληνικό Κέντρο, και αλλού. Όλες οι εκδηλώσεις ήταν επιτυχείς και η χορωδία άρχισε να ζητείται από το κοινό.

Δεύτερο: Έχουμε επανδρώσει τα αναλόγια των ψαλτών με τελειόφοιτους της σχολής σε διάφορες εκκλησίες όπως:

των Αγίων Αποστόλων στο Cuffley με τους Παναγιώτη Σταυρινίδη, Χριστάκη Μελέκη και Γεωργία Λαζάρου, στον Άγιο Χαράλαμπο Luton με τον Ανδρέα Σπύρου, στον Τίμιο Σταυρό Hendon με τον Νίνο Πελαγία, στους Αγίους Πάντες Camden Town με τον Δημήτρη Δημητρίου, στην Κοίμηση της Θεοτόκου Wood Green με τον Μιχάλη Μουσκουνητή, στον Άγιο Παντελεήμονα Harrow με τους Παναγιώτη και Αλέξανδρο Προκοπίου, και τέλος οι Κώστας Θεοδούλου και Λύσανδρος Βαρναβίδης πηγαίνουν όπου τους καλέσουν.

Αυτό είναι μια μεγάλη προσφορά της σχολής προς τις ενοριακές εκκλησίες γιατί ελπίζουμε ότι από τώρα και στο εξής δεν θα υπάρχουν ναοί χωρίς ψάλτες.

Τρίτο: Έχουμε αναλάβει από αρκετό καιρό τώρα τη διδασκαλία της μουσικής στα διάφορα κατά τόπους παραρτήματα της σχολής. Σκοπός των οποίων είναι η εξυπηρέτηση των μαθητών που δεν είναι διατεθειμένοι να ταξιδεύουν μεγάλες αποστάσεις ή δεν έχουν τα μέσα συγκοινωνίας. Τέτοια παραρτήματα έχουν ιδρυθεί στο Cuffley, στο Harrow και στο Hendon. Από φέτος δε, αναμένεται ότι θα αρχίσει και τέταρτο στο Kentish Town. Μαθητές λοιπόν της σχολής που διδάσκουν είναι η Γεωργία Λαζάρου στην κεντρική σχολή, εδώ στο Wood Green, καθώς και από πέρσι στο Hendon. Ο δε Αλέξανδρος Προκοπίου και ο ομιλών, στη σχολή του Harrow από τριετίας.

Τέταρτο: Παιδιά από μικρής ηλικίας έρχονται στη σχολή και μαθαίνουν όχι μόνο πώς να καλλιεργήσουν τη φωνή τους, αλλά μαθαίνουν τους ύμνους, το νόημά τους, τη γλώσσα της εκκλησίας, την ορολογία της, τα τελούμενα εντός του ναού, το τυπικό της - πράγματα που δεν θα ακούσουν σε κανένα άλλο σχολείο - τα κάνουν βιωματικά και έτσι το αποτέλεσμα είναι πολύ σπουδαίο. Μ' αυτό τον τρόπο θα κάνουμε τα παιδιά μας να αγαπήσουν την εκκλησία μας, θα τα κρατήσουμε Ελληνορθόδοξα, που είναι και ο απώτερος σκοπός της ζωής μας. Γι' αυτό θα συνιστούσα σε όλους όσοι έχουν μικρά παιδιά από 8 χρονών και πάνω να τα φέρουν στη σχολή να τα γράψουν και να γραφτούν ακόμα και οι ίδιοι οι γονείς ως μαθητές ούτως ώστε να τα βοηθούν πιο αποτελεσματικά στο σπίτι με το διάβασμά τους.

Τελειώνοντας θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους εσάς που έχετε παρευρεθεί στην αποψινή μας συγκέντρωση και για την υποστήριξή σας. Καθώς επίσης τους οργανωτές της αποψινής εκδήλωσης που έχουν εργασθεί σκληρά να την κάνουν τόσο όμορφη και ωραία.

11 Ιουλίου 1996

Από τη χειροτονία σε Διάκονο του Δρα Παναγιώτη Στυλιανού από τον Σεβ. Αρχιεπίσκοπο Θυατείρων κ. Γρηγόριο. Στον νέο Διάκονο δόθηκε το όνομα Αθηνάγορας

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

του Οικον. Αναστασίου Δ. Σαλαπάτα

Α. Ο Γάμος στην Παλαιά και την Καινή Διαθήκη

Σ' αυτό το πρώτο μέρος θ' αναφερθώ με συντομία στην προέλευση αλλά και την θεολογία του Γάμου, γιατί έχει μεγάλη σημασία να κατανοήσουμε απ' αρχής ότι αυτό που η Αγία Εκκλησία μας ορίζει ως Μυστήριο του Γάμου είναι ένας θεοσύστατος θεσμός, και μια πρακτική ευλογημένη από τον Μεγάλο Τριαδικό Θεό μας.

Για να κατανοήσουμε αυτή την αλήθεια καλύτερα, θα πρέπει να κάνουμε ένα μακρύ ταξίδι πίσω, στις ρίζες πραγματικά του ανθρώπινου γένους, στην παραδείσια εκείνη κατάσταση, στην οποία χαρισματικά είχαν βρεθεί οι πρωτόπλαστοι, ο Αδάμ και η Εύα.

Ο Μεγάλος Θεός και σοφός Δημιουργός μας, αφού εποίησε τον πρώτο άνθρωπο, είπε : "Δεν είναι καλό ο άνθρωπος να είναι μόνος του. Θα πρέπει να του δώσουμε βοηθό". Κι έτσι εποίησε στη συνέχεια τη γυναίκα, η οποία διακρίνεται από τον άνδρα κατά το φύλο, "άρσεν και θήλυ εποίησεν αυτούς". Ύστερα ο Κύριος τους ευλόγησε και τους ευχήθηκε να αυξηθούν και να πληθυνθούν και να κατακυριεύσουν τη γη.

Είναι αξιοσημείωτη η μεγάλη χαρά που ένοιωσε ο Αδάμ όταν είδε για πρώτη φορά τη σύντροφό του Εύα, και για τούτο ανεφώνησε : "Αυτή είναι οστό από τα οστά μου και σάρκα από τη σάρκα μου". Και πρόσθεσε : "Ο άνθρωπος θα εγκαταλείψει τον πατέρα του και την μητέρα του και θα προσκολληθεί στη γυναίκα του. Και θα γίνουν έτσι οι δύο τους σάρκα μία".

Τι περισσότερο χρειάζεται να αναφέρει κανείς, αφού από τις πρώτες σελίδες της Αγίας Γραφής παρουσιάζεται ήδη ο Γάμος και η συζυγία ως ένας κοινωνικός θεσμός, μόνιμος κι ευλογημένος από τον Κύριο και Θεό μας;

Στην Καινή Διαθήκη, κατόπιν, βλέπουμε ακόμα πιο ξεκάθαρα να παρουσιάζεται και να προβάλλεται ο Γάμος, και κατά συνέπεια η οικογένεια και μάλιστα η χριστιανική οικογένεια, σαν μια ουσιαστική και ιδιαίτερα σημαντική πράξη και κίνηση στη ζωή του ανθρώπου. Ο ίδιος ο Ιησούς παρευρέθη στο Γάμο που έγινε στην Κανά της Γαλιλαίας και προσέφερε στους νεόνυμφους και στους συγγενείς και φίλους τους τη θαυματουργική ευλογία Του και τη θεϊκή αγάπη Του.

Όλοι βέβαια θυμόμαστε το πρώτο θαύμα που επέτελεσε ο Κύριός μας, κατά την δημόσια πορεία Του πάνω στη γη, κι αυτό ήταν το θαύμα της μετατροπής του νερού σε κρασί, προς χάρη και τιμή των συνδαιτυμόνων του Γάμου της Κανά. Αυτό το θαύμα, αλλά και η παρουσία Του βέβαια εκεί, αποδεικνύουν την ξεχωριστή σημασία που έδινε και δίνει ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός στο μυστήριο του Γάμου.

Ο Απ. Παύλος, επίσης, σε διάφορες επιστολές του, έχει τονίσει τη μεγάλη αξία του Γάμου. Ήταν μάλιστα αυτός, ο Άγιος Παύλος, που απεκάλεσε τον Γάμο, για πρώτη φορά σε αγιογραφικό κείμενο, ως "μυστήριο" και μάλιστα "μέγα" (Εφεσσίους, κεφ. 5ο). Σε άλλα σημεία πάλι, ιδιαίτερα όμως στην Α' προς Κορινθίους επιστολή του, μας μιλάει με πολλή ζωντάνια και ποιμαντική ευαισθησία για τον Γάμο, για τα συμβαλλόμενα μέρη, αλλά και για τα προβλήματα που κάποτε δημιουργούνται μεταξύ των συζύγων, και δίνει μάλιστα και κάποιες πρακτικές συμβουλές, για το πώς μπορούμε να ξεπερνάμε αυτά τα προβλήματα.

Όσοι από εμάς είμαστε έγγαμοι, αισθανόμαστε μεγάλη και ξεχωριστή χαρά για το γεγονός ότι ο Γάμος και η οικογένεια έχουν ευλογηθεί από τον Μεγάλο Θεό μας και τους Αγίους Μαθητές και Αποστόλους του Κυρίου μας, κι επίσης για το ότι τα περί του Γάμου ζητήματα έχουν απασχολήσει ουσιαστικά και κατ' επανάληψη τους ιερούς και θεόπνευστους συγγραφείς των Αγίων Γραφών μας.

Αυτό ακριβώς αποδεικνύει περίτρανα ότι εκείνοι από

εμάς που ακολουθήσαμε τον έγγαμο βίο, με φόβο Θεού και ταπείνωση αλλά και με αγάπη πολλή προς τον ή την σύζυγό μας, έχουμε την ευχή και την ευλογία του Κυρίου και της Εκκλησίας μας στην οικογενειακή αυτή πορεία που έχουμε ξεκινήσει, και προσβλέπουμε στην στήριξη και βοήθεια του Κυρίου μας, των φιλοθέων Αγίων Του και της ευλογημένης Εκκλησίας Του, για να φέρουμε σε πέρας το σπουδαίο και μεγάλο, αλλά και ιδιαίτερα δύσκολο έργο της οικογενειακής φροντίδας και ζωής.

Ο Απόστολος των Εθνών Παύλος, για να αποδείξει την σπουδαιότητα της ιερής αυτής πράξης του Γάμου, παραλληλίζει την νόμιμη συζυγία ανδρός και γυναικός με την μυστική ένωση του Χριστού και της Εκκλησίας. Όπως έχουν ενωθεί έτσι αγνά, άρρηκτα και αδιάλυτα ο Νυμφίος Χριστός με την Νύμφη Εκκλησία, κατ' ανάλογο τρόπο ενώνεται και το ζευγάρι που ευλογείται και παντρεύεται από την Εκκλησία μας.

Μετά από όσα αναφέρθηκαν παραπάνω μπορούμε εδώ να συμπεράνουμε πως ο Γάμος και η οικογένεια είναι ένας δρόμος στη ζωή του ανθρώπου, που έχει χαρισματικά προσφερθεί σε εμάς από τον Μεγάλο Θεό μας. Αξίζει δε να τονίσουμε πως ο Κύριός μας δεν μας δείχνει απλά την πορεία αυτή που έχουμε την δυνατότητα να ακολουθήσουμε, αλλά μας προσφέρει απλόχερα και την πολύτιμη ευλογία Του, έτσι ώστε οι νεόνυμφοι με δύναμη, θάρρος κι αποφασιστικότητα να ξεκινήσουν το νέο αυτό και μάλιστα κοινό αγώνα τους, στο μεγάλο και δύσκολο στάδιο της ζωής.

Ας αναφερθούμε όμως για λίγο και στους σκοπούς του Γάμου, για να προσπαθήσουμε έτσι να ερμηνεύσουμε το γιατί έχει κανονισθεί ώστε ο άνθρωπος να έρχεται σε Γάμο κοινωνία. Σύμφωνα με τη διδασκαλία, λοιπόν, της Εκκλησίας μας, οι σκοποί του Γάμου είναι τρεις :

1. "Η βοήθεια του ενός συζύγου προς τον άλλον". Όπως προείπαμε, ο Δημιουργός όταν έπλασε τον άνθρωπο, αποφάσισε να του δώσει βοηθό, που στην ουσία σημαίνει συμπαραστάτη και συνοδοιπόρο στη ζωή.

Είναι αληθές ότι ο Γάμος κάνει τα δύο συμβαλλόμενα μέρη βοηθούς μεταξύ τους και συμπορευτές, τους κάνει, όπως συνηθίζουμε να τους ονομάζουμε, "συζύγους". Η ίδια αυτή λέξη "συζυγία" μας δείχνει πως ο άνδρας και η γυναίκα έχουν αναλάβει από κοινού ένα ζυγό, ένα βάρος δηλαδή και μια ευθύνη, που πρέπει να φέρουν σε πέρας μέσα στα πλαίσια της επίγειας ζωής της οικογένειάς τους.

Στην πραγματικότητα εκείνο που υπονοείται εδώ είναι η κοινή άσκηση και δοκιμασία μέσα στη ζωή, αλλά επίσης και η κοινή χαρά και ευτυχία του ζευγαριού. Και οι δύο μαζί θα γευθούν τις λύπες και τις χαρές της ζωής τους με καρτερικότητα, αυτοθυσία και αγάπη μεταξύ τους.

2. "Η σωφροσύνη και η εγκράτεια", είναι ο δεύτερος σκοπός του Γάμου. Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, γνωρίζοντας πολύ καλά, ως θεόπνευστος Πατέρας και Διδάσκαλος της Εκκλησίας που ήταν, τα προβλήματα που δημιουργούνται στους ανθρώπους από τις επιθυμίες της ανθρώπινης σάρκας, προτείνει στους χριστιανούς να παντρεύονται ενωρίς. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγονται οι απρεπείς επιθυμίες και καταστέλλεται η τάση προς ακολασία.

Βλέπει, λοιπόν, ο Άγιος αυτός Πατέρας τον Γάμο να δημιουργεί όλες της απαραίτητες προϋποθέσεις της ανθρώπινης σωφροσύνης, καθώς και της σαρκικής εγκράτειας, αφού ο σύζυγος, μέσα από πνεύμα αληθινής αγάπης και σεβασμού προς την σύζυγό του, αισθάνεται - και πρέπει να αισθάνεται - την ολοκλήρωση της συζυγίας μεταξύ των δύο μελών του ζεύγους και μόνον.

3. "Η παιδοποιία" είναι ο τρίτος και τελευταίος σκοπός του Γάμου. Πολλοί θα νόμιζαν ότι η γέννηση και η ανατροφή των παιδιών θα ήταν ίσως ο πρώτος σκοπός

του Γάμου. Όμως δεν είναι ακριβώς έτσι. Όλοι μας γνωρίζουμε ζευγάρια παντρεμένα και ευλογημένα από την Εκκλησία μας, στα οποία όμως -για διάφορους λόγους- δεν δόθηκε το χάρισμα της τεκνογονίας. Κι όμως και αυτά τα ζευγάρια είναι πραγματικοί "σύζυγοι" στη ζωή, με όλη την πνευματική σημασία της λέξεως.

Είναι όμως σαφές ότι η γέννηση αλλά και η ανατροφή των παιδιών είναι βαθύς και ουσιαστικός σκοπός του Γάμου. Για τούτο άλλαωτε και ο Απ. Παύλος διακηρύσσει σαφώς ότι η γυναίκα "θα σωθεί διά της τεκνογονίας" (Α΄ Τιμ. 2,15). Κι ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος εγκωμιάζοντας την αδελφή του Γοργονία, για την εν Χριστώ ανατροφή των τέκνων και εγγονών της, λέγει πως "πήρε με το μέρος της το σύζυγό της και έκανε όχι παράλογο εξουσιαστή, αλλά αγαθό ομόδουλο. Και όχι μόνο αυτό, αλλά και τον καρπό του σώματος, εννοώ -λέγει ο Άγιος Γρηγόριος - τα τέκνα και τα τέκνα των τέκνων της, τα έκανε καρπούς του Πνεύματος".

Β. Η τελετή του Αρραβώνος και του Γάμου

Η ιερή τελετή του Γάμου είναι μία ιδιαίτερα συγκινητική Ακολουθία της Εκκλησίας μας, η οποία είναι γεμάτη από συμβολισμούς, που οπωσδήποτε αξίζει να αναφέρουμε και να σχολιάσουμε, έστω και με συνομία.

Αφού θα έχουν προετοιμασθεί οι απαραίτητες Άδειες Γάμου και ό,τι άλλο τυπικό χρειάζεται πριν από την τελετή του μυστηρίου, έρχονται οι μελλόνυμφοι στην εκκλησία, συνοδευόμενοι από τους μάρτυρες του Γάμου (ή αλλιώς κουμπάρους) και φυσικά από τις οικογένειές τους, τους λοιπούς συγγενείς και φίλους τους.

Την ίδια στιγμή που εισέρχονται στον Ιερό Ναό ψάλλεται - σύμφωνα με την βυζαντινή παράδοση- ο θεομητορικός ύμνος : "Άξιον εστίν ως αληθώς, μακαρίζειν σε την Θεοτόκον...". Στη συνέχεια οι αφού σταθούν στο μέσον του Ναού και συγκεκριμένα από ειδικά προς τούτο προετοιμασμένο χώρο, αρχίζει η Ακολουθία του Αρραβώνος.

Το κεντρικό σημείο της Ακολουθίας αυτής είναι η ευλογία των δακτυλιδίων και η τοποθέτησή τους στο δεξί χέρι των μελλόνυμφων. Το δακτυλίδι τοποθετείται συγκεκριμένα στο τέταρτο δακτύλο του δεξιού χεριού, γιατί από εκεί ξεκινάει μια φλέβα η οποία καταλήγει στην καρδιά, που είναι και η έδρα της αγάπης.

Το δακτυλίδι αποτελεί οπωσδήποτε από αρχαιοτάτων χρόνων το κύριο σύμβολο του αρραβώνα δύο ανθρώπων. Είναι φτιαγμένο από χρυσό για να συμβολίζει την ψυχασωματική αγνότητα και καθαρότητα των προσερχομένων στο μυστήριο του Γάμου. Είναι δε επίσης απλό, χωρίς σχέδια, και κυκλικό, για να δείχνει πως όπως κι εκείνο έτσι και η αγάπη στο Γάμο δεν έχει ούτε αρχή ούτε τέλος, αλλά είναι απεριόριστη, όπως και η αγάπη του Θεού για τον άνθρωπο.

Η αλλαγή των δακτυλιδίων από τον κουμπάρο συμβολίζει την αμοιβαία ψυχική συμπλήρωση των μνηστευομένων, καθώς και την αναπλήρωση των ελλείψεων του ενός από τις ικανότητες του άλλου.

Η τοποθέτηση των δακτυλιδίων γίνεται - όπως προαναφέραμε - στο δεξί χέρι. Το δεξί χέρι και στην Αγία Γραφή αλλά και στην Ιερά Παράδοση θεωρείται ως το σπουδαιότερο από τα δύο. Αμέτρητες είναι οι αναφορές στα ιερά κείμενα της Εκκλησίας μας όπου φαίνεται η χρήση του δεξιού χεριού ως πολεμικού οργάνου, ως οργάνου μέσω του οποίου εκφράζεται εξουσία και κυριότητα, προφητεία και διδασκαλία. Αλλά ο σπουδαιότερος λόγος είναι ότι ο Ιησούς όταν ανελήφθη στους ουρανούς εκάθησε στα δεξιά του Θεού και Πατρός.

Στη συνέχεια προχωρούμε στο μυστήριο του Γάμου αυτό καθ' αυτό. Το μυστήριο ονομάζεται και στέψη, ή στεφάνωμα, ακόμα δε και σύζευξη. Στην αρχή της Ακολουθίας διαβάζονται από τον τελούντα το μυστήριο τρεις πολύ σημαντικές ευχές, στις οποίες αναφέρονται και ευλογούνται οι μνηστευόμενοι και οι οικογένειές τους. Στο μέσον της τρίτης ευχής, την στιγμή που ο τελών λέγει: "...και άρμωσον τον δούλον σου (τόνδε) και την δούλην σου (τήνδε)...", εκείνη ακριβώς την στιγμή

ενώνονται τα δεξιά χέρια των μελλόνυμφων. Η ένωση αυτή των χεριών, μέχρι το τέλος του μυστηρίου, συμβολίζει την ενότητα του ανδρός μετά της γυναίκας.

Στη συνέχεια ευλογούνται τα στέφανα και τοποθετούνται στα κεφάλια των νυμφίων. Αυτό είναι και το κεντρικό σημείο του μυστηρίου του Γάμου. Τα στέφανα συμβολίζουν την δόξα και την τιμή με την οποία ο Άγιος Θεός στεφανώνει τους νυμφίους. Ο νυμφίος και η νύμφη στέφονται και θεωρούνται πια ως ο βασιλέας και η βασίλισσα του δικού τους μικρού βασιλείου, του σπιτικού τους, στο οποίο αυτοί θα βασιλεύσουν με αγάπη, με σοφία, με ειρήνη και δικαιοσύνη.

Κατόπιν, κι αφού ακολουθήσουν κι άλλες προσευχές, θα προσφερθεί στους νεόνυμφους το κοινό ποτήριο. Μέσα στο ποτήριο αυτό έχει προηγουμένως εκχυθεί απλό κόκκινο κρασί. Το ποτήριο αυτό δεν συμβολίζει -όπως μερικοί νομίζουν - το Άγιο Ποτήριο με την Θεία Κοινωνία. Είναι σαφές πως το περιεχόμενο του κοινού ποτηρίου που δίδεται κατά τον Γάμο δεν είναι Θεία Κοινωνία. Το κρασί που τοποθετείται μέσα στο κοινό ποτήριο του Γάμου είναι το σύμβολο του κρασιού του Γάμου της Κανά, και μας θυμίζει το θαύμα που επετέλεσε ο Κύριος κατά την διάρκεια του Γάμου εκείνου την την ευλογία που προσέφερε στους νεόνυμφους της Κανά.

Ο συμβολισμός του "κοινού" ποτηρίου είναι ακριβώς ότι οι νεόνυμφοι θα μοιράζονται από δω και πέρα τις πίκρες αλλά και τις χαρές της ζωής από το ίδιο ποτήρι, από την ίδια κοινή ζωή. Οι πίκρες τους μοιραζόμενες ανάμεσα στους δυο θα γίνονται μικρές και ασήμαντες, ενώ οι χαρές τους θα διπλασιάζονται και θα τους δίνουν δύναμη και κουράγιο να συνεχίζουν την κοινή τους ζωή, την οικογενειακή τους βιοτή.

Ακολουθεί ο γνωστός χορός του Ησαΐα, κατά τον οποίο, ενώ ψάλλονται τρία όμορφα τροπάρια, ο Ιερέας οδηγεί τους νεόνυμφους τρεις φορές γύρω από το τραπέζι, πάνω στο οποίο είχαν τοποθετηθεί από την αρχή της Ακολουθίας το Ιερό Ευαγγέλιο, ο τίμιος σταυρός, το κοινό ποτήριο, δύο άσπρες λαμπάδες, οι βέρες, τα στέφανα, τα κουφέτα και το ρυζί.

Οι νεόνυμφοι, χορεύοντας τον χορό του Ησαΐα, περπατούν για πρώτη φορά μαζί, μέσα στον οίκo του Θεού, ενωμένοι τώρα πια με τα δεσμά του Γάμου, και στην πρώτη τους αυτή οδοιπορία τους οδηγεί ο τελέας το μυστήριο, Αρχιερέας ή Ιερέας. Στο μέσον της πορείας τους βρίσκεται το Ιερό Ευαγγέλιο, ο Λόγος του Θεού δηλαδή και η διδασκαλία της Εκκλησίας μας, κι ακόμη ο τίμιος σταυρός, το σύμβολο της θυσίας του Ιησού. Αυτό σημαίνει πως η χριστιανική ζωή του νέου ζευγαριού θα οικοδομηθεί γύρω από ένα σταθερό κέντρο, που είναι βέβαια ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός.

Θα ήθελα στο σημείο αυτό να αναφερθώ στο βυζαντινό τυπικό τελέσεως του μυστηρίου του Γάμου. Ο Γάμος τελούνταν παλαιότερα μέσα στην Θεία Λειτουργία και έτσι δίνονταν η σπουδαία ευκαιρία στους νυμφίους να μεταλάβουν των Αχράντων Μυστηρίων από το Άγιο Ποτήριο. Αυτή οπωσδήποτε ήταν μια μεγάλη χρονικά Ακολουθία, που κρατούσε περίπου τρεις ώρες. Είναι όμως μια ιδιαίτερα συγκινητική τελετή, την οποία η Εκκλησία μας συνεχίζει να τελεί και σήμερα, αν βέβαια το ζητήσουν οι υποψήφιοι.

Όσον αφορά τον πολιτικό γάμο, θα ήθελα να τονίσω πως είναι μια νομική πράξη, την οποία η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν δέχεται ως Γάμο ισότιμο με τον Θρησκευτικό. Για τούτο εκείνοι οι ευσεβείς Χριστιανοί, που επιθυμούν να νυμφευθούν κανονικά και εκκλησιαστικά, θα πρέπει οπωσδήποτε να τελέσουν τον Γάμο τους σε Ορθόδοξο Ιερό Ναό, με τελετουργό έναν Ορθόδοξο Αρχιερέα ή Ιερέα.

Τέλος δε, σύμφωνα με την πρακτική που ακολουθείται σε σύνολη την Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία, ως κουμπάρους στο μυστήριο του Γάμου η κάθε τοπική Ορθόδοξη Εκκλησία δέχεται μόνο τους βαπτισμένους Ορθόδοξους Χριστιανούς.

(Η συνέχεια και το τέλος στο επόμενο τεύχος)

ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

υπό Χάρη Μεττή

1. “Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΑΤΟΝ- ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΕΝΕΤΩΝ ΚΑΡΠΑΘΟΥ ‘Η ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ””, Αθήνα 1996.

Ένα μικρό, αλλά μεστότατο σε περιεχόμενο και με πολλή φροντίδα, καλαισθησία και αγάπη τυπωμένο αναμνηστικό τομίδιο γύρω από τις εορταστικές εκδηλώσεις που οργανώθηκαν μεταξύ 14-16 Αυγούστου 1995, αξίζει, πιστεύω, ιδιαίτερης μνείας για πολλούς και σημαντικούς λόγους: Η σύζευξη Ορθοδοξίας και Ελληνισμού σ' ένα ηρωικό νησί του Νοτίου Αιγαίου, την Κάρπαθο, αποτελεί τη δομική υπόσταση του περιεχομένου του πολύ ενδιαφέροντος αυτού βιβλίου. Ταυτόχρονα όμως συμπεραίνει και ο πιο απληροφόρητος για τη νεοελληνική ιστορία αναγνώστης, ότι στο νησί αυτό η ελληνική ψυχή κρατήθηκε όρθια, γνήσια και δημιουργική από τότε που άρχισε να γράφεται η Ιστορία του τόπου μας. Οι δε επιμελητές της έκδοσης του βιβλίου, ο Μηνάς Αλεξιάδης και ο Ντίνος Μελάς, κατόρθωσαν μέσα σε λίγες σελίδες να μας παρουσιάσουν συμπυκνωμένη, αλλά πολύ ευδιάκριτη και ζωντανή, τη φωνή, τη ζωή και την πολυτιμία και συγκινητικά υποβλητική ιστορική πορεία του λαού της Καρπάθου όπως αυτή εκφράζεται με το θρησκευτικό, το πατριωτικό και το καλλιτεχνικό αίσθημα του εκεί Ελληνισμού ανά τους αιώνες.

Αφορμή για τις πιο πάνω εορταστικές εκδηλώσεις έδωσε η συμπλήρωση εκατόν πενήντα χρόνων από την ανέγερση του Ιερού Ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στο κεφαλοχώρι του νησιού Μενετές, ένα οικοδόμημα που αποτελεί καλλώπισμα και πόλο έλξης για τους κατοίκους όχι μόνο της Καρπάθου αλλά και των γύρω νησιών, αλλά ταυτόχρονα και δίκαιη εγκαύχηση για όλους τους Καρπαθίους και κυρίως τους Μενεδιάτες που το συντηρούν και το προσέχουν σαν κόρη οφθαλμού.

Οι επιμελητές της έκδοσης του αναμνηστικού αυτού τομιδίου δικαιολογημένα το χαρακτηρίζουν “σημαντικό ντοκουμέντο”, γιατί περιέχει, εκτός από την πολύ κατατοπιστική περιγραφή των εκδηλώσεων, γραμμένη από τη Σοφία-Ανδρέου Μελισσηνού, τις ομιλίες του Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου Θυατείρων και Μ. Βρετανίας κ. Γρηγορίου (που ήταν και ο κατ' εξοχήν προσκεκλημένος σ' αυτές) και του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καρπάθου και Κάσου κ. Αμβροσίου, την προσφώνηση του δικηγόρου Ντίνου Μελά κατά την υποδοχή του Αρχιεπισκόπου Θυατείρων στο αεροδρόμιο του Αριάρτη Καρπάθου, την εξαιρετή ομιλία του Καθηγητή Μηνά Αλεξιάδη προς τιμήν του Αρχιεπισκόπου Θυατείρων και του Μητροπολίτου Καρπάθου και Κάσου, την πολύ διαφωτιστική ιστορική μελέτη του δικηγόρου Ντίνου Μελά τόσο για τον Ιερό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου Μενετών, όσο και για το νησί της Καρπάθου, και τέλος μια θαυμάσια συλλογή διστίχων-μαντινάδων του Βάσου Γεραπετρίτη που απαγγέλλθηκαν την ημέρα του Δεκαπενταυγούστου 1995 στο τραπέζι των επισήμων, όπως και μαντινάδων που τραγουδήθηκαν προς τιμήν του Αρχιεπισκόπου και του Μητροπολίτη τη δεύτερη μέρα των εορταστικών εκδηλώσεων (16 Αυγούστου 1995) από διάφορους μαντιναδόρους, μεταξύ των οποίων και γυναίκες.

Όσο αφορά την ποιητική αυτή πανδαισία, θα θέλαμε να αναφέρουμε τα όσα είπε ο Καθηγητής της Λογογραφίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και ένας από τους πρωταγωνιστές στην προετοιμασία και την επιτυχία των εκδηλώσεων, ο Μηνάς Αλεξιάδης, όταν

προσφωνούσε τον Σεβασμιώτατο κ. Γρηγόριο: “Η Κάρπαθος και η Κύπρος έχουν πολλά κοινά σημεία. Αναφέρω μόνο δύο, κατά τη γνώμη μου, βασικά. Το πρώτο είναι η συγγένεια των ιδιωματικών διαλέκτων Καρπάθου και Κύπρου και το δεύτερο η ποιητική παράδοση των δύο νησιών. Αυτοσχέδια “τσιαττίσματα” στην Κύπρο, αυτοσχέδιες μαντινάδες στην Κάρπαθο. Λαϊκοί ερασιτέχνες και επαγγελματίες ποιητάρηδες στην Κύπρο, λαϊκοί ερασιτέχνες ποιητές στην Κάρπαθο.”

Εμείς θα προσθέσουμε κι ένα τρίτο σημείο, εξ ίσου βασικής σημασίας, στο οποίο συγκλίνουν οι ιστορίες των δύο νησιών, της Καρπάθου και της Κύπρου: Το αγωνιστικό φρόνημα των κατοίκων τους σε στιγμές κρίσιμες εθνικά και εθνολογικά, όταν οι κατά καιρούς ξένοι κατακτητές προσπάθησαν, ανεπιτυχώς, να τους επιβάλουν λύσεις και κατευθυντήριες γραμμές που οπωσδήποτε θ' αλλοίωναν - αν γίνονταν αποδεκτές - τον όλο χαρακτήρα τους σαν γνησίων Ελλήνων και ορθοδόξων. Και τη σύγκλιση αυτή την διαβλέπει κανείς διεξερχόμενος το πραγματικά εμπειριστατώμενο - αν και κατ' ανάγκη συνοπτικό-ιστορικό σχεδιάγραμμα της Καρπάθου που περιέχεται στο μικρό αυτό βιβλίο, την ανάγνωση, ή μάλλον τη μελέτη του οποίου συστήνουμε σε όλους, όσοι ενδιαφέρονται και μελετούν την Ελληνική Ιστορία όχι μόνο στις πολύ μεγάλες στιγμές της, αλλά και στις μικρές της λεπτομέρειες, οι οποίες, όπως γνωρίζουμε όλοι μας, αποτελούν τα μικρά ρυάκια, από τα οποία προέρχονται τα επιβλητικά ρεύματα της ιστορίας και του πολιτισμού της Πατρίδας μας.

Από την ποιητική, ή καλύτερα ποιητάρικη προσφορά του Βάσου Γεραπετρίτη στη διάρκεια των εορταστικών αυτών εκδηλώσεων - κάτι που θυμίζει αμέσως Κύπριο ποιητάρη σε παρόμοιες εορταστικές και επετειακές στιγμές- αναφέρω εδώ το ποιητικό καλωσόρισμα σε ομοικατάληχτα δίστιχα, προς τον επίσημο ξένο τους, τον Σεβασμιώτατο Αρχιεπίσκοπο Θυατείρων κ. Γρηγόριο:

“Αρχιεπίσκοπε Άγιε, Γρηγόριε Πατέρα,
η Κάρπαθος δεν την ξεχνά ετούτη την ημέρα.

Αστέρι του Χριστιανισμού και της Ορθοδοξίας,
των Θυατείρων Άγιε, Μεγάλης Βρετανίας.

Πρώτη φορά επίσκεψη γίνεται στο νησί μας,
από Αρχιεπίσκοπο - κι είναι τιμή δική μας.

Σίγουρα η επίσκεψη του Αρχιεπισκόπου,
αφήνει κάποια εποχή σημάδιακ του τόπου.

Να ευλογήσεις το νησί, να το καθαγιάσεις,
που' τuche 'που τις Μενετές εφέτος να περάσεις”.

Στις μαντινάδες, επίσης, που τραγουδήθηκαν, αλλά τη φορά αυτή από διάφορους, όπως είπαμε, μαντιναδόρους, μαζί τους και γυναίκες, εκφράζονται θερμές ευχαριστίες και προς τον Αρχιεπίσκοπο και προς τον Μητροπολίτη Καρπάθου και Κάσου για την τιμή που τους έκαναν να συνεορτάσουν μαζί τους τη μεγάλη αυτή και ιστορική, ή το χωριό των Μενετών, επέτειο των εκατόν πενήντα χρόνων από την ανέγερση του ναού τους.

Έτσι, ο Μηνάς Γ. Μελάς, σε τρία ωραία δίστιχα, τραγουδά απευθυνόμενος προς τον Αρχιεπίσκοπο Γρηγόριο:

“Είναι τιμή για το χωριό και για την Εκκλησία
που ο Αρχιεπίσκοπος ήρθε 'που την Αγγλία.

Ξεκίνησες από μακριά, στις Μενετές να φτάσεις
και τούτη την επέτειο μαζί μας να γιορτάσεις.

Άφησες πίσω σου δουλειές μα και υποχρεώσεις

και ήρθες εις τις Μενετές πολλή χαρά να δώσεις",
ενώ η Εύη Μελά-Αλεξιάδη τραγουδούσε τα εξής:

"Ιερωμένε αγαπητέ, Αγγλίας, Θυατείρων,
χαρά πολλήν edώσατε σε τούτο 'δω το γύρο.

Έγιν' η καλοσύνη Σας γνωστή εις το νησί μας,
παντοτινά θα μείνετε βαθιά στη θύμησή μας.

Η καλοσύνη κι ανθρωπιά, γνώρισμα Ιερωμένου,
όλες οι χάρες που' χετε στη μνήμη μας θα μένουν".

Και τελειώνουμε το απήνισμα αυτό με όσα τραγούδησε ο Καθηγητής Μηνάς Αλεξιάδης, ο οποίος φέρει προφανώς έμφυτο το ποιητάρικο χάρισμα, κατέχει δε όσο ελάχιστοι στην Ελλάδα σήμερα, ως Καθηγητής της Λαογραφίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, το θέμα της ποιητάρικης παραγωγής στον τόπο μας:

"Ηρθες Αρχιεπίσκοπε edώ εις το χωριό μας,
να το χωρέσει δεν μπορεί απόψε το μυαλό μας.

Έχεις μεγάλο όνομα εκεί στη Βρετανία,
πάντοτε να σου βοηθούν Χριστός και Παναγία.

Ευχαριστούμε Σου πολύ, γι' αυτό Σου το ταξίδι,
Γρηγόριε μας Σεβαστέ, Αγγλίας το στολίδι".

Βέβαια θα ήταν οπωσδήποτε παράληψη, στη σύντομη αυτή βιβλιογραφική μας παρουσίαση, αν δεν τονίζαμε ότι ο αναμνηστικός αυτός τόμος αποτελεί μια πιστή αντανάκλαση ή αντικαθρέφτισμα των επιτυχιών εκδηλώσεων που περιγράφονται και για τις οποίες οφείλονται δίκαια συγχαρητήρια στους διοργανωτές και τους οικονομικούς χορηγούς των. Αυτά τουλάχιστον μας edήλωσε ο Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος κ. Γρηγόριος, για τον οποίο οι εμπειρίες της τριήμερης παραμονής του στο νησί της Καρπάθου και της συμμετοχής του στους εορτασμούς στις Μενετές παραμένουν ανεξίτηλες στη μνήμη του.

2. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΖΙΧΝΩΝ ΚΑΙ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ, "Η ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΑΓΩΝΑ ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΖΙΧΝΩΝ ΚΑΙ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ. ΟΣΙΟΙ ΗΡΩΕΣ ΠΟΥ ΑΓΩΝΙΣΤΗΚΑΝ", Νέα Ζίχνη 1996.

Η Νέα Ζίχνη, μια κωμόπολη δυόμισι περίπου χιλιάδων κατοίκων, μου ήταν εντελώς άγνωστη και σαν όνομα και σαν κέντρο εθνικού αγώνα από τους πιο ηρωικούς στη νεώτερη μας ιστορία. Το ίδιο και ο "μικρός το δέμας" αλλά με πολύ δυνατή ψυχική αντοχή και κινητικότητα Μητροπολίτης Σπυρίδων ο Ζακύνθιος, ο οποίος σε μια σειρά βιβλίων, φυλλαδίων και άλλων δημοσιευμάτων κατορθώνει να μεταφέρει τον αγώνα των Μακεδόνων για την γνήσια ελληνικότητά τους στο γραπτό λόγο και με επιχειρήματα πειστικότητα και γεμάτα εθνικό πάθος. Εφέτος το καλοκαίρι είχα την χαρά και την τύχη να γνωρίσω όχι μόνο την ηρωομάνα Μακεδονία, αλλά και τον Άγιο Ζιχνών και Νευροκοπίου και να δοκιμάσω μερικές σπάνιες στιγμές εθνικού αναβαπτίσματος και μάλιστα σε μια εποχή που δυστυχώς ο Ελληνισμός διέρχεται πραγματική εθνικοθρησκευτική κρίση.

Το ανά χείρας τελευταίο σύγγραμμα του Μητροπολίτη Σπυρίδωνος, όπως και τον ίδιο και τη Μακεδονία της σημεριν μου τα γνώρισε ο νεαρός, αλλά πολύ δραστήριος θεολόγος από τη Δράμα, ο Δημήτρης Τσιανακλίδης, ο οποίος καταβάλλει τους ίδιους ενθουσιώδεις αγώνες για την Ελληνική Μακεδονία και την ιστορία της όπως ο πνευματικός του πατέρας Άγιος Ζιχνών. Κι αυτό ενισχύει τη δική μου αντίληψη για την αποστολή των Αρχιερέων της Ορθοδοξίας, οι οποίοι οφείλουν να αναλαμβάνουν, όταν και όπου χρειάζεται, έργο εθνάρχη και ιεραποστόλου και μάλιστα σε στιγμές που κινδυνεύει να παραμορφωθεί το όλο πρόσωπο της Ελληνικής Ορθοδοξίας και του Έθνους μας σε μέρη που αποτελούν αδιαμφισβήτητα κτήματα εσαεί του Ελληνισμού.

Το βιβλίο είναι καλογραμμένο, καλαίσθητα παρουσιασμένο, αλλά κυρίως μεστό ιστορικών πραγματικοτήτων και πλούσια εικονογραφημένο. Χωρίζεται σε πέντε κεφάλαια ανάλογα με τα θέματα που διαπραγματεύεται ο συγγραφέας και τα οποία είναι: Η ιστορία της Μητροπόλεως Ζιχνών και Νευροκοπίου, ο αγώνας των γειτόνων Βουλγάρων (το Κάτω Νευροκόπι βρίσκεται κάπου 12 χιλιόμετρα από τα Ελληνοβουλγαρικά σύνορα) ν' απελευθερωθούν από την Τουρκική κυριαρχία, όπως και οι σχέσεις της Βουλγαρικής Εκκλησίας με το Οικουμενικό Πατριαρχείο, ο Εθνομάρτυρας Μητροπολίτης Δράμας, Ζιχνών Χρυσόστομος Καλαφάτης (το κεφάλαιο αυτό είναι και το εκτενέστερο), το τέταρτο κεφάλαιο παρέχει ένα συνοπτικό πίνακα των χωριών που υπάγονται διοικητικά στη Μητρόπολη Ζιχνών και Νευροκοπίου με ειδική αναφορά στους ήρωες αγωνιστές της Μητροπόλεως, το δε τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζει διάφορα κείμενα που αφορούν στην προσπάθεια Αγιοκατάταξης του αιμνήστου Μητροπολίτη Χρυσόστομου Καλαφάτη, αρχικά Δράμας και Ζιχνών (1902-1907) και στη συνέχεια Σμύρνης, όπου κι εμαρτύρησε στα χέρια των εξαγριωμένων Τούρκων του Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ. Στο κεφάλαιο αυτό παρατίθεται επίσης και η ασματική ακολουθία του Αγίου Χρυσόστομου Σμύρνης, κλείνει δε με την παράθεση του Παπύρου με χωρία από την Αγία Γραφή για την Ελληνικότητα της Μακεδονίας, τον οποίο ετοίμασε με πολλή υπομονή, φροντίδα και αγάπη ο συγγραφέας του ανά χείρας έργου Μητροπολίτης Ζιχνών και Νευροκοπίου Σπυρίδων.

Πρέπει να ομολογήσω και πάλι την σχεδόν πλήρη άγνοιά μου, πριν από την ανάγνωση του βιβλίου αυτού, γύρω από τους αγώνες του Αγίου Χρυσόστομου Σμύρνης εναντίον των Βουλγάρων Κομιτατζήδων και της Εξarchίας τους, ενός αγώνα άνισου και θανάσιμου προκειμένου να αποφευχθεί η πλήρης βουλγαροποίηση ακραιφνών ελληνικών πληθυσμών στην Ελληνική περιοχή αυτή της Μακεδονίας. Είναι δε πράγματι αξιέπαινος ο σημερινός διάδοχος του Αγίου Χρυσόστομου Σμύρνης στη νευραλγική αυτή Μητρόπολη για τους αγώνες του και μάλιστα σε μια εποχή που άλλοι γείτονες της Ελλάδος καταβάλλουν απεγνωσμένο, αλλά πολύ συντονισμένο αγώνα, για την παραποίηση της Ιστορίας της Μακεδονίας και την ιδιοποίηση ενός γνησίου Ελληνικού παρελθόντος για δικούς τους καθαρά σωβινιστικούς λόγους. Γι' αυτό και πιστεύω πως οι Ιεράρχες μας στις ακριτικές αυτές περιοχές του Ελληνισμού και της Ορθοδοξίας πρέπει να μεταβληθούν σε Εθνάρχες και διαπρησίους κήρυκες όχι μόνο του Ιερού Ευαγγελίου, αλλά και των διαχρονικών αξιών και ιδεωδών του Ελληνισμού.

Και ανενδίαστα μπορώ να χαρακτηρίσω τόσο το βιβλίο αυτό, όσο και τα άλλα συγγράμματα του Μητροπολίτη Σπυρίδωνος σαν έργα εθνικής σημασίας που πρέπει να διαβάζονται από όλους μας και κυρίως από τους άλλους αδελφούς του Ιεράρχη, οι οποίοι να τον μιμηθούν και να αναλάβουν ο καθένας από το προπύργιό του την εθνική και θρησκευτική αναγέννηση, αναβάθμιση και ποδηγεσία του ποιμνίου τους. Διαφορετικά υπάρχει άμεσος και τρομερός κίνδυνος οι μεν μινωάρχες των Νομών Ροδόπης και Έβρου να επεκταθούν δυτικότερα, τα δε Σκόπια να τα μιμηθούν και άλλοι όμοροι πληθυσμοί μέσα στο σημερινό εθνικιστικό παραλήρημα που επικρατεί δυστυχώς στα Βαλκάνια.

Συγχαρητήρια, λοιπόν, στον Μητροπολίτη Ζιχνών και Νευροκοπίου Σπυρίδωνα τόσο για το ανά χείρας βιβλίο του, όσο και για τα λοιπά του συγγράμματα, από τα οποία αναφέρουμε: "Μαρτυρίες της Αγίας Γραφής για τη Μακεδονία, τον Μέγα Αλέξανδρο και τους Έλληνες Μακεδόνες", "Η Αγία Γραφή αποδεικνύει την Ελληνικότητα της Μακεδονίας", και "Τα αιώνια και αθάνατα Ελληνοχριστιανικά μνημεία της Ιεράς Μητροπόλεως Ζιχνών και Νευροκοπίου".

ENCYCLICAL OF HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS OF THYATEIRA AND GR. BRITAIN ORTHODOX CHRISTIANS AND THE FIFTEENTH OF AUGUST

Dearly beloved brethren,

*"To the Mother of God, now let us humble and unworthy sinners run in haste, and in repentance let us fall down before her feet, crying aloud with fervour from the depths of our souls,
'Sovereign Lady, help us now, have compassion upon us, hasten for we perish from our many offences. Let not your servants go empty away; for we have you as our only hope'."*

Our Mother Church again invites us, my dear brethren, to especial prayer, supplication, recollection and both spiritual and bodily fasting during these first fifteen days of August, which are dedicated to the God-honoured person of the All-Holy Mother of God and Ever-Virgin Mother of the God-Man. To the actual feast of the Dormition of the Mother of God, the Orthodox Church has added a period of prayer and fasting. Daily, from the first to the thirteenth of August, it holds the Service either of the Little or the Great Supplication to the Mother of God; to whom the poet of the Church forcefully invites the faithful to appeal, asking for her holy intercession and help. "To the Mother of God, now let us humble and unworthy sinners run in haste, and in repentance let us fall down before her feet, crying aloud with fervour". He recommends the form that our prayer should take: it should be with fervour, humble, adorned and filled with the fruits of repentance.

Mankind has always prayed to God, asking for His intervention and help in its life and tribulations in various ways. Thus, prayer is an act of all humanity and existentially inherent in mankind, whom God has made in His "image and likeness", making him ruler and steward over His Creation. He has endowed him with logic and the sense of responsibility and independence, enabling him to feel joy for virtue and grief for his sin and his fall; while continuously having recourse to the Creator for support and for his salvation.

The All-Holy Mother of God was honoured and praised, from the very first days of Christianity becoming the object of especial love and respect on the part of the Faithful. Her involvement in God's plans for the salvation of the human race, her personal witness and her effective presence at the outset of Christ's work, and with the Holy Apostles and with His Church, have given her a unique place in the life of the faithful of every period and every age. The Holy Evangelists marvel at her, attributing to her various epithets which are indicative of the respect and the exceptional honour which she attained within the Apostolic Orthodox Church. Referring to the angelic salutation and that of St. Elizabeth, St. Luke says: "Hail, full of grace, the Lord is with you. Blessed are you among women, and blessed is the fruit of your womb". (Luke 1,28 & 42).

The same All-Holy one was present with Christ at the wedding held in Cana of Galilee; and she intervened beneficially when the wine needed for the entertainment of the guests and the joy of the marriage ran out - for it was she who said to Christ: "They have no wine". (John 2,3).

Then, in continuation, the All-Holy one advised the wedding-servants: "Do whatever he tells you to". (John 2,5).

These are the last authentic words which have been preserved in the written tradition of the Church from the All-Holy one, who is laudable above all others and who has received grace from God. However, it is through the intervention and intercession of His Mother that Christ performs His first miracle - changing the water into wine at the wedding of Cana in Galilee.

Almost all Christians - and in this particular case, we who are Orthodox Christians - express our respect and great devotion to the person of the All-Holy one in a variety of ways. Thousands of religious hymns and works of literature have been written and set to music and are sung by the Faithful to prayerfully express the feelings that fill them concerning the Sovereign Lady, the protection of Christians who cannot be put to shame, the unfailing mediation with the Creator. The Holy Services of Supplication during the fifteen days of August reflect the tradition of the Church and her faith and teaching about the person of the All-Holy one. Very vividly, the poet of the Small Supplication writes: "O Maiden, complete salvation of our souls, we have gained you as our rampart of refuge, as our relief in afflictions and torment, and in your light we are evermore filled with joy. O Sovereign Lady, save us now from the passions and dangers besetting us".

As then at the marriage in Cana of Galilee, so now and always the All-Holy one remains a steadfast intercessor and our counsellor at the throne of Christ the Lord. Without ceasing, she asks, pleads and prays for the peace of the world, for the release of captives, those who are missing or in prison, the healing of the sick, the restoration of justice and the security of the family home, the guiding and the enlightenment of Young People. The All-Holy one pleads for the triumph of love and faith, as well as for the concord and harmony of Nations, so that the will and the Law of God and His Kingdom on our earth will everywhere prevail.

St. John the Golden-Mouthed refers with deep respect to the person of the All-Holy one and to her blessed memory. He writes: Every memory of the Saints is wondrous. None more so in glory than the festival we celebrate today. None such like the God-bearer Mary. That which all those (Prophets and Holy men and women of the Old Testament) saw obscurely, she carried in her womb, and no one impeded the inexpressible economy of God the Word". And the Holy Father continues: "Go round the whole world, O man, explore the sea, investigate the air, search the heavens in the mind, consider all the invisible powers and see whether there is a miracle like unto this one anywhere in creation. Enumerate therefore that which is extraordinary, and wonder at the victory of the Virgin, since the One Who all creation extolled with fear and trembling, she alone inexplicably bore within herself. Through her all women are blessed, woman is no longer under the curse. Eve is restored to health, the Egyptian woman has fallen silent, Delilah is buried. The company of women is filled with wonder. Mary is venerated since she became the mother and servant, the cloud and bridal chamber, and Ark of the Lord".

St. Neophytus the Recluse (1134-1219) - founder of the Monastery of that name in Paphos (Cyprus) - calls the All-Holy one "the All-Holy Maiden possessing the myrrh-container" and (elsewhere) continues: "This person,

whom I believe to be the Bride of God, is the Maiden honoured by God and God-containing, all-pure and chosen by God, there never having been any other person like unto her since the world began, nor will there ever be in times to come". For this reason, the All-Holy one will remain: "the hope of all Christians, and we with confidence will repeat: shield, defend, watch over those who put their trust in you".

Dear brethren, we Christians have this God-honoured person, the All-Holy Godbearer as our travelling companion and Mother, protectress and intercessor, and a shining example of sanctity and affection. Therefore, during these particular days when we are preparing to celebrate her Dormition, we should attend Church and, together with the Saints and Angels, sing her Supplication. In addition, we should extol her from the depths of our soul, begging her to remember us, not to desert us, but always to pray for the peace of the Nations; for the gift of

patience for spouses and for the support of mothers throughout the world so that they will imitate the example of the All-Holy one and be inspired by her life and faithfulness in her holy mission. Pray, my brethren, for the progress and peace of the Church, for our Clergy that they may have courage and enthusiasm in the performance of their lofty and unique service. Especially, let us pray for the children, who are always in need of love, affection and guidance from their Parents, the Clergy, those who teach them, and their elders, so that they may have a normal and stable life and a Christian upbringing.

Praying for your health and progress in accordance with God's Will,
I remain,

With much love in the Lord and prayers

August 1996.

ΗΡΑΚΛΗΣ ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ

Μετά πολλής θλίψεως επληροφορήθησαν τα Μέλη του Trust τον θάνατον του Κηδεμόνος και επιτίμου Ταμίου του Trust, αιμνήστου Ηρακλή Αυγερινού, επί σειράν ετών υπηρετήσαντος την Αρχιεπισκοπήν και το Trust αυτής.

Διά τούτο το Trust, συνελθόν εις έκτακτον Συνεδρίασιν εξέδωσε το ακόλουθον ψήφισμα.

ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Trust της Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μ. Βρετανίας, συνελθόν έκτακτως, επί τω θάνατω του Ηρακλή Αυγερινού, παλαιού μέλους και επιτίμου Ταμίου του Trust, εις συνεδρίαν την 2αν Αυγούστου 1996 απεφάσισεν όπως:

- 1) Διαβιβασθούν τα συλλυπητήρια του Trust εις τους οικείους του αποθανόντος δι' επιδόσεως του παρόντος ψήφισματος και να κατατεθῇ στέφανος εις την σορόν.
- 2) Παρακολουθήσουν οι εν Λονδίνω ευρισκόμενοι και δυνάμενοι κηδεμόνες του Trust τήν νεκρώσιμον ακολουθίαν, συνοδεύοντες τον νεκρόν μέχρι της τελευταίας του κατοικίας.
- 3) Δημοσιευθῇ το παρόν ΨΗΦΙΣΜΑ εις τον "Ορθόδοξον Κήρυκα".
- 4) Με πρωτοβουλίαν του Trust τελεσθῇ 40κονθήμερον μνημόσυνον εις τον Καθεδρικόν Ναόν της Αγίας Σοφίας, Moscow Road W2, και ειδοποιηθούν όπως παρευρεθούν ὅλοι οι κηδεμόνες του Trust. Κατ' αὐτό ο Αντιπρόεδρος του Trust θα απευθύνει ὕστατον χαιρετισμόν εκ μέρους ὅλων των Κηδεμόνων προς τον εις Κύριον Εκδημήσαντα πιστόν Χριστιανόν, ακούραστον συνεργάτην της Αρχιεπισκοπής, αγαπητόν φίλον και συνάδελφον, αλησμόνητον ΗΡΑΚΛΗΝ ΑΥΓΕΡΙΝΟΝ.

Ο Πρόεδρος
Ο Αρχιεπίσκοπος Γρηγόριος

Ο Αντιπρόεδρος
Αλέξανδρος Κομνηνός

Ο Γραμματεὺς
Κώστας Καββάδας

HERAKLES AVGERINOS

With deep regret, the Members of the Trust have been informed of the death of the Trustee and honorary Treasurer thereof, the late HERAKLES AVGHERINOS, who for many years served the Archdiocese and its Trust.

The Trust therefore, having met in special Session, issued the following resolution.

RESOLUTION

The Trust of the Archdiocese of Thyateira and Great Britain meeting in special session on account of the death of HERAKLES AVGHERINOS, a long-serving member and honorary Treasurer thereof, at its meeting of 2nd August 1996 resolved that:

1. The condolences of the Trust be conveyed to the relatives of the deceased by the delivery of the present resolution, and that a wreath be placed on the remains.
2. Those members of the Trust who are in London, and who are in a position to do so, attend the funeral service, accompanying the deceased to his final resting place.
3. The present RESOLUTION be published in the ORTHODOX HERALD.
4. The forty-days Memorial Service be held on the initiative of the Trust in the Cathedral Church of the Divine Wisdom (St.Sophia), Moscow Road, London W2, and that all the members thereof be invited to attend. At this ceremony, the Vice-Chairman of the Trust will, on behalf of all the Trustees, address a final farewell to the faithful Christian called to the Lord, who was a tireless collaborator with the Archdiocese and a dear friend and colleague, the unforgettable HERAKLES AVGHERINOS.

Chairman
Archbishop Gregorios

Vice-Chairman
Alexandros Komninos

Secretary
Costas Kavadas

VISIT OF HIS ALL-HOLINESS THE ECUMENICAL PATRIARCH TO EDINBURGH: 5th-8th JULY 1996

A PERSONAL ACCOUNT

By f. Columba Flegg

It was many months ago that I was told by the New College authorities that His All-Holiness the Ecumenical Patriarch Bartholomew I had been invited by the University of Edinburgh to accept the honorary degree of Doctor of Divinity at the beginning of July this year. I was, however, given the information in the strictest confidence and, even after His All-Holiness had communicated his acceptance to the University, I was asked not to reveal this news until the University had formally released it into the public domain. I am not sure of the extent to which the University members, who took this very welcome decision, were aware of its full implications of the invitation at that time, for the first-ever visit of an Ecumenical Patriarch to Scotland was an occasion of both great ecclesiastical and historic importance not only for the University and the City of Edinburgh but also for Scotland itself.

Once the Patriarch's visit was made public at the beginning of June, preparations began to be made for the event, and it was not long before the University became aware that far more was involved than the arrival of one eminent person to graduate in the magnificent McEwan Hall. I had some idea of the fuller administrative implications of this historic decision and did my best to communicate it to the University. I do not know how much of what I said was believed at the time, but it is certain that by the date of the Patriarch's arrival, David Wright of New College and his secretary together with Marian Dunbar of the University Secretary's Office, upon whom most of the burden of administration seems to have fallen, had learned by experience that the visit of a Patriarch necessarily demands the presence of a considerable number of other persons of rank and that arrangements for them would have to be made also.

It must be said that the University rose to the occasion extremely effectively, especially in view of the quite severe financial restrictions placed on the higher education sector by the present Government. Generous transport and accommodation arrangements were made for the Patriarch's party, which included our own Archbishop Gregorios and Their Eminences Metropolitan Germanos of Theodoroupoli and John of Pergamon as well as the Great Archdeacon Theoliptos and the Patriarch's personal servant, all of whom were accommodated at the Highland Carlton Hotel. The University was not alone, however, in rising with generosity to the occasion: Sir Reo Stakis had arrangements made at the Stakis Grosvenor Hotel for the accommodation of those who accompanied our Archbishop, amongst whom were Bishop Aristarchos, Bishop Chrysostomos, and the Chancellor, Archimandrite Athanasios as well as a number of eminent laymen, and he hosted a dinner in honour of the Patriarch at the Hotel on the first evening to which were invited the Patriarch and his party, Archbishop Gregorios's party, representatives of the Churches in Scotland, of New College, and of the Edinburgh Orthodox Community, together with eminent laymen and their spouses. Also providing most welcome help, often behind the scenes, were the Greek Consul in Edinburgh, Mr Tasos Symeonides (upon whom arrangements for the Greek Ambassador devolved), and the President of the

Glasgow Community, Mr Vassos Violaris, and, I am sure, others whom I do not mention here.

In the period before the Patriarch's arrival, and particularly in the last week as the detailed plans were constantly revised, much paper was generated- and the telephone and fax lines hummed busily: I cannot remember my own telephone and answer-machine being in such constant use since I arrived here in Edinburgh five years ago. The University had obviously decided that I might prove a useful go-between, augmenting the many contacts between itself, New College, the Archdiocese, Sir Reo's representative, and the local Orthodox Parish. It is remarkable that, with so many fingers in the pie things eventually went as smoothly as they did, though, unfortunately, it was at the time of His All-Holiness's first arrival at Edinburgh Airport that local bureaucracy provided the only serious problem to occur.

Archbishop Gregorios and his party from London, arrived from Luton by air at 9.30 a.m. on the Friday morning and were taken to the Stakis Airport Hotel, where a small conference room had very kindly been made available to them as the Patriarch was not due to arrive until 1 p.m.. It was not until around mid-morning that we learned that the local immigration authority had ruled that the Patriarchal plane would have to come to the usual international terminal rather than to the B.A.C. (Business Aviation Centre) terminal where V.I.P.'s normally disembarked. Despite pleas from Archbishop Gregorios and Mr Symeonidis, there was a blank refusal to change this ruling, though some minor concession relating only to the Patriarch himself was eventually granted. All this meant that, instead of being greeted at the steps of his aircraft by all the welcoming party as had been intended, the Patriarch had to be welcomed in a somewhat busy arrival terminal by the Archbishop and Professor Forrester of New College, the only two persons permitted to pass out through the customs and immigration barriers to greet him. To make matters worse, the two limousines placed at his disposal by the University had been sent to the Business Aviation Centre, and arrived back at the main terminal with little more than seconds to spare before the Patriarch emerged with smiling greetings to meet with the rest of the welcoming group.

The first of the Patriarch's formal engagements was a meeting at 6.30 p.m. in the Stakis Grosvenor Hotel with the heads of the different Scottish Churches, arranged with the assistance of A.C.T.S. (Action of Churches Together in Scotland) and to which a number of other interested persons had been invited. It was here that His All-Holiness gave the first of a number of highly appropriate and eloquent addresses, in this case primarily devoted to the present ecumenical situation, after which he answered questions from the Scottish Episcopal Church Primus, Bishop Holloway, and the Roman Catholic Bishop Conti of Aberdeen who was representing the head of the Roman Catholic Church in Scotland. At the close of an excellent dinner, the Patriarch gave a second address, this time in Greek, in the course of which he made much appreciated references to the ancient tradition of Celtic Christianity in

Scotland and Northern England first established by St. Ninian, though without specific reference to my own Saint Columba, the 6th-century Enlightener of Scotland. An English translation of the speech was read to the assembled company by the Secretary of A.C.T.S., the Reverend Maxwell Craig.

On Saturday morning, there was a great convergence on the University's McEwan Hall for the degree ceremony of the Faculty of Divinity. The programme began with an organ recital by the University Organist, which I was unable to hear because of having to assemble elsewhere, together with Archimandrite John, to form with academic staff of the University the academic procession. Four honorary Doctorates of Divinity were confirmed by the University Vice-Chancellor at the ceremony by touching the candidates on the head or, in the case of the Patriarch, on the shoulder with a Geneva hat: the graduands were the Patriarch himself, Professor Ursula King of Bristol University, Professor Chaon-Seng Song of the Berkeley Graduate Theological Seminary, and Professor Emeritus -Thomas Torrance of New College, Edinburgh. It was perhaps especially appropriate that the last-named should receive his honorary doctorate at the same time as the Patriarch, as he is well-known in both Western and Eastern Church circles for his deep knowledge and understanding of Patristic writings.

In his tribute to His All-Holiness the Vice-Chancellor, Professor Sir Stewart Sutherland, emphasized that His All-Holiness's honorary doctorate was a formal recognition not only of a Church-leader, who had made an immense contribution to the ecumenical movement but also of a scholar of very considerable status. The ceremony of honorary graduation was followed by the confirmation of various doctoral, master, and bachelor degrees in the Faculty, some one hundred or so in all; the great majority of ordinary graduands being women. After a number of short addresses, the ceremony closed with a Benediction, to be followed by a brief reception in the Graduation Hall to which all the graduands' families and other guests, together with members of the Orthodox Parish and various local groups, were invited - more than five hundred guests in all.

Following the graduation ceremony and reception, as many of us as were able to obtain the appropriate tickets repaired to the University Old Buildings in Chambers Street to join the Patriarch and other graduands, together with University officials, for the Graduation Lunch held in the very fine Old Library - one of the outstanding architectural gems of the City of Edinburgh. The heavy day's programme then continued with photographs and tea in New College, at which His All-Holiness made the first cut in a quite magnificent ceremonial cake and then made presentations to Principal of New College and the College itself. Meanwhile, members of the Orthodox Community of Saint Andrew were gathering at their Chapel in George Square to await the arrival of the Patriarch, Archbishop Gregorios, and their respective parties for Saturday evening Vespers.

Much preparation had taken place in George Square, not only in the chapel itself but also outside, where loudspeakers had been provided for relaying the service to those who could not find room inside the building, and in the Square gardens, where a marquee had been erected to house a reception for the Patriarch in the forecasted event of rain, which fortunately did not materialize - Edinburgh has a climate of its own for which broadcast forecasts for Scotland are frequently irrelevant! Grateful thanks are due to all those members of the Community who worked at the preparation and decora-

tion of the Chapel, provided new carpets, and produced food and wine for the reception itself. The Patriarch, the Archbishop, and the Metropolitans were welcomed at the door of the Church by Fr John and myself, both of us feeling very much the unique nature of such a historic visitation to our small community.

As is customary in the Edinburgh Church, three languages were used during Vespers - English, Greek, and Slavonic -thus pointing to the inter-Orthodox nature of the Community which, though always within the Archdiocese of Thyateira and Great Britain, includes Scots, English, Greeks, Rusians, Serbs, and Rumanians, and was originally a Polish community immediately under the late Bishop Matthew. We were especially pleased to welcome back for the occasion our excellent Cantor, Dr Nabil Georgios Habib, currently on a year's detachment from the Edinburgh Eye Pavilion to a hospital in East Grinstead, Sussex.

In the short speeches which followed the service, His All-Holiness expressed his very warm feelings for his flock in Edinburgh, presenting the Church with a handsome set of eucharistic vessels and Fr John and myself with patriarchal pectoral crosses. The Community presented the Patriarch with an appropriately inscribed Celtic cross, and the members of his party with specially bound books devoted to the Saints of Scotland. In his response to the Patriarch, Fr John made a plea that the ancient Saints of Britain should be formally included in the Calendar of the Patriarchate, perhaps especially appropriate as next year (1997) we celebrate the 1600th anniversary of the mission of St Ninian together with the 1400th anniversary of the passing of Saint Columba (on 9th June 597). Following the Vespers and some photography, the Patriarch and hierarchs met with members of the Community in the gardens of the Square, before being transported to the Prestonfield Hotel for the University Gala Dinner, which was the last event of a notable week commemorating 150 years of New College and of which the graduation of the Patriarch was the apogee.

The Gala Dinner was a less formal event than many of those, which had preceded it, but it was again to be an occasion of speeches. In presenting a gift to the University, His All-Holiness gave an address of special significance, in which he made reference to the eminent Scottish Physicist and Mathematician, James Clerk Maxwell. (1831-1879) to whom, as Albert Einstein acknowledged, "we owe the precise formulation of the space-time laws of electromagnetic fields", before passing on to important scientific questions which underly present concerns over the future of our physical environment - something to which the Patriarch has drawn international attention along with H.R.H. Prince Philip. This speech clearly made an immediate impression, for Professor Torrance, who has a particular interest in the relationship between religion and science and who has edited certain writings of Clerk Maxwell, rushed up to me to ask if I had had any hand in the preparation of the speech. I immediately remarked that I was about to ask him precisely the same question. This evidence of the breadth of the Patriarch's knowledge and interest had clearly been very quickly noted.

On the Sunday, Sir Reo Stakis had kindly arranged for the Patriarch, hierarchs, and others to be transported from their Edinburgh hotels to Glasgow for the morning service at St Luke's Cathedral. I was unable to participate in what I understand was a highly inspiring and successful occasion as it was necessary to stay behind to serve the Mattins and Liturgy for those members of the

Edinburgh Community who were not themselves travelling to Glasgow. Fr John was, however, free to go to St Luke's, where the community had prepared a reception for the Patriarch, the Archbishop, and their parties to be attended not only by their own Glasgow members but also by others who had travelled specially there for the occasion. A presentation of eucharistic vessels was made to the Glasgow Church as in Edinburgh. In the evening, His All-Holiness visited the private home of Sir Reo at Dunblane, the small cathedral town where the Headquarters of A.C.T.S. is located and which is, at the present time, best known for the appalling tragedy so recently enacted there.

All the guests were accommodated in Glasgow overnight, but were transported to Edinburgh Airport on the Monday morning, the Archbishop and his party departing on the 10 a.m. flight to Luton whilst the Patriarch, after a short delay, left with his party in his small jet aircraft about half an hour later. On this occasion, there were no problems at the Airport and the Patriarch was able to leave from the Business Aviation Centre - much more private and convenient than the main airport. Those of us who remained to wave farewell as the aircraft moved off, Fr John, Mr and Mrs Symeonides, Mr Violaris, and myself-were conscious of the quite extraordinary events in which we had had the privilege to participate. No doubt, we all felt that for many reasons the Patriarch's visit had been all too brief, not least because he had had little opportunity to see much of the beauty of the Scottish countryside - and the Highlands and Islands not at all. For myself, it will remain a highlight of my life's experience, and I shall always carry the memory of that first sight of His All-Holiness emerging from the somewhat unsuitable confines of the international arrival bay at the Airport with a smile on his lips and outstretched arms of greeting despite a long and tiring journey and arrival circumstances which were less than satisfactory - to say the least. Certainly, the place which the Patriarch holds in our hearts and prayers will have been greatly enriched by the experience of his presence with us here in Edinburgh.

Edinburgh, July 1996

ECCLESIASTICAL NEWS

ECUMENICAL PATRIARCHATE AMERICA:

Following the resignation of Archbishop Iakovos of North and South America on reaching the age of 85, the Holy Synod of the Ecumenical Patriarchate met in session in Constantinople on 30th July to elect a successor. The Synod first decided to create three new Metropolitan dioceses to cover Canada, Central America and South America, and it therefore renamed the Archdiocese as that of America.

As Archbishop, it unanimously elected Metropolitan Spyridon (Papageorgiou) of Italy. The new Archbishop of America was born in Ohio in the United States on 24th September 1944. He pursued his theological studies at the Patriarchal School in Halki and (later) in Switzerland and Germany. Ordained deacon on 30th November 1968 and priest on 1st February 1976, he was consecrated as Bishop of Apameia, assistant to the Metropolitan of Austria, on 24th November 1985. In 1991, he was elected as the first Metropolitan of Italy. There, he reintroduced Orthodox monasticism, gave particular attention to the Youth by setting up the Union of Greek Orthodox Students of Italy, and accepted into his

diocese various Italian Orthodox communities. He has served as Orthodox Executive Secretary of the International Joint Commission for the Theological Dialogue between the Orthodox and Roman Catholic Churches and as Chairman of the Inter-Orthodox Commission for the Theological Dialogue between the Orthodox Church and the Lutheran World Federation. He is to be enthroned as Archbishop in New York on 21st September.

Candidates together with the Metropolitan of Italy were Metropolitan Dionysios of New Zealand and Bishop Aristarchos of Zenoupolis, assistant in the Archdiocese of Thyateira and Great Britain.

The Metropolitans for the new dioceses will be elected at a later date.

ITALY:

On 26th August, the Holy Synod of the Patriarchate elected Bishop Gennadios (Zervos) of Krateia as Metropolitan of Italy in succession to the newly-elected Archbishop of America. Born in Rhodes in 1937, he has served in Naples since 1963, and was consecrated as assistant bishop in the diocese of Austria (which then included Italy) in 1971. His enthronement will take place in the historic church of San Giorgio dei Greci in Venice on 27th October.

GENEVA:

On 12th June 1996, the Institute of Orthodox Theology was officially established at the Orthodox Centre of the Ecumenical Patriarchate in Chambesey (Geneva). The Institute will offer a two-year post-graduate course from the autumn of 1997.

PATRIARCHATE OF ALEXANDRIA

Patriarch Parthenios III passed away suddenly on the Greek island of Amorgos on 23rd July 1996, following a service in the historic Monastery of the Hozoviotissa. Born in 1919 in Port Said, he was consecrated as Metropolitan of Carthage in 1958, and was elected Pope and Patriarch of Alexandria in succession to Patriarch Nikolaos VI in 1987. He visited this country on a number of occasions both before and after his election to the Patriarchate. An official requiem was sung in Athens Cathedral on 26th July in the presence of representatives of Church and State, before the body was transferred to Egypt. The funeral service was held in Alexandria on 30th July, and the interment took place in Cairo later the same day. Among those present at the funeral were Patriarch Senouda of the Coptic Church and representatives of the governments of Greece and Cyprus. The election of his successor is expected to take place in January of next year, and Metropolitan Pavlos of Johannesburg has been appointed locumtenens until then.

PATRIARCHATE OF JERUSALEM

Metropolitan Gregorios of Tiberias passed away on 1st June 1996. The late Metropolitan was born in Larnaca (Cyprus) in 1929 and was consecrated to the episcopate in 1984.

CHURCH OF CYPRUS

Two new assistant bishops have been consecrated for the Autocephalous Church of Cyprus. Vassilios Karayiannis, who was born in 1948 and who from 1982 until 1991 was Chancellor of the Diocese of Switzerland, was consecrated as Chorepiskopos of Trimythous, assistant in the Archdiocese of Cyprus, on 28th April 1996; and Georgios Papachrysostomou, who was born in 1949 and who for a number of years served the parish of St.Panteleimon in Harrow, was consecrated as Chorepiskopos of Arsinoe, assistant in the diocese of Paphos, on 26th May 1996.

ΙΟΥΛΙΟΣ

1. Ο Σεβασμιώτατος προήδρευσε συνεδρίας των Κηδεμόνων της Ιεράς Μονής Προφήτου Ηλίου, New Mills (Powys). Επιστρέφας εις Λονδίνον συναντήθηκε με μέλη του Συνδέσμου Μορφιτών Αγγλίας στο Αρχιεπισκοπικό Μέγαρο.

2. Παρέστη σε δεξίωση στο Grosvenor House για τα 54χρονα του Πρίγκηπος του Kent Μιχαήλ.

3. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Επίσκοπος Πατάρων κ. Ειρηναίος Βασιλείου, πρώην Βοηθός Επίσκοπος της Αρχιεπισκοπής, ο π. Παύλος Κουντούρης μετά της συζύγου και της θυγατρός του, και η Ιωάννα Δαγκλή-Λεμού. Το βράδυ προήδρευσε συνεδρίας της Γραμματείας του ΕΦΕΠΕ στο Wood Green.

4. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο νέος Πρέσβυς της Ελλάδος στο Λονδίνο κ. Βασίλειος Ζαφειρόπουλος και ο Σεβ. Μητροπολίτης Θεοδωρουπόλεως κ. Γερμανός. Το βράδυ παρέστη στην έκθεση έργων παιδικής ζωγραφικής που οργάνωσε ο Σύνδεσμος Ελλήνων Γονέων.

5. Μετέβη στο Εδιμβούργο προς προϋπάντηση του Παναγιωτάτου Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου στο εκεί αεροδρόμιο. Το βράδυ μετέσχε στη συνάντηση που είχε ο Παναγιώτατος με τους αρχηγούς των Εκκλησιών της Σκωτίας, και στη συνέχεια στο δείπνο που παρέθεσε προς τιμήν του Πατριάρχου και της συνοδείας αυτού ο Σερ Αργυρός Στάκης.

6. Το πρωί παρέστη στην ειδική τελετή απονομής του Διπλώματος του Επιτίμου Διδάκτορος στον Οικουμενικό Πατριάρχη από το Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου και στη συνέχεια στις δεξιώσεις που οργανώθηκαν προς τιμήν του Παναγιωτάτου και των λοιπών τιμηθέντων με το ως άνω Δίπλωμα. Παρέστη επίσης στον Μέγα Εσπερινό που τέλεσε ο Παναγιώτατος στο Ορθόδοξο Παρεκκλήσιο του Απ. Ανδρέου στο Εδιμβούργο και στη συνέχεια στο δείπνο που δόθηκε από το Πανεπιστήμιο στο Prestonfield House Hotel.

7. Το πρωί συλλειτούργησε μετά του Παναγιωτάτου στον Ελληνικό Καθεδρικό Ναό του Απ. Λουκά Γλασκώβης και στη συνέχεια παρεκάθησε στο γεύμα που παρέθεσε προς τιμήν του Πατριάρχου ο Σερ Αργυρός Στάκης. Το απόγευμα συνόδευσε τον Πατριάρχη σε επίσκεψη στην οικία του Σερ Αργυρού Στάκη στο Dunblane.

8. Απεχαιρέτησε τον Πατριάρχη και τη συνοδεία αυτού στο αεροδρόμιο του Εδιμβούργου, και ακολούθως επέστρεψε στο Λονδίνο.

9. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο π. Παύλος Κουντούρης, η Κυριακή Χαλαλάμπους, ο π. Κυπριανός Κωνσταντινίδης μετά της οικογενείας του, και ο Δρ Ανδρέας Υδραίος μετά της συζύγου του.

10. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η Μαρία Πολυδώρου και ο Επίτιμος Πρόξενος της Ελλάδος στο Birmingham κ. Χριστόφορος Φιλλιππίδης, με τον οποίο παρεκάθησε σε γεύμα. Το απόγευμα μετέβη στη Βουλή των Κοινοτήτων για να παρακολουθήσει την ομιλία του Καρδινάλιου Βασιλείου Hume προς την Κοινοβουλευτική Χριστιανική Αδελφότητα πάνω σε θέματα σύγχρονου ενδιαφέροντος.

11. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά οι Θεόδωρος και Λάμπρος Κακοδήμος, η Μιράντα Θωμά και τα μέλη της χορωδίας του Δήμου Έγκωμης Λευκωσίας. Το βράδυ παρέστη στην τελετή λήξεως των μαθημάτων της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής που έγινε στον Καθεδρικό Ναό της Παναγίας Wood Green.

12. Παρέστη στην τελετή υψώσεως της Κυπριακής Σημαίας στο "Θέατρο Τέχνης", Camden Town, με την ευκαιρία ενάρξεως της Κυπριακής Εβδομάδας. Το βράδυ παρακολούθησε τη μουσική εκδήλωση με θέμα "Κύπρος: μικρό νησί, νησί της ελπίδας", που δόθηκε από τη χορωδία του Δήμου Έγκωμης Λευκωσίας στο Friends' House του Euston.

13. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο νέος Γενικός Πρόξενος της Ελλάδος στο Λονδίνο κ. Ευάγγελος Καρόκης και ο κ. Στέλιος Καραμπίνης μετά της συζύγου και θυγατρός του. Το βράδυ παρεκάθησε σε δείπνο που δόθηκε από την Εθνική Ένωση Κυπρίων Αποδήμων προς τιμή του Υπουργού Οικονομικών της Κύπρου κ. Χρ. Χριστοδούλου στο Ελληνικό Κέντρο.

14. Τέλεσε τη Θ. Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου Edmontone. Το απόγευμα ευλόγησε τους αρραβώνες του

Θεοχάρη Ιακωβίδη και της Παναγίας Νικόλα.

15. Επισκέφθη τον Καθηγητή Γαβριήλ Παναγή στο Guys Hospital και αργότερα τον κ. Στέλιο Ιωάννου. Το απόγευμα τον επισκέφθη ο Πρέσβυς κ. Αχιλλέας Εξαρχος.

17. Τον επισκέφθη ο π. Εφραίμ από το Chorlton-cum-Hardy.

18. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Αρχιμ. Θεόφιλος Ζησόπουλος συνοδευόμενος από τον Καθηγητή Χρήστο Οικονόμου, η Λάουρα Κωμοδρόμου και ο Κώστας Οικονομίδης, ο Αντώνης Γαλάνης, ο Χρήστος Χρήστου μετά του υιού του Ανδρέα, ο Κώστας Νεοφύτου και ο Μιχαήλ Περαιτικός.

19. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Αντώνης Γερολέμου, ο Ιερομόναχος Συμεών Piers, ο Γεώργιος και Αντωνία Καστελλανίδη, και η Βικτωρία Κούβαρου. Προήδρευσε συνεδρίας της Επιτροπής Ραδιοφώνου.

20. Τέλεσε τη Θ. Λειτουργία στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής με την ευκαιρία της επετείου της Τουρκικής εισβολής στην Κύπρο. Τέλεσε επίσης το μνημόσυνο του Φαίδωνος Καλοδίκη. Αργότερα τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Hanawi Rhoni και ο Τζοβάνης Κουζαλής. Το βράδυ παρεκάθησε σε δείπνο που παρέθεσε προς τιμή του ο κ. Μιχαήλ Πιερής και η σύζυγός του.

21. Τέλεσε τη Θ. Λειτουργία στον Ιερό Ναό Προφήτου Ηλίου στο Reading. Αργότερα ευλόγησε τους αρραβώνες του Μάριου και της Αλεξίας Αγγελή. Στη συνέχεια μετέβη στο Nottingham όπου τέλεσε τον αγιασμό στο Ελληνικό εστιατόριο "Διόνυσος" του κ. Κτωρή. Αργότερα παρεκάθησε σε δείπνο που παρέθεσαν προς τιμήν του ο Εκτωρ και η Δήμητρα Κύρρη και ο Ιάκωβος και η Γεωργία Κύρρη.

22. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Επίσκοπος Διοκλείας κ. Κάλλιστος, ο Αρχιμ. Άνθμος Λοΐζου, ο Χρήστος Κάκος, και ο Derek Budd. Αργότερα τέλεσε μνημόσυνο στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής.

23. Προήδρευσε συνεδρίας της Επιτροπής Ανακαινίσεως του Αρχιεπισκοπικού Οίκου. Αργότερα τον επισκέφθη ο Μητροπολίτης Σεραφείμ El Suriani του Glastonbury (της Κοπτικής Εκκλησίας), συνοδευόμενος από τον π. Anthony Clements, τον David Melling και τον Δημήτρη Brady. Στη συνέχεια μετέβη στο Suffolk για να επισκεφθεί την Κατασκήνωση Ορθοδόξου Νεολαίας στο Manor Farm House, Haddenham κοντά στο Bungay.

24. Τέλεσε τη Θ. Λειτουργία στην κατασκήνωση. Στη συνέχεια μετέβη στο Great Yarmouth και προήδρευσε συνεδρίας του Κοινοτικού Συμβουλίου.

25. Επισκέφθη τον Πρόεδρο της Κυπριακής Αδελφότητας κ. Χάρη Σοφοκλείδη συνοδευόμενος από τον Γιώργο και την Αντωνία Καστελλανίδη σχετικά με το υπό ίδρυση ημερήσιο Αγγλο-ελληνικό σχολείο στο Νότιο Λονδίνο.

26. Τέλεσε την κηδεία του Κυριάκου Φράγκου στον Καθεδρικό Ναό της Παναγίας Wood Green.

27. Τέλεσε τη Θ. Λειτουργία στον εορτάζοντα Ιερό Ναό Αγίου Παντελεήμονος στο Kenton (Harrow) του Λονδίνου. Το βράδυ παρέστη σε δεξίωση που οργάνωσε ο Γενικός Πρόξενος της Κύπρου κ. Γεώργιος Βυρίδης.

28. Τέλεσε τη Θ. Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου Southampton. Το απόγευμα μετέβη στο Bournemouth όπου ευλόγησε τους γάμους του Rupert Woolych και της Χριστιάνας Ιωαννίδου και στη συνέχεια βάφτισε το θυγάτριόν τους, το οποίο ονόμασε Ariana-May.

29. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Επίσκοπος Κιανέων κ. Χρυσόστομος και ο κ. Νίκος Χάρης, Πρόεδρος της Κοινότητας Αγίων Αθανασίου και Κλήμεντος Cambridge.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

1. Παρεκάθησε σε γεύμα με τον Νίκο Μιλτιάδους και τον Νίκο Γεωργίου. Αργότερα τον επισκέφθη η Έλλη Παπαφώτη. Στη συνέχεια τέλεσε τη Μικρά Παράκληση διαδοχικά στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής και στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Αργότερα τον επισκέφθη η κα Irina Gheorghiu.

2. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Πρωτοπρ. Alexander Cherney και μέλη της Επιτροπής του Συνδέσμου Μορφιτών Αγγλίας. Τέλεσε τη Μεγάλη Παράκληση στον Καθεδρικό Ναό της Παναγίας Wood Green.

4. Τέλεσε τη Θ. Λειτουργία στον Ιερό Ναό του Σωτήρος και στη συνέχεια παρεκάθησε σε γεύμα που παρέθεσε προς τιμήν του ο ιερέας της Κοινότητας π. Μιχαήλ Παζίνας.
5. Ανέγνωσε ευχές στο παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής για την κα Α. Κουλουκουντή. Αργότερα τον επισκέφθη ο Αρχιμ. Άνθιμος Ελευθεριάδης και στη συνέχεια τέλεσε τον Εσπερινό στον Ιερό Ναό Αγίου Ιωάννου Βαπτιστού στο Haringey.
6. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Αργότερα παρεκάθησε σε γεύμα με τον Καθηγητή Κώστα Χατζηστεφάνου.
7. Τέλεσε την κηδεία του Ηρακλή Αυγερινού, μέλους και Επιτιμίου Ταμία του Trust της Αρχιεπισκοπής, στον Ιερό Ναό της Αγίας Τριάδος Brighton, και την επιμνημόσυνο δέηση στο εκεί κοιμητήριο Lawns. Στη συνέχεια παρεκάθησε σε γεύμα με μέλη της οικογενείας του μεταστάνας. Αργότερα προήδρευσε συνεδρίας του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου της Κοινότητας και στη συνέχεια τέλεσε την Μικρά Παράκληση στον εκεί Ιερό Ναό.
8. Τέλεσε τη Μεγάλη Παράκληση στον Ιερό Ναό του Αγίου Δημητρίου Edmonton. Προήδρευσε συνεδρίας της Επιτροπής για την ίδρυση Αγγλο-Ελληνικού Σχολείου στο Νότιο Λονδίνο.
9. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Αρχιμ. Διονύσιος Κυκκώτης, Διευθυντής της Ιερατικής Σχολής Κύπρου, και ο Δρ Σωτήριος Μουσελλάμας. Αργότερα παρεκάθησε σε γεύμα με τον Αθανάσιο Πατισιώτη. Το απόγευμα τέλεσε την Μικρά Παράκληση στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής.
10. Τον επισκέφθη η κα Σωτήρα Χριστοφόρου συνοδευόμενη από τον υιόν της.
11. Τέλεσε τη Θ. Λειτουργία στον Ιερό Ναό του Σωτήρος στο Coventry. Στη συνέχεια προήδρευσε συνεδρίας του εκεί Εκκλησιαστικού Συμβουλίου για τα θέματα που απασχολούν την Κοινότητα.
12. Τον επισκέφθη ο Δρ Μιχαήλ Fryatt.
13. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο π. Βασίλειος Χριστοδούλου, ο Δρ Σωτήριος Μουσελλάμας και ο Επίσκοπος Βασίλειος του Sergievo (Πατριαρχείου Μόσχας).

14. Τέλεσε τη Μεγάλη Παράκληση στον Καθεδρικό Ναό της Παναγίας Wood Green.
15. Τέλεσε τη Θ. Λειτουργία στον εορτάζοντα Καθεδρικό Ναό της Παναγίας Wood Green και στη συνέχεια γηγήθηκε πορείας με την ευκαιρία του Δεκαπενταυγούστου κατά μήκος του ποταμού Τάμεση που οργάνωσε ο ΕΟΤ σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού της Ελλάδος. Το βράδυ παρέστη σε δεξίωση προς τιμήν της Δώρας Σαμίου, η οποία είχε μετάσχει με την ομάδα της στην πιο πάνω πανηγυρική εκδήλωση.
18. Τέλεσε τη Θ. Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου.
19. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η Αλεξάνδρα και η Βερεγκάρια Παπαξάνθου, και ο π. Ιωάννης Χρυσαιγής. Αργότερα παρεκάθησε σε γεύμα με τον Αρχιμ. Διονύσιο Κυκκώτη.
20. Τον επισκέφθη η Αλεξάνδρα Βογιατζίδου.
21. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Βαρνάβας Mischi και ο Κων/νίνος Tseregof.
23. Τον επισκέφθη ο Fabian Moynihan.
24. Τον επισκέφθη η Ελένη Κολαματιανού.
25. Τέλεσε τη Θ. Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό του Αγίου Νικολάου Shepherd's Bush. Το απόγευμα τέλεσε στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής τη βάπτισμα του υιού του Θεοδώρου και της Susan Δημητρίου και του έδωσε το όνομα Ανδρέας.
26. Μετέβη αεροπορικώς στην Κύπρο μέσω Αθηνών.
27. Συναντήθηκε με τον Πρόεδρο της Κύπρου και τους Υπουργούς Οικονομικών και Παιδείας, με τους οποίους συζήτησε το θέμα ίδρυσης Ημερησίου Αγγλο-Ελληνικού Σχολείου στο Λονδίνο. Αργότερα παρεκάθησε σε γεύμα με τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου.
28. Μετέβη στην Αθήνα.
30. Από την Αθήνα μετέβη στην Κων/πολη για να μετάσχει στην ετήσια Σύναξη των Αρχιερέων του Οικουμενικού Θρόνου που συνήρθη την 1η Σεπτεμβρίου.

HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS' DIARY

JULY

1. In the morning, His Eminence the Archbishop presided at a meeting of the Trustees of the monastery of St. Elias in New Mills (Powys). On his return from Wales in the evening, he met members of the Committee for Morphou at Thyateira House.
2. In the afternoon, he attended the Tea Party held at the Grosvenor House Hotel in Park Lane to celebrate the 54th birthday of H.R.H. Prince Michael of Kent.
3. He received Bishop Irenaeos of Patara; and Father Pavlos Koundouris, his wife and daughter during the morning, and Mrs Ioanna Dangli-Lemou in the afternoon. In the evening, he presided at a meeting of the Secretariat of EFEPE at Wood Green.
4. In the morning, he was visited by the newly-appointed Ambassador of the Hellenic Republic, Vassilios Zapheiropoulos. In the afternoon, he received Metropolitan Germanos of Theodoroupolis on his arrival from Greece. In the evening, he was present at the opening of an Exhibition of Children's Work organised by the Greek Parents' Association.
5. In the morning, he travelled to Scotland where, in the afternoon, he welcomed His All-Holiness the Ecumenical Patriarch and his party on their arrival at Edinburgh Airport. In the evening, he participated in the meeting held between the Patriarch and Scottish Church leaders at the Stakis Grosvenor Hotel and he attended the Dinner there held in continuation and hosted by Sir Reo and Lady Stakis.
6. In the morning, he was present at the Special Graduation ceremony held in the McEwan Hall at which His All-Holiness had an Honorary Degree in Divinity conferred on him. Afterwards, he was present at the Graduation Reception in the McEwan Hall and at the Graduation Lunch held in the Playfair Library Hall of Old College. Later, he accompanied the Patriarch to the Graduation Afternoon Tea, held in New College. In the late afternoon, he was present at the service of Great Vespers celebrated by His All-Holiness in the Orthodox Chapel of St. Andrew in Edinburgh; and he then attended the Gala Dinner held at the Prestonfield House Hotel.
7. In the morning, he assisted at the Patriarchal Divine Liturgy celebrated at the Cathedral Church of St. Luke in Glasgow, during the course of which he delivered an address of welcome

- to His All-Holiness. Afterwards, he attended a Luncheon hosted by Sir Reo and Lady Stakis at the Stakis Grosvenor Hotel. In the evening, he accompanied the Patriarch to visit the home of Sir Reo and Lady Stakis in Dunblane.
8. He bade farewell to the Patriarchal party at Edinburgh Airport, and then returned to London.
9. During the morning, he received Father Pavlos Koundouris, Miss Kyriaki Charalambous, and Father Kyprianos Constantinidis and his family. In the afternoon, he received Dr Andreas Idreos and his wife.
10. In the morning, he received Miss Maria Polydorou. He was entertained to lunch by Mr Christopher Philippidis. In the evening, he went to the Houses of Parliament to attend Cardinal Basil Hume's address to the Parliamentary Christian Fellowship on issues of contemporary interest.
11. He received Theodoros & Lambros Kakodimos, and Mrs Miranda Thomas during the morning, and the Choir of the Demos of Engomi, Nicosia, in the afternoon. In the evening, he was present at the School of Byzantine Music's End-of-Year celebration at the Cathedral in Wood Green.
12. At midday, he attended the ceremony of raising the flag of the Republic of Cyprus at the Theatro Technis in Camden Town to officially inaugurate Cyprus Week. In the evening, he attended a recital entitled "Cyprus: bitter island - island of hope" that was given by the Choir of the Demos of Engomi at Friends' House in Euston.
13. He received Evangelos Karokis, the newly-appointed Hellenic Consul-General, in the morning, and Mr & Mrs Stelios Karambinis & their daughter in the late afternoon. In the evening, he attended a Working Dinner given in honour of Christodoulos Christodoulou, Cyprus Minister of Finance, by the National Federation of Cypriots in Great Britain at the Hellenic Centre.
14. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Demetrius in Edmonton. In the afternoon, he blessed the engagement of Theocharis Iakovidis & Panayiota Nicholas.
15. At midday, he visited Professor Gavriil Panayi at Guy's Hospital, afterwards going to see Stelios Ioannou. Returning to Thyateira House, he received Ambassador Achilleas Exarchos.
17. At midday, he received Father Ephrem of Chorlton-cum-

Hardy.

18. During the morning, he received Archimandrite Theophilus Zissopoulos accompanied by Professor Christos Ekonomou; Mrs Laura Kommodoros & Costas Ekonomidis; Antonis Galanis; Christos Christou & his son, Andreas; and Costas Neophytou. In the evening, he received Michael Peratikos.

19. During the morning, he received Antonis Yerolaemou, and Hieromonk Simeon Piers. He then presided at a meeting of the Archdiocese's Broadcasting Committee. During the afternoon he received Georghios and Antonia Kastellanidis, & Viktoria Kouvarou.

20. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy in the Chapel of the Archdiocese on the 22nd anniversary of the Turkish invasion of Cyprus. Afterwards, he served a memorial service for the late Phaedon Kalodikis. Later, he received Hanawi Rhoni, and Giovannis Kouzalis. In the evening, he was entertained to supper by Mr & Mrs Michail Pieris.

21. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy in Reading for the Community of the Prophet Elias there. Later, he blessed the engagement of Marios & Alexia Angelis at the Ramada Hotel near Heathrow Airport. Travelling to Nottingham afterwards, he blessed Savvas M. Ktori's newly-opened 'Dionysos Greek Restaurant' in Arnold. Later, he visited the families of Hector & Dimitra Kyrris and Iakovos & Georgia Kyrris.

22. During the afternoon, he received Bishop Kallistos of Diokleia, Archimandrite Anthimos Loizou, Christos Kakos, and Derek Budd. Later, he served a memorial service in the chapel of the Archdiocese.

23. In the morning, he presided at a meeting of the Thyateira House Building Repairs' Committee. In the afternoon, he received Metropolitan Seraphim El Suriani of Glastonbury (of the Coptic Church), accompanied by Father Anthony Clements, David Melling and Dimitri Brady. Afterwards, he left for Suffolk to visit the Orthodox Youth Camp being held at Manor Farm House in Haddenham near Bungay.

24. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Orthodox Youth Camp. Later, he travelled to Great Yarmouth, where he held a meeting with the Committee of the local Community.

25. In the afternoon, he visited Haris Sophokleidis, accompanied by Georghios and Antonia Kastellanidis of GALE (the committee established to create an Anglo-Greek Day School in the south of London).

26. In the morning, he presided at the funeral of Kyriakos Frangos at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God in Wood Green.

27. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St.Panteleimon in Kenton (Harrow) on the occasion of its patronal festival. In the evening, he attended the Buffet-dinner given by the Consul-General for the Republic of Cyprus and Mrs G.J. Vyrides in Southgate.

28. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Nicholas in Southampton. In the afternoon, he travelled to Bournemouth where he blessed the marriage of Rupert Woolrych & Christina Ioannidou; and later baptised their daughter Ariana-May Woolrych.

31. He received Bishop Chrysostomos of Kyanaea in the morning, and Nikos Charis in the afternoon.

AUGUST

1. He entertained Nikos Miliadous & Nikos Georghiou to lunch. In the afternoon, he received Mrs Elli Papaphoti. Later, he served the Little Service of Supplication in the chapel of the Archdiocese, and then presided at the same service in the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater. Afterwards, he received Mrs Irina Gheorghiu.

2. In the afternoon, he received Protopresbyter Alexander Cherney. Later, he presided at the Great Service of Supplication at Wood Green Cathedral. Afterwards, he received members of the Morphou Committee.

4. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of the Transfiguration in East Wickham (Welling). Afterwards, he was entertained to lunch by the family of the parish priest, Father Michail Pazinas.

5. In the morning, he read the prayers prescribed for the Churching of women for Mrs A. Kouloukoundis in the chapel of the Archdiocese. Later, he received Archimandrite Isaia Simonopetriitis. In the afternoon, he received Archimandrite Anthimos Eleftheriadis. Later, he presided at Vespers at the church of St. John the Baptist in Haringey.

6. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the

Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater. He entertained Professor Constantinos Hadjistephanou to lunch.

7. In the morning, he presided at the funeral service of Iralkis Avgherinos, a member of the Trust of the Archdiocese and its honorary Treasurer, at the church of the Holy Trinity in Brighton, and subsequently at the burial service at the Lawns Cemetery. He was entertained to lunch afterwards by members of the family of the deceased. In the afternoon, he held a meeting with members of the Community's Committee. Later, he presided at the Little Service of Supplication at the church in Brighton.

8. In the evening, he presided at the Great Service of Supplication at the church of St. Demetrius in Edmonton. Later, at the Archdiocese, he presided at a meeting of the committee that has been established to create an Anglo-Greek Day School in the south of London.

9. During the morning, he received Archimandrite Dionysios Kykkotis (Director of the Seminary of the Church of Cyprus); & Dr Sotirios Mouselimas accompanied by Oxana & Viktoria from Yakoutsia. He entertained Athanasios Patsiotis to lunch. In the late afternoon, he served the Little Service of Supplication in the chapel of the Archdiocese.

10. In the morning, he received Mrs Sotira Christophorou and her son.

11. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of the Transfiguration in Coventry. Later, he presided at a meeting of the parish's Committee, which examined in depth the problems that the Community is confronting.

12. In the morning, he received Dr Michael Fryatt.

13. During the morning, he received Father Vassilios Christodoulou and Dr Sotirios Mouselimas. In the afternoon, he received Bishop Basil of Sergievo (of the Patriarchate of Moscow).

14. In the evening, he presided at Great Vespers at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God in Wood Green.

15. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at Wood Green Cathedral on the occasion of its title feast. In the afternoon, he headed a procession along part of the Thames Embankment that was held in connection with the 15th August 'Paniyiri' at Gabriel's Wharf on London's South Bank, and organised in association with the Greek Tourist Office and in co-operation with Greek Ministry of Culture & Greek Embassy. In the evening, he attended a reception given for Dora Samiou and her Ensemble (who had also participated in the 'Paniyiri') at the Cafe 'O' in Knightsbridge.

18. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater.

19. In the morning, he received Alexandra & Berengaria Papaxanthou, and Father Ioannis Chrysavys & his presbytera. He entertained Archimandrite Dionysios Kykkotis to lunch.

20. In the afternoon, he received Mrs.Alexandra Voyiatzidou.

21. During the morning, he received Varnavas Mischi, and Constantinos Tseregof.

23. In the afternoon, he received Fabian Moynihan.

24. In the morning, he received Mrs Eleni Kalamatianou.

25. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of St.Nicholas, Shepherd's Bush. In the early afternoon, he baptised Andreas, the infant son of Theodoros and Susan Dimitriou, in the chapel of the Archdiocese.

26. At midday, he left London for Cyprus (flying by way of Athens).

27. In Nicosia in the morning, and accompanied by Georghios Christophidis (Chairman of National Federation of Cypriots in Great Britain) & Georghios Kastellanidis (Chairman of GALE), he met the President of the Republic of Cyprus, & the Ministers of Education and Finance, to discuss the establishment of an Anglo-Greek Day School in the south of London. Later, he was entertained to lunch by the Archbishop of Cyprus.

28. He left Cyprus for Athens.

30. He left Greece for Constantinople to participate in the bian-
nual Synaxis (meeting) of the hierarchy of the Ecumenical Throne beginning on 1st September.